

9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28

RMK. I.

626

Lehenye:
As
Magyar
Harmonianak
Meghatározása

Csepres
1633

Grabo' K. Regi M. Könyvtár I. 626.

RMK. I. 626.

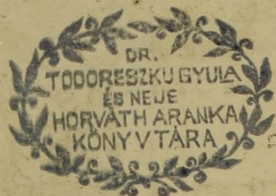
2. péld.

Teljs.

JESUS

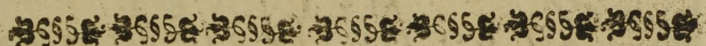

MUNDI.

CHRISTUS

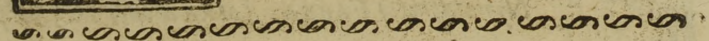
YOVATVS

I. JOH. ULTIMO.

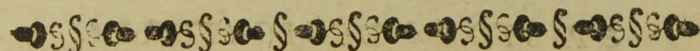

*VI non credit FILIO
DEI, mendacem facit eum.*

I R E N Æ U S .

Hæreticorum errores in lucem producere,
est eosdem refutare.

AZ TEKENTETES, NEMZE-
TES, ES NAGYSAGOS

GROFF

NADASDI PAL

*VRNAC, FOGARAS FÖLDE-
NEC ÖRÖKÖS, ES VAS-VAR-
MEGYENEC FŐ ISPANNYANAC:
SZENTELT VITEZ URNAC, DUNA
innenső Magyar-ország részeinec, és Canisa
ellen vetet vég-házaknac Generalis CAPI-
TANNYANAC: Az Felséges és hatalmas
II. FERDINAND Császárnac TANACSOSSA-
NAC, es Magyar-országban ő Főlsége KO-
MORNIK MESZERENEC, &c. Nekem min-
denkoron kegyelmes Patronus Vramnac,
ISTENTŰL minden lelki és testi jókat
kivánoc.*

*IIII NTETES ES
Nagyságos URAM, socem-
leice találtatnac, kie, ákeresz-
(a 2) tyéni*

EPISTOLA DEDICATORIA.

tyéni tudománnac fundamentomiban nem igazán tanéttatván, abban az vélekedésben vannak, hogy ezen a' világon á JESUS CHRISTUS Ecclesiájának igen tisztánac kellyen lenni, á melyben semmi botránkozásoc, és semmi eretnekségoc ne legyenec. De az mi Urunc JESUS CHRISTUS, ezt az álmadozó vélekedést, mind nyilván-való jövendőllésivel, mind példa-beszéd szerint való tanétásival világosan meg hamisíttya, valván és nyilván megmutatván, hogy az URNAC mezejében soc konkolyoc nevelkedgyenec. Szent JÁNOS Apostol - is azt mondgya: † *Közülűnc mentek-ki, de nem közülűnc-valóc vóltac*, az az, á hamis Tanétoc nem ISTEN igéjéből jönck-ki, hanem az ördög nec Synagógájából.

* *Math. 13.* CHRISTUS Urunc * igen szépen ki képezi és ábrázolgya ezeket, az magról és az ember nec ellenségéről, az az, az Ördöggről vótt példa-beszéd szerint való tanétásában, ki éyjeli időben hinti á konkolyokat á buza közibe.

" *Math. 7.* Is meg azt mondgya " Idvőzitőnc, hogy;
hamis

EPISTOLA DEDICATORIA

hamis Prophetác jönec, az az, olyan Tanétoc, kic nagy méltóságban lévén, á tanétásnac szolgálattýában foglalatoskodnac: De ezec á mennyei tudománt meg-vesztegetic, és cképpen az halgatókat, az ördöc életre nem viszic; hanem az ördöckén való veszedelemre tásztítyác. Továbbá á CHRISTUS meg-jövendölte azt is, † *hogy; hamis Christusoc* † *Math. 24.* és *hamis Prophetác támadnac*. Mely szavai Urunc Idvőzitőnk nec, nem csac á maga és az Apostoloc idejeket, de még ezeket á mieinket is nézic és jelentic. Mert szól itt CHRISTUS olyan hamis támadó Doctorokról, kic közönségesen tanétanyi fogjác; hogy nem csac egyedül á CHRISTUS által, hanem egyetemben az mi jó cselekedetinc által is nyerjőc az bűnőknec bocsánattyát, és az ördöc életet.

Szent PA'L Apostol is azt * mondgya: * *Act. 20.* *En tudom, hogy az én el-menetelem után, 7. 29.* jönec közüőkbe ragadozó farkasoc, nem kedvezvén á nyáinac. Meg-jövendöllyi ugyan ezen szent PA'L az Antichristusnak is *2. Thes. 2.* *7. 8.*

(a 3)

el jöve-

EPISTOLA DEDICATORIA.

† 1. Tim. 4. el-jövetelét, hatalmat és annac országát. Il-
 * 1. met így jövendőllöt † Az Lélec nyilván
 mondgya, hogy az utolsó időkben el-sa-
 kadnac nemellyec az hittől, hitetl lelkek-
 bez figyelmezvén. Szent PETER Apo-
 stal-is jövendőllöt ezekrül, szat mondgya:
 * 2. Pet. 2. * Ti közöttetec lesnec hamis mesterec, az
 * 1. kic veszedelmes sákadásokai hoznak-bé, az
 Vrat-is, á ki őket meg-vőtte, meg-tagad-
 gyác, hozván bertelē veszedelmet magokra.

Ugyan ezent bizonyittyác minden idő-
 béli példác. CHRISTUS Urunc idejében az ha-
 mis Prophetác, á Papi fejedelmec valánac, az
 Irás-tudóc és az Phariseusoc, többen hát ezer-
 nél, az mint JOSEPHUS Historicus írja, ki azt
 tanéttyc vala, hogy; az emberek az tör-
 vénynec általa idvőznec. Az Apostoloc
 idejében valánac az hamis Apostoloc, kic azt
 tanétottic, hogy; az emberek, egyetemben
 mind á Christusban való hitel, s mind az
 Moyses törvényenec meg-tartásával i-
 gazul-

EPISTOLA DEDICATORIA.

gazúlnak-meg Isten elöt. Ilmeg, az Ebio-
 nitás, Cerinthianusoc, Simonianusoc,
 kic az ISTEEN felöl való Articulus, és az hűt-
 nec egyéb ágazatit meg-veztegetic vala.

Az Apostoloc idejēc után illyetēnec vólta-
 nac az Ariānusoc, Samosatēnianusoc, Ma-
 nichēusoc, Pelagiānusoc, Eutychianusoc,
 Nestorianusoc, Donatistác, és egyebec so-
 kac, kikrül Philastrius, Prosper, Augustinus,
 Hieronymus, és egyebec emlékezec.

Ezen-képpen az utolsó ILLES-is á bódlog
 emlékezetű Doctor LUTHER MARTON meg-
 jövendőlte, hogy az ő ez világbúl való bód-
 dog ki-mulása után, jőnec soc hamis Prophe-
 tác, kic á CHRISTUS Ecclesiájában kegyetlen-
 kednyi fognac.

Kic legyenec pedig ezec az hamis Prophe-
 tác és Tanétóc, elő-számlállya és meg-nevezi
 Doctor Conradus Schlüsselburgius és Joan-
 nes Pontanus.

Mivel-hogy pedig á Calvinistác bé akar-
 jác szinlenyi magokat á mi társaságunk-

EPISTOLA DEDICATORIA.

ba és Atyafiságunkba, kic magokat az Augu-
stana Confessionac ollyan társainac és baráti-
nac mondgyác és vallyác lennyi, mint szintén
mi vagyunc, á mint errül ugyan Harmoniát-
is csináltac magyar nyelven, mellyel jelentic
és mutattyác, hogy ōk nem hamis Tanétóc,
és méltatlan feddettetnec és kárhoztatnak-is
tőlunc, kiket nevezet-szerint ugyan nem-is
kellene sem feddenunc sem meg-neveznunc.

De, *kegyelmes VRAM*; Mi ez-aránt,
erre igy felelunc: Nagyob á CHRISTUS, á mi-
egyedül-való Mesterunc és Tanétonc, ki felől
az égből á mennyei ATYA ezt kiálttya:
Math. 3. 17. ÖTET HALGASSATOC. Atkozot
légyen (ha meg nem tér) valaki valamit mást
mond és tanét, á mely ennec az mi nagy Me-
sterünk nec s; avával és tanétásával nem egyez,
hanem azzal diametraliter és egyenellen el-
lenkezik. Avagy inkább méltóbbé halandó
emberek nec hinnunc, hogy sem á CHRISTUS-
NAC? Bizonyára nem á kőrtvélyekről, avag
az almákról, nem az Szántó földekről avagy
az szőlőkről; hanem az ISTENNEC dicső-
ségé-

EPISTOLA DEDICATORIA.

ségéről és az lelkek nec örök idővségéről va-
gyon á dolog. Bizonyára mindenek nec fő-
lőtte inkább az ISTENT kell szeretnunc és fel-
nunc, hogy sem embert. Avagy inkább nem
könnyebbe és jóbbe itt ez világon egy kevés
ideig az emberek nec irégységeket és gyűlöse-
geket el-szenvednunc, hogy sem öröcké, az
CHRISTUS szavát meg-vetvén, gyötrettet-
nunc? Valakic ennec az Pásztor CHRISTUS-
NAC igaz és valóságos juhái, bizonyára azoc
az ő szavát halgattyác, á mint ő maga mond-
gya: † *Az én juhaim az én szóm at hal-* † *Joh. 10.*
gattyác, idegent nem követnec. Mennyei *†. 3. 5.*
szózat ez * *Mennyetek-ki abból, én né-* * *Apoc. 18.*
pem, ne legyetec résefec az ő bűneiben, hogy * *†. 4.*
az ő csapásiból ne vegyetec.

Hogy pedig ōk az hitnec ágazatiban és e-
zek nec vallásiban mi-nékunc nem igaz A-
tyánkfiái és Barátinc, á Calvinista Doct. PA-
REUS ellen írot igen-igen tudós és meg-hamif-
sérthatatlan kerésztyéni Irenicumában meg-
mutatta á bódlog emlékezetű Doct. LENARD

(b)

Hutter

EPISTOLA DEDICATORIA.

HUTTER Witebergai Protellor, mellyet nyomásban ki-bocsátot 1616 esztendőben.

Habitz Vi.
teberg. 19
Julij Anno
1614.

In disput.
Theol. Vit.
habitz An.
1616.

Meg-hamisította ugyan ezen Calvinistáknac az közönséges Synat-tartás felől való kívánságokat *Doctor Baldwinus in Orat. Panegyrica*. Hogy mi Lutheranusoc á Calvinistákkal á hitnec fundamentomában semmiképpen egyesc nem lehetűnc, erős és föl-bomolhatatlan Argumentomockal meg-mutat-ta *D. Balihasar Meisnerus*-is.

In Exeg.
Aug. Conf.

Hasomlóképpen amaz igen híres és nevezetes tudós Doctor-is *Balihasar Mentzerus* az Calvinistáknac igen temerdec és tapasztalható tévelgéseket az keresztyény világ eleibe terjesztette.

In libris 4.
Theologie
Calvinistarum.

Az Augustana Confessionac Articulusi kívül pedig, ugyan ezen Calvinistác még több hit ágazatiban-is különböznec tőlűnc, és ISTEN igéjével ellenkező értelemben vannac, kikről irt *D. Conradus Schlüsselburgius*.

Igy lévén azért mind ezec (mert mi á Calvinistákat és az Cinglinianusokat igen jól is-

mérjőc)

EPISTOLA DEDICATORIA.

mérjőc) lehetetlen hogy ő vélec meg-alkud-hassunc, és egyező értelemben lehessűnc, ha tudnyi-illíc meg nem térnec, és az ISTENI igazságnac nem engednec: sőt hogy ez á mi köztűnc és ő közöttűc való viszály-vonyás mind világ végéig meg-maradgyon, régen immár Prophetiai lélecekkel meg-jövendőlte ezt á boldog LUTHER MARTON.

De ugyan-is hogy lehetnenc mi ő vélec atyafiságos és barátságos eg'gyeségben, holot ők-is, mint á Pápásoc, szinte ugy ustromlyác á mi Ecclesiáinkat? bennunket szörnyű tévelgéseckel vádolnac és kárhoztatnac: *Eretnec Eutychianusoknac, Nestorianusoknac, Pelagianusoknac, Flaccianusoknac*, és fél-Pá-pistáknac hinac: *Capernaitáknac, test-rágó Cyclopeseknek, Vbiqvistáknac, Evangelion ellenséginac, Olaß-ország ember hús-évőknek, Sátán ganéja óltalmazóinac*, és soc ezer-fele éktelen utalatos és káromló epithetomockal rutitonac és gyaláznac, kikkel rakvác az ő közönséges Irásoc. Mi módon

(b2)

lehetne

EPISTOLA DEDICATORIA.

lehetne hát nekünk a Calvinistákkal egyeségünk és CHRISTUSBAN való barátságos atyafiságunk? Azt tartom, minden kegyes és tisztalelki-isméretű ember azt mondgya; hogy nem lehet semmi-képpen.

Annak-okaért, á mint az szent PAL Apostol nem csac az gyomros ellenséggel ellen (kic hamis Apostolok valának) harczolt és vivot, hanem még az Sidóc és Görögök ellen-is, kik közönséges és nyilván-való ellenséggel valának: Ezenképpen nekünk-is inkább kell vinunc és harczolnunc az hamis Lutheránus Calvinisták ellen, hogy sem azokkal meg-alkudnunc: de azért nem testi fegyverrel és erővel, hanem lelki fegyverrel, mely az ISTENNEC igéje, imádságokkal és könyhullatásokkal, á mellyec, á régi kegyes embereknek mondásoc szerint, az Anya-szent-Egyháznak fegyverei.

Ezeknek-főlötte nincse ne miközöttünk és az Calvinisták között nagy viszázkodás és külömbözés, nem csac á CHRISTUS személyéről és az UR Vacsorájáról való Articulokban

ban

EPISTOLA DEDICATORIA.

ban; hanem mássakban-is fokabban? Az CHRISTUSBAN való természeteknek nem olyan egyesülését ismérke, melyben az emberi természetnek az föl-vévő ISTENT természettel semmi közözi nincsen á nevec kívül? az Fiú ISTENT átestt kívül soc ezer helyeken lennyi tanéttyc: ezt á két természeteknek egyesülését mód nélkül való illetlen hasonlatosságokkal világosittyc, folyannac mondgyac, á minémű őszve állása vagyon á gyümölcs-fának az ő részeivel, á gyűrő á mint környülvészí á kezét: á mint az Oceanus tengere környül folya Velence váraft: és ezt az egyesülést ollyannac álmadgyac, minémű egyesülése vagyon á szőlő-tőnek á szőlő-vefzszöckel, Joh. 15. á fa-tőnek az óltovánnyal, Rom. 6. az éppületnek á fundamentommal, Eph. 2. á tagoknak á fejjel, 1. Cor. 6. á vőlegénnek á meny-aszszonnyal, Ephes 5. á háznak, templomnak á benne lakóval, 2. Cor. 6. 1. Tim. 3. &c. hogy á CHRISTUS teste á személy szerint való egyesülésért igazán nem meg-clevenitő és imálandó legyen, ezt ők egyenlőképpen

(b3)

tagad-

EPISTOLA DEDICATORIA.

tagadgyác: ugyanezen CHRISTUS teste föl-
ebben az értelemben vannac, hogy az, á
esoda-tételekben nem többet munkálkodot
az Apostolocsténél, avagy az Moyses
bottjánál: á természetec közöt való tulay-
donságoknak valóságos közösülését tellyes-
séggel tagadgyác. Mind ezeknek-fölötte, az
el-választásnac Articulusában az ő egy által-
lyába-való decretomokat erőssen óltalmaz-
zác: á s;ent keresztséget erejétől meg-űresétic,
és azt nem úyjonnan való szűletés főrödője-
nec, hanem clac annac jelénec mondgyác len-
nyi: hogy; á kif-ded gyermekskéc s;ent A-
tyáktól és Anyáktól s;entségben szűletesse-
nec, nyilván vallyác: hogy; á Christus egye-
dül csac á válastottakért tött eleget, ezt bi-
zonyossan tanettyác: á CHRISTUSNAC igaz te-
stét és igaz vérét a' s;ent vacsorából (mely ez
földön az keresztyénec közöt szolgáltatic ki)
ki-rekesztic, és valóságos jelen-létét tagad-
gyác: azt mondgyác, hogy; é világon csac

á jelec

EPISTOLA DEDICATORIA.

á jelec vannac jelen, á Christus teste pedig
menyben: á vacsorában csac az élető ál-
latoc, á kenyér tudnyi-illic és á bor vétetnec,
á Christus teste pedig á vacsorától oly tá-
vól vagyon, mely messzi á leg felső ég á
leg alsó földiül. Ezeknek-fölötte á Calvi-
nistáknac több sok-fele tévelgéseket nevezet-
szerint itt elő-számláló, nem alitom szűksé-
gesnec lennyi. Mert ezekről bőven irtac az
ide föllyeb meg-nevezet Doctóroc: kikerül én-
is á Calvinistac Harmoniájára való meg-ha-
misétő feleletemben ide aláb bővebben irtam,
melyből meg-bizonyodic világossan;

Hogy á Helvetica Confession való Calvi-
nus Jánosnac Tanétványi, sockal külömbet
értenecc és vallonac; hogy sem az igaz és meg
nem változtatot Augustana Confessio, és e-
zen lévő keresztyén Lutheranusoc értenecc és
vallonac: Meg-bizonyodic az-is az ő tulay-
don magoc közönséges Írásokból és szavok-
ból; hogy ők az igaz és meg nem változtatot
Augustana Confessionac egyező értelmétől

(b 4)

és val-

EPISTOLA DEDICATORIA.

és vallásátul ugyan idegenec, és annac nem igaz Társai és Baráti.

Ezt pedig az én munkámat és Irásomat, *kegyelmes VRAM*, dedicalom és ajánlom Nagyságodnac; mellyet-is á Nagyságod bölcsületes és hires URI neve alatt bocsátottam ki. Kérem azért Nagyságodat mint K. URAMAT; hogy ezt á vékony és kif-ded munkámat Nagyságod vegye vidám szivel és jó néven tőlem alázatos szlógájátul, Nagyságod jó gyümölcsöző haszonnal olvassa-is, melyből Nagyságod tellyes értelemmel meg-ismervén á Calvinistáknac fundamentomos hitűnc Agazati felől való szörnyű és kárhozatos tévelgéseket, á mennyire ez ideig á Calvinistaságtul Nagyságod *abhorreált*, és azt semmi részeiben nem javallotta, sem acceptálta, ig' annyival inkább, értvén Nagyságod, á Calvinistáknac ISTEN igéjével ellékező tévelgéseket, és veszedelmes tudományokat, ennek-utánna irtózzéc és idegenedgyec attul: az ISTEN igéjével egyező igaz Augustana Confessiot pedig Nagyságod velűnc egyetembe, á mint ez

ideig

EPISTOLA DEDICATORIA.

ideig, ugy ennec utánna-is óltalmazza, javallja, vallya és tőkélletes fálhatatos hűttel hidgye-is idvőtségére igaznac lennyi. Mert á mint CHRISTUS URUNC + mondgya: *† Math. 10. 24.* Valaki végig meg-marad (á hitben) az idvözül.

Kérem immár az ŐRÖC ISTENT á mi Urunc JESUS CHRISTUSNAC dicsőséges szent ATYAT, hogy könyörüllyön mi raytunc, és az Ő nyomorgattatot és focképpen meg-sebesített Ecclesiáját Őrizze, óltalmazza és gyógyicsa, sziveinket tegye egyefsé, hogy Ő benne eg'gyec legyűnc: óltalmazza, igazgassa, tarcsa-meg é világi köz rendeket-is, á kic á JESUS CHRISTUS Ecclesiájánac szállási. Kérem ezen-is az én jó ISTENEMET imádságimban-is; hogy Ő szent Főlsége Nagyságodat, mind Aszfzonym Ő Nagyságával, á Nagyságod szerelmes és igen kedves Házastársával, és á Nagyságtoc virágzó és Őrvendeztető édes magzattyával egyetembe, tarcsa és életlő kívánatos jó egétségben fock Őrvendetes és meg-unás nélkül való esztendőig: Ad-

(c)

gyon

EPISTOLA DEDICATORIA.

gyon ő szent Főlsége Nagyságodnac ez világon csendesz és békeséges uralkodást, ez élet után pedig idvősséget, vég-nélkül való boldogságos életet, és az örök életnek fennlő és meg-hervadhatatlan coronáját, AMEN.

*Költ Csepregben Szent Mihály napján,
1633 estendőben.*

*Nagyságodnac alázatos
Egyházi Szolgája*

*Lethenyi ISTVAN, a
Csepregi főlső Ecclesiá-
nac Prædicátora.*

AZ KERESZ-
TYÉN OLVASOHOZ I-
ROT ELŐLJÁRO BE-
SZED.

EGYES ES KERESZ-
tyén Olvasó; Mivel az egyigyű és
Deáktalan Emberec nem értic és
nem tudgyác, kic legyenec a Cal-
vinistác, honnan neveztessenc a-
zoc és minémű tévdolgésc legyen azoknac. Im azért
te kedvedért, ki még ez ideig nem tudad, meg-
magyarázom: Az Calvinistác nevezetnec és
mondatnac a' *Calvinus Jánosfrú*, ki a Sacra-
mentomoc felől való tévelgésnec hatalmas és erős
óltalmazója vólt. Mely *Calvinus János* vólt *Fran-
ciai* nemzetbül való személy, és a *GENEVA* vára-
sánc Egyházi-szolgája: ahol 1536 estendőben
tisztí tőle el-vétetet; mivel-hogy az Ur Vacsorája
ki-szolgáltartását mindenektől el-tiltotta vala, az
házi cseledec közöt támadot egyeneltlenségekért,
s'ennek-főlőtte az magán-való öldozatnak-is' el-
hagyá;

(c 2)

*Kicsodac a
Calvini-
stác.*

PRÆFATIO AD LECTOREM.

hagyásaért: és hogy a keresztelő edent, az innepek, maga tulaydon föl-indult akarattából, a Magistralusnac eg'ező akarattya nélkül, meg-vetette volna. Añak után három esztendeig tettevén magát igaz és tiszta Lutheranusnac lennyi (s'ezért rendeltetett volt-is' a Pápistác ellen való disputatoria) ARGENTINA városban a szent írásnac tanító Professora volt, miglen ismeg GENEVABA vizsgálta tért, és a mi Ecclesiáinknac szokása szerint, az UR Vacsoráját ki-szolgáltatta, és hogy ő arról bizonyosan egy értelemben legyen, tettevén magát. A'mint hogy a M. VITVS THEODORVS-is itt volt réki, mondván: Javallo, hogy az UR Vacsorájában való kenyeret és bort, acképpen hívod jeleknek, hogy a jegyzendő dolgok-is jelen legyenek. Végre ugyan ott, életének ötven ött esztendőskorában, 1564

Calvinus JANOS tet-meg, a mint LINDANVS és PRATEOLVS irjác, tet-tes betegségben, a minéművel irjác, hog' HERODES-IS nyomorultúl veszett volna-el-meg.

Ez Calvinus JANOS pedig életében kezdette volt tévelgésit ki-terjesztényi LUTHER MARTON halála után 1548 esztendő-táiban, mikor az ő Institutiós könyveit meg-öregbétette és meg-változtatta, a mint ezt maga meg-vallja az elől-járó beszédben 1559 esztendőben.

Hivattatnac a Calvinistác, Cinglianusoknak a-
vagy

PRÆFATIO AD LECTOREM.

vagy Zvinglianusoknak-is', az Huldericus Zvingli-
usról, ki a Tigurina Ecclesiának Pásztora volt, és
LUTHER idejében, a Sacramentomi tévelgésnek
erős meg-uyjatója, általmazója és terjesztője volt.
Hivattatnac Sacramentariusoknak-is', a Sacramen-
tomoknak, úgy-mint a Keresztésnek és az UR Va-
csorájának meg-vesztegettetéséről, kic az ISTEN
FIANAC utolsó akarattját nagy gyalázzattal ille-
tic. Mert a Sacramentomi igéknek értelmétől el-
távozván, a CHRISTUS testét és vérének vákme-
röképpen a szent Vacsorától el-vonszác és el-re-
kesztic.

CALVINUS JANOSRÓL azért Calvinistáknak
mondattatnac és hivatnac mind azoc (akár-minémű
nemzetből való legyenek) valakic az ő tévelgését és a
szent írással ellenkőző tudományát vallyác, ál-
talmazzác és terjesztic.

CALVINUS JANOSNAC pedig és az ő vé-
le egyező Tanévtányinac minémű szörnyű és kár-
hozatos tévelgési legyenek, az mi hitünknek fun-
damentomos Articulusiban, az ő magoc Írásokból
jó hyűséggel elő-számlállja D. Schlüsselburgius in
lib. 4. Theol. Calvinist. Item: in Catalog. Heret. lib. 3.
Heilbrünerus in Synopsi Selneccerus in Examin Philip.
Hunnius in Calvino Iudaizante. Item, in Assertionem
contra Peczelium, & alibi passim. Pelárgus in Idea Theo-
logica: Mamphrasius, in floribus Calvinistarum. Et alij

(c 3)

plures.

Az Calvi-
nistác Cin-
glianusoc és
Sacramen-
tariusoc-is.

A' Calvi-
nistáknak
tévelgése-
ket meg ir-
jác ezec az
Authoroc.

PRÆFATIO AD LECTOREM.

plures. Megtérheted eből az én írástomból is
melyben a SAMARJAI JÁNOSNAC Magyar HAR-
MONIAJAT hamisítottam meg. Valamelye-
ket azért SAMARIAI JÁNOS allegál az Olva-
sóhoz írott levelében az egyet ség felől, azot *non at-
tingunt rem ipsam & meritum rei*: hanem csak, *sunt
verba suavioris simulationem hypocriticam præferentia*.
Há csak azt tanéttanít a Calvinisták, a melyeket a
HELVETICA Confessionac Articulusi nudis ver-
bis & apparenter mutatnac és ígérnec, talán quadan-
tenus & suis modis helye lehetne SAMARJAI JÁNOS
szavainac: Debizony igen elmentenec azoc
mől a Calvinisták, a mint az ő minden közön-
séges Írásokból megteccic. Az írtkokbá és átkok-
ban gyönyörködő Disputatorokat, mi sem dicsérjőc.
Mert a mint ide föl a dedicatoria Epistolában meg va-
gyon mondván, *non armis, hastis, & balistis, multò mi-
nùs convicijs & verbis maledicis est disputandum, sed
gladio spirituali, quod est verbum DEI*. Illyen ká-
romkodó és szitkozódó Disputator bizony JODO-
CVS NAYM: illyen JOANNES LAMPADIVS: illyen MATTHIAS MARTINI:
illyen az HOSPINIANS in sua discordia dis-
corde, és többec fokac. De hogy ne szóllyac a Né-
met-orzági Calvinistáktól, szölloc csak az én i-
dőmbéli s hazámbéli Lutheranusból lótt Calvinista
PALFI JÁNOSRÓL, mostani Német-Uyvárat
lako

PRÆFATIO AD LECTOREM.

Jakó Calvinista Prædicatorról és Püspökről; ki mi-
kor PAPAI Prædicator volna, s én SARVARI
Schola-Mster, 1613 esztendőben, nemely mi val-
láfunkon való keresztyén Atyafiác, mikor kérte-
nec volna én tölem a mi értelmünk szerint az UR
Vacforája felől való nemely Írást, küldöttem vala-
által Pápára kérételekre az HUTTER LENARD-
NAC, Vitebergai Doctornac Theologicum Compen-
diumábúl (mellyet én Vitebergában mindensül Ma-
gyar-nyelvre fordítottam) az UR Vacforája felől va-
ló Articulus: mely kezéhez jutván Pálfi Jánosnac,
tört választot arra, in margine sui scripti [meg-tart-
ván *formalia verba Articuli illius*] undoc, ocsmány,
förtelmes, trágár és mosléc szöckal, mely írásnac
olvasásától a kegyes elme irtózik és undoroszic.
Azt pedig az goromba és otromba írást így intitu-
lálta volt: Sárvári Konyhárúl, Lethenyei Istvántól Pá-
pára nemely csemege kívánóknac valami speciale gyanánt
ajándékon egy Haydúnac kecséje a'at, küldetet Fekete
level föl nyúl-húsnac abálása, vizsgálása, és sá-
berbámiban való fogatkozásinac elő sámlálása. Mely
Írása még mind é mai napig is nálam vágyon, hól-
tom után-is inventariumban marad néki örök gya-
lázatyára. Ez undoc Írás pedig hogy övé,
és nem másé legyen, bizonság erre az ő sza-
vainac tenorja és phrasisse. *Sorex enim suo se indicio
prodit*

PRÆFATIO AD LECTOREM.

prodit; á mint hogy szent PETER-IS maga szava-
járásáról ismérteték-meg, Matth. 27. §. 73. Ali-
tom vala pedig magamban, hogy akkor Pálfi János
Uramat az ifjúi negédes indulat, az hátkódo
persvasio és Philautia vitte vólt arra, hogy így írjon:
De most sem tette-le, á mit ifjúságában á termé-
szeti magával hozot, á Teótánac im ez verse szerint:
Qui non assuescit virtuti, dum juvenescit:

A vitij nescit desvescere quando senescit.

Mert el-mene ez Pálfi János, és á mi jámbor,
tudós és bősületes *Superintendensünk* nec, KIS BER-
THALAN Uránac nemely *missilis* levelére, itt tavaly
ugy mint 1632 esztendőben, *mensé aprili*, sem sze-
mellyéhez, sem tisztibez illendő utálatos sídalma-
zó, gyalázó és botrántoztató Írást illyen titulussal:

FANTOM FANT:

AZ AZ;

SARVARI Püspöknek kozmás levelére va-
ló válasz-tétel:

Hogy már á jó Pálfi János Uram valami nagy
emlékezetre méltó *facinust* és *triumphust* vitt vólna
véghez, fő-fő nevezetes maga *opinioján* való Embe-
reckel közlé ez *Fantom fantot*, és le-iratván imit-is
amot-is' czégérezé és árulá. De bizony magánac
nagyobb gyalázatgyára és kissebségére, az emberek-
nec pedig meg-ütődő botrántozásokra terjede-ki

Fantom

PRÆFATIO AD LECTOREM.

Fantom fantya. Ex falsa præsupposita hypothesi; (mi-
kor mi á CHRISTVS mindenütt jelen lenni tanétyoc)
azt hozza-ki ez *Fantom Fantban*, hogy ebből követ-
közé az; hogy á CHRISTVS teste minden kánna bor-
ban, minden káposztás székben &c. benne vólna.

Nagy temerdec tudatlanság mondattya ezt vé-
le, nem tudván *distinctionot* tenni á CHRISTUS jelen-
léténec módgyai közöt. Ez illyen goromba és o-
tromba szavai nem harmoniat, hanem discordiát
importálnac. Mely bözönködő és ingerlő *Fantom*
fantya Pálfi IANOSNAC; hogy eddig feleletet nem lá-
tot, tulaydonicsa annac *Authora* nem egyéb nec;
hanem á mi *Superintendens* URUNKNAC tisztiben
és hivatalyában *incidalt plusquam sexcentis occupatio-*
nibus ac gravaminibus. De azért á mivel elhaladot,
azzal el nem mulic, cfac *patienter* várakozzéc: talán
á *fantom fant* helyébe tromfot vésszen-el; hogy á
tök Király ne láttasséc maga uralkodnyi, á mak ki-
rályal.

Vagyon kezemnél egy Írásoc, mellyet így intitu-
lálnac: *SYMBOLVM DISCORDANTIS novæ*
Concordiæ: az az; az ATHANASIUS Püspök *Symbolumjánac*. BRENTIUS és IACAB ANDRAS
vallására való változtatása, és meg morezongása,
per enormem detestandam prophanationem SYMBOL
ATHANASII Deákul és Magyarul; á mellyel á mi
vallásunkat káromlyác és gyalázzác; á hól á többi
(d) közöt

PRÆFATIO AD LECTOREM.

N.B.

KÖZÖT PALFI IANOS értelme szerint így káromkodnacellenűnc: Föl-mennyi pedig nem jedzi oda föl vitetni a mennyben, és el-választatni az Apostoloktól, mint s: LUKACS mondgya; hanem jedzi el-nyéssnyi, és meg-töltetni a mennyet, földet, poklot, Angyalokat, embereket, órdögöket, kenyeret, vaját, szót, kápoztát, bort, sört, fát, fűvet, summa-szerint minden dolgokat, és test-szerint mindenűt lennyi, &c. Eze az HELVETICA Confessionac az AVGVSTANA Confessioval való Harmoniája? így kelle az Atyaságra lépnyi, és a hit dolgaiban való egyességre mennyi? így kelle az szelidségnek lelkétől viseltetni? Távúl legyen az ilyen káromkodó embereknek a mi társaságunkba való szűnőző és játékos bé-málszkalásoc. Bizonyára nem dicsérendő mondom az ilyen Doctoroknac és Disputatoroknac indulattyc, kic mikor a tévelgőc ellen disputálnac, elannyira nagy haragra gerjednek-föl, hogy gyakorta magockal nem birván, és szavoknac folyásiból kitértorodván, mit mondgyanac és szöllyanac ugyan magoc sem tudgyác. A' kic azért disputálásokban igazsággal akarnac győzdelmesecc lennyi, azoknac kell magockal viselni a szelidségnek lelkét, haragoskodásra való indulatnac békét kelhadnioc, és nem annyira a személyeket, mennyire azoknac tévelgésit kell gyűlölnyi, szidalmaznyi, és kárhoztatnyi. Mert az igazságnac viadallyában

mind

PRÆFATIO AD LECTOREM.

mind a kettő szép dolog, mind győzni s' mind győzettezni. Sőt a mint ACOSTON Doctor mondgya: Imò præstat vinci a vero, quàm velle verum per falsa vincere. Mert ugyan-is nem károml, sem szidalmaz az, a ki az igazat meg-mondgya, a mint vagyon, a tévelgéseknek ki-nyilatkoztatására, és az igazságnac őltalmazására.

Ennek-főlőtte; Mivel ez ideig az igaz és meg nem változtatot Augustana Confessionac Articulusi a mi Füleinktől (az én emlékezetemre) Magyar-nyelvre fordittatván és ki-nyomtatattván nem voltanac: Im azért azokat az Articulusokat (a melyekben nekűnc a Calvinistákkal villongó viszálykodásinc vannac) te kedvedért, kegyes Olvasó, Magyar-nyelvre fordítottam, és nyomásban világosságra bocsátottam a Magyar Calvinistácz Harmoniájára való felelettemmel egyetemben, a mi böcsületes és szent Consistoriumunknac egyező végezéséből és hagyásából, é végre; hogy nyilván és valóságosan meg-tudhasd és érthesd mi legyen az Augustana Confessio, és mint kellecc nekéd-is azt értened, vallanod, hidned: és az ellenkőző felec ellen állhatatosan és erősen holtodig őltalmaznod.

Végezetre keresztyén Olvasó, akarám ezt-is nekéd meg-jelentenem; Hogy én a mostani íráfomban feleltem, csac a Samarjai Iános Harmoniájára (melyben a levelec szélén való jegyzéseccel térsi

(d 2)

eg'gyé

PRÆFATIO AD LECTOREM.

egy'gyé az *Augustana* és *Helvetiai Confessio*) nem az
 ő Harmoniás könyvében, *David Pareus* Irenicum-
 jából Magyar-nyelvre fordíttatott és ki-nyomtatva-
 tot Irásra. Melyre már régen, úgy-mint 1616 esz-
 tendőben amaz hires és' nevezetes' *LENARD*
HUTTER DOCTOR és Vitebergai *Professor* Deá-
 ki nyelven meg-felelt igen tudóssal, s' meg-is'
 hamisította azt vastagon: kinec feleletit Deáki
 nyelven á ki olvasnyi akarja, lássa-meg pag. 240.
et seq. in 4. fol. pag. 77 et seq. Vgy vagy on ez *Pareus*
 Irására való Deác feleletit *Hutterus* nac, egy tu-
 dós iffiu *Academicus* Deác, nagy részből Magyar
 nyelvre fordította, kevés vagy on hátra benne,
 mely-el-végezödvén, jó alkalmatossággal azt is
 világosságra boesáttyc. Mig pedig az meg len-
 ne, te keresztyén Olvaso, ezt á *SAMARIAI IANOS*
HARMONIAIARA való meg hamisító feleletemet
 olvasd hyúséges s; orgalmatossággal lelked időf-
 ségére; hog' valamint ez ideig is; onyodtál á *Calvi-*
nist ac tévelgő tudományoktól, és nem javallottad
 azt, ennek-utánna sokkal inkább irozózzál attól és
 semmi részeiben ne javallyad- sőt az egy-igyűve-
 ket-is, á kie nemannyira értic az ő tévelgéseket,
 mékie meg-jelentvén és magyarázván, el térítényi
 és idegenétenyi minden tehetségeddel igyekezzél:
 kérjéd-is ISTENEDET áhíratos imádságidban hogy
 á *Calvinisták* nac veszedelmes tévelgésektől mind

itt á

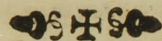
PRÆFATIO AD LECTOREM.

itt á mi édes hazánkban s-mind egyéb keresztyén
 Tartományokban minket, á mi utánunc leendő
 maradékinckal egyetemben meg-tarcsón, őrizzen
 és őltalmazzon az *IESUS CHRISTUS*-
 ERT, ki á Szent LELEKNEC egyet-
 ségében öröckén áldandó ISTEN,

A M E N.

CORONIS.

ALSA cadunt, obliqua ru-
 (unt, simulata fatiscunt:
 F Vera manent, perstant
 (candida, recta vigent.

(d 3)

Curus

CURRUS CAL-

VINIANORUM TRI-

UMPHALIS.

UIS Stygio querit Christum conjun-
(gere regi:

Impia Halasziani, fistula faxq;
(ducis?

Atris quis clarum tenebris subducere
(Phæbum?

Fumus Halasziane nunquid id, optat aqua?

Quisve LUTHERE tuas Calvorum jungere classes

Classibus? infandum, Laïs Halasziana.

Oppositas, dic, quisve cupit confundere Sectas?

Queris? Halasziana perfida zona ratis.

Quis Samaritanam gestit concludere pacem?

Author Halasziane pacis id ecce facit.

Pocula quis tetro meretricia felle propinat?

Raucus Halasziani caupo bibaxq; meri.

Turpis adulter eris, quisquis data pocula sumes

Qui capiendo bibes, turpis adulter eris.

APOSTROPHE AD LIBRI
AUTHOREM.

EIA age, divini gladio spiraminis hosce
Prosternas hostes, Mystra verende, DEI.
Pergito

Pergito Calvorum technas, fraudesq; fugare;

Quæis hæc indoctis turba nocere, cupit.

Sit licet infensus dæmon, spumasq; volutet;

Concitet & Stygios voce furente, lacus.

Cœlica si turbet, tentet declivia; quid tum?

Misceat & valido robore siq; fretum.

Frendeat ut sylvestris aper, rabieq; furoris

Fulguret, & vasto fulminet ore minas.

Non tamen hisce tuam poterit convellere sortem.

Nec credas ulio posse nocere modo.

Debita si mundus tibi munera, solvere non vult

Funera post vitæ, præmia larga feres.

Præmia larga feres, nomen sine fine manebit.

Et tua post fatum fama perennis erit.

Basiliius Kalmanseï, Hungarica Ec-
clesia Ginziensis Minister.

AZ AUGUSTA

NA CONFESSIO ARTI-

CULUSINAC MUTATO

TABLAJA.

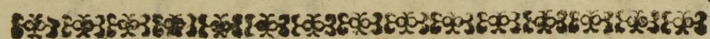
AZ Augustána Confessorúl való Elöljáró be-
széd.

AZ ISTENRÖL.

Pag. 1.

Pag. 21.

Az Eredendő bűnről	pag. 27.
Az Christusnac személyéről és Tisztaíról.	pag. 35.
Az meg-igazulásról.	pag. 43.
Az Egy-házi Szolgálatról.	pag. 49.
Az jó cselekedetekről.	pag. 53.
Az Anya-szent-Egy-házról.	pag. 57.
Az Kép-mutatókról.	pag. 63.
Az Keresztiségről.	pag. 65.
Az Ur Vacsorájáról.	pag. 76.
Az Gyónásról.	pag. 83.
Az Pœnitenciáról.	pag. 86.
Az Sacramentomoknak Hasznáról.	pag. 91.
Az Egy-házi Rendrül.	pag. 94.
Az Egy-házi Rend-tartásokról.	pag. 95.
Az Főjelemléségről.	pag. 99.
Az utolsó Ítéletről.	pag. 103.
Az Szabad akaratról.	pag. 106.
Az Bűnnec okáról.	pag. 111.
Az jó cselekedetekről, és a meg-igazító Hitről.	pag. 126.
Az Szenteknek Tiszteleteről	(pag. 117.)

INTES.

Mivel nem lehettem mindenkor jelen a meg-feladott bűnöknek corrigálásában: vallom, estenec hibás és fogyatkozás a nyomtatásban: kiket a kegyes Olvasó maga corrigáljon, és jó értelmű olvasásra hozzon.

AZ

A Z

AUGUSTANA

CONFESSIORUL VA-

ló elől-járó beszéd.

HA KÖZÖNSEGESSEN gondolkodunc az boldog emlékezetű Doctor LUTHER MARTON vallásán való minden emberekről, kie magokat *Augustana Confession* valóknak-is hivattatnyi és nevezetnyi bátran meric, el-hittem nagy része azoc közül nem érti, sem tudgya, mi legyen az *Augustana Confessio*: miért hivattat annac, hól, mikor, és hie által irattat az, s' mi végre-is terjesztet az ki. Annak-okáért hasznos dolognac ítélem lennyi, hogy mig az derekas írástátérnéc, annac előtte, ez illyeténecnek kedvekért, ezekről az czickelekről rövid szóckal irjac.

Az mi azért az *Augustana Confessio* illeti, az semmi nem egyéb; hanem Német országnac némely ECCLESIAINAC oly közönséges vallása, mely *ISTEN* igéjéből az keresztyényi vallásnac ki-váltképpen való részeiről irattatot, és javallattatot,

A

és az

Az Augustana Confession magyarázat - 174.

és az Vindelicusoknak, az az, Német orſzagi S V A B és B A I O R népeknek Auguſta nevű városban. CHRISTUS ſzületéſe után való 1530 eſztendőben, az Imperiomi orſág gyűléſében, az V. C A R O L Csáſzarnak irvaadatot, az hit felől való vallástételnek okáért, és az ellenkező felec gyaláztatételeknek megczáfolásáért.

Az Auguſta városról nevezett Auguſtana Confeſſionac. Auguſtana Confeſſionac avagy vallásnac mondati az helyről, Auguſta városáról, melyben volt kiadva ez az vallás, miképpen az Nicomi Concilium avagy gyűlés mondati az Nicca városról: az Constantinopoli az Constantinopoli, az Ephesinomi az Ephesus városról, az Chalcedoniat az Chalcedonról. &c. Azért az mely Confeſſio Auguſta városában ki nem adatot, azt nem kell Auguſtana Confeſſionac avagy vallásnac mondani, ſem annak ſméről.

Továbbá ez az Confeſſio nem mondati az egész föld kerekſégében lévő Eccleſiáknak közhírnéges vallásának, hanem kiváltképpen csak Német orſágnak egy-néhány Eccleſiáinak Confeſſiójának, kiknek nevezekel leg-előzőr-is megíratot és kiadatot.

Másodszor mondati azoknak az Eccleſiáknak vallásának-is, mellyec ezet az után bevették 1537 eſztendőben az Smalkaldiai gyűlekezeten: és ſímmég sokak túl javaltatot az következő eſztendőkben. Végezetre még az kívül-való orſágok-is, úgy

úgy mint D A N I A és egyebec be-vették ezt az vallást. Ezeknek az Eccleſiáknak Confeſſiójának mondati azért lenni, kic ezzel, úgy mint egy vitézi jellel, az Auguſtana Confeſſióval ellenkező minden egyéb tudományoktul, idegeneknek lenni magokat bizonyittat.

Adatot pedig írva ki, nem mind az egész keresztényi tudomány minden ő részeivel egyetemben, hanem annak csak kivált-képpen való czikkeli, azoc tudoyi-illic, kic felől abban az időben, vilongáſoc támadtanac volt. Ebből let, hogy az Confeſſióban nem csak az igaz és tiſzta tudomány adatait nék ki, hanem az ellenkező tudományoknak és értelmeknek az ő meg-vetetéſec és kárhoztatások-is.

Az Confeſſiónac szerző Authóri vóltnac az Imperiomi orſágnak válogatot rendi, úgy mint:

1. Johannes Dux Sax. El.
 2. Georgi^o Marchio Bran.
 3. Ernest^o Dux Lunebur.
 4. Philip. Langravi^o Hes.
 5. Johannes Fridericus Dux Saxonia.
 6. Francisc^o Dux Luneb.
 7. Wolffg. Prin. de Anhalt.
 8. Senatus Norimbergens.
 9. Reutlingensis in Ducatu Vircenberg.
- (kiket mind Proteſtanteſeknek hinac, mivel, hogy az S P I R A I gyűlésben let végezéſ ellen proteſtáltanac, 1529 eſztendőben, körül olvasd Sleid. lib 6.) és ezeknek ſzent írás magyarázó D O C T O R I, kiváltképpen pedig LUTHER, MARTON és Philep Melāchthō. A 2 lit

Az Auguſtana Confeſſiōac Authori,

Az Aug.
Confessiót
Philip Me-
lancthon
írta.

Az Confes-
sio el-olva-
statot Sz: I-
ván havá-
nac 25 nap-
ján.

4. Az *Augustana Confessió*ról való
Itten azért jól meg jegyezd egyes Olvasó;
hogy az *Augustana Confessiót* PHILIP MELANCH-
THON írta, de nem maga tanácsával avagy méltósá-
gával, hanem az SAXONIAI Electornac paron-
csolattyaiból, azokból az tizenhét Articulusokból,
kiket LUTHER erre az dologra írt vala, kire bi-
zattatott vala ez az tiszte az ő Collegáitól, az több Theo-
logusoknak is egyenlő tevésekből és javallásokból,
kie akkor az Protestanteseiktől *Augustában* valának
hivattatván.

Ezt az *Augustana Confessiót* közönséges helyen
és értelmes föl-főval előlvasta CHRISTIANUS
BEYER, az SAXONIAI választó Fejedelmnek
Cancelláriusja, az Császárnac palotájában, az Csá-
szár maga hallattára, az Fejedelmeknek és minden
Rendeknek gyűlésekben, Sz: Iván havának 25 nap-
ján, mindgyárt Sz: Iván nap után való napon,
mely Szombat volt, *Sleid. l. 7. Luther. Tom. 5.*
Jenensi föl. 30. Selnec. föl. 41. 42.

Anna-utánna Deákul és Németül irattatott, és
az föllyül meg-mondatott Fejedelmeknek és vára-
sok követeinek kezec írással meg-erősítetett, és az
Electornac vennyebic Cancellárius Doctor PONTA-
NUS, SCHWEISZ SANDORNAC, az Császár
Secretariussának nyújtotta, hogy azt az MÖGUN-
TIAI Electornac, az Imperiom Cancellariussának ad-
ná: De maga az Császár maga kezével azt fogta,
és az Deác exemplárt magához vette. Mi

Elöl járó beszéd.

5.

Mi végre kellett enné az *Augustana* Mi végre
Confessió nac irattatnyi és ki-adattatnyi, annac oka iratot volt
vót kiváltképpen kettő: I. Azért, hogy az Prote- az Augu-
stantes avagy tudomány tévő ECCLESIAE az ő stana Con-
hitőknek okát adnác közönséges helyen, és meg- fessio.
mutatnác, hogy az ő tudománnyoc egygyez az
PROPHETAKNAC és APOSTALOKNAC i-
rással. II. Hogy az Császár előt és az Imperiom-
nac több Rendi előt meg-mentenéc ő-magokat az
eretnekségnek gyanóságától, és az magok-föl ha-
missan költött hirektől, mint-ha az dihőskedő em-
bereknek, s' kiváltképpen az Uy-keresztényeknek
kedveznének, kie szerte széllal nem csak veszedel-
mes tudományokat hintegertec vala; hanem az e-
lőt egy-nehány esztendővel, az Polgárság föl-tá-
m-dán, az Magistratus ellen való párt-ütésnek is
őc vót tanac okai, mint *Sleid. írja l. 5.* melyből tá-
madot vót halálos és veszedelmes had, melyben,
közel száz ezer ember veszett el, *Sleid. l. 7.*

Mivel-hog' penig ezt az *Augustana Confessiót* a'
ZVINGLIANUSOKNAC kedvéért PHILIP
MELANCHTHON maga kiváltképpen való a-
karattyaiból meg-változtatta, kiváltképpen az UR
vacsorája feől való tizedic Articulus, az ECCLE-
SIÁKNAC hirec nélkül, 1540 esztendőben;
mely meg-változtatott *Augustana Confessiót* sokac
nem javallottanac, kinek az SAXONIAI Elector

A 3

Doctor

Doctor LUTHER MARTHON, és egyebec el-
len-is mondottanac. Melly *Augstana Confessio*na
illy titkon való meg-változtatása miát lett osztán
az, hogy az Pápásoc azt, az mi ECCLESIAINKNAC
Confessioit gyaláztác és kárhoztattác, és minket az
hitben való álhatatlanságért vádoltac.

Ha meg akarod azért tudnyi keresztyén Olva-
só, mellyic légyen az igaz és meg nem változtatot
Augstana Confessio, im meg-jelentem: az, tudnyi-
illic, á melynec első *Exemplarja* még ma-is az *Im-
periomnac* levél tartó helyében tartatic, mely sze-
rént vagy on az-is írva, mellyet 1606 esztendő-
ben LIPSIABAN, az Főlséges II. CHRISTI-
ANUS SAXONIAI *Elektor*na parancsolattyábúl,
ki-nyomtatot LAMBERG ABRAHAM az ke-
resztényi egyeségről írot *Concordia* névű könyvel
egygyetemben, elől mindgyárt. Ezt tarttyoc és is-
mérjecz azért az igaz és meg nē változtatot *Aug. Cō-
fessioit*, az mi hitűnc ágazatiról írot igaz valiatunk-
nac leñyi, mellyet ISTENNEC segítségéből ele-
tűnk nec utolsó végéig idővségeffen ki-múlván ez
életből, és bé-menvén az mennyei hazánkban,
meg-tartunc bitorés vidám szível, s'ciszta lelki-
ismérettel: ez mellett készek-is lesűnc álhatatos-
san meg-állany az mi URUNC JESUS CHRI-
STUSUNKNAC melő szeki előtt.

Az igaz *Augstana Confessio* pedig mindenesűl
huszon

huszon-nyolcz *Articulust* fogtal bé magában: és e-
zec két-félc: Első rendbéli ec tudományról valóc:
Másod rendbéli ec oly Ceremoniás *Articulusc*, kik-
ben vagy on az PAPISTAC között lévő go-
nosz szokásoknac meg-változtatásokról.

Az tudományról való *Articulusc* ezec, ugy-
mint szám-szerint XXI.

1. AZ ISTENRŐL.	9. Az keresztségről.
2. Az eredendő bűn-
ről.	10. Az UR vacsorájá-
ról.
3. AZ CHRISTUSNAC
személyéről és tisz-
táról.	11. Az gyónásról.
4. Az meg-igazulás-
ról.	12. A' Poenitentiáról.
5. Az Egyházi szól-
gálatról.	13. Az Sacramento-
moknac hasznai-
ról. (rül.
6. Az jó-cselekedet-
tekről.	14. Az Eg'házi rend-
tartásokról.
7. Az Anyaszentegy-
házról.	15. Az Eg'házi rend-
tartásokról.
8. A' jóknac és gono-
szoknac az Ecclesi-
ában való egyele-
désekről.	16. A' Fejedelemség-
ről. (rül:
	17. Az utolsó ítélet-
	18. Az ember nec sza-
bad akarattyáról.
	19. Az bűnec okáról.
	20. Az

20. Az meg-igazító hitrül és az jó-cselekedetekrül. 21. Az SZENTER-NEC tiszteletekrül.

Az Ceremoniás *Articulus* ezec, úgy-mint, szám-szerint VII.

1. Az UR vacsorájának mind két személyérül. 5. Az Etkeknek kü-lömbségérül.
2. Az Papoknak há-zaságokrül. 6. Az BARATOKNAC fogadásokrül.
3. Az MISERÜL. 7. Az EGYHAZI hatalom-rül.
4. A Gyónásrül.

De haly szép dolgot kerestyeén Olvasó; Az szomszéd MAGYAR CALVINISTA Uraink-is az *Augustana Confessio*n való LUTHERANUSOCKA akarnac lennyi. Mert ők magokat az hit dolgáiban való igaz Atyáinkfiainac mutattyác és ajánlyác. Ennec hitelesb bizonságára [azt tartom közönséges akaratból] bocsátottac ki 1628 esztendőben PAPA vároisában egy könyvet, mellyet nevezne Magyar HARMONIANAC, azaz, AUGUSTANA és HELVETICA *Confessio* *Articulus*inac egyező értelménec, SAMARIAI JANOS, HALASZI CALVINISTA *Pradikátor* neve alatt mel' könyvne *prafatio*jában az iratic; hogy

hogy az *Augustana Confession*ac az *Helvetiai* vallással örvendetes egyfésége vagyon MINDEN ARTICULUSOKBAN. Mert ők ez két vallásnac egy-mástól el-válhatatlan egygyefségét látván, értvén, mind az két *Confessio*t egy-aránt vallýác, óltalmazác, bocsüllic, látván abban az ő vallásoknac egyező értelmét.

De ez dicsekedése az CALVINISTA Uraimnac, mint lehessen állandó, és bizonyos, meg-teszic az következőzendő írásomban. Ha az *HELVETICA CONFESSIO* csakannyiban egyez az *AUGUSTANA CONFESSIO*VAL, hogy az mi' vallásnac *Articulus*iban hasonló szóc és igéc találtatnac, mint az *HELVETIAI Confession*ac *Articulus*iban, csinálván az HARMONIAT az levél szélén meg-jegyeztetec bőűckel; mint az *Augustana Confession*ac, az ISTENRÜL való *Articulus*iban, im ezec az szóc: Egy, örökkén-való, test-nélkül való, meg-oszthatatlan, bölcseségű, jóságú ISTEN, három, ATYA, FIU, SZ: LELEC &c. mely szóc és igéc az *Helvetiai Confession*ac-*is* XXIII. *Articulus*ában megtaláltatnac: Ebből azt hozza ki SAMARIAI JANOS, Hát egyezne ez két *Confessio*knac az ISTENRÜL való *Articulus*i: Az több *Articulus*okban-*is* így csinállyá SAMARIAI JANOS az HARMONIAT. Hát egyez az *Augustana* és *Helvetica Confessio* Et per consequens, egy valláson való Atyáinac vagyunc; és így egy SINATOR-*is* tarthatunc.

De kérelztyén Olvasó, ha jól gondolkodol erről az HARMONIA'RÚL, bizonyára illyent akar-ki is' formálhat az szónak őszve-hasonlétása felől, nem csac az Augustana Confessionac Articulusból, hanem PA'ZMA'N PE'TER Kalauzzából is avagy MOLNAR ALBERTNEC Magyar Lexicomjából is. De ez szintén oly dolog, mint valami egyenlő szónak őszve hozása, avagy jütékos egybe hasonlétása, avagy penig az tudatlan és együgyű embereknek szemekre való hályog-vetés. Ha olyan igen állattya SAMARIAI JANOS az két Confessiókna őrvendertes és egyező értelmét á mint ő föl, mint állhat hát meg az HARMONIA az UR Vacforájáról való Articulusokban? Az Augustana Confessionac X. Articulusa azt vallyá; HOGY AZ CHRISTUSNAC TESTE E'S VE'RE AZ UR VACSORÁBÁN JELEN VANNAC ES OSATOGATTATNAC. Sohúlt illyen értelmű szóckal az CHRISTVS TESTE'NEC E'S VE'RE'NEC jelen-létét nem vallyá az Helvetica Confessionac az UR vacforájáról írot XXI. Articulusa; hanem a' hól láttatit apparenter egyeznyi, azt másut ismét el-bontya és rontya, mikor így szól: † Az CHRISTVS teste mennyegben vagyon az ATRANAC jóbján, &c. Ez mondását világoséttya az égen lévő napról vett hasonlatossággal, mondván: Az nap mi túllúnc távúl lévően az égen, mindazáltal ereje s-hathatósága szerint jelen vagyon mi-nékünk.

† Pag. 53.

nékünk: mennyivel inkább az igazságnac napja az CHRISTVS, teste vel távúl lévően túllúnc az égen, jelen vagyon mi-nékünk, nem testi mód szerint úgy vagyon, hanem lelki-képpen meg-eleveníté es-lekedeti által, &c. Haez így vagyon, hát az CHRISTUS teste és vére nincse-nec jelen az CALVINISTAC Vacforájában áll tyoc szerint, hanem csac ereje és hathatóságok szerint, mint az nap is, ki állattyan az égen vagyon, ére-je és ha hatósága szerint penig ez földön. Erről ír FELEGHAZI THAMAS is' az UR vacforájáról: * Nem követkőzik, hogy az emberiség mindenit legyen: mint az napnac sénye és ereje mindenekre el hat, de azért nincsen állat szerint minden helyeken. Eze az szép és őrvend-tes HARMONIA avagy egyező értelem az Augustana és Helvetica Confessiók közt? Itéld-meg magad kérelztyén Olvasó. Mi haszna hát SAMARIAI JANOSNAC magától oly értelmet az Augustana Confessióból az Helvetica Confessióra fog-nyit, melyet az nem vall. Holot emberi természetiben való jelen-létét az CHRISTUSNAC ez földön még CANISAI JANOS is' mostani NEMET-VARICÁlvinista Predicator és SUPERINTENDENStas-gadgya az UR vacforájáról írot PAPI táblájának 15 és 16 kérdésére való feleletiben, az Helvetica az VR vacforájával egyetemben erről egygyet értvén. Tacsorájában. gadgya SIDERIVS JANOS az ő Catechismusában (melynyo németírott PAPAN 1624 elszendőben) Sideris J.

* fol. 272.

Canisai J. J. nos tagad-gya a' Christu s tislence jele lételeé

az 62 63 és 64 kérdésekre való feleletekben, így szólván: Hittel foghattjuk meg noha az menyországhon vagyon. Mert a hűtencoly hosszú keze és nagy ereje vagyon, hogy az, távol és reménység alatt való dolgokat is jelen valók kátésti, sőt szintén az Christu ság ér, az mint

" fol. 219.

Felegházi-is ijsa " az Ur vacsorájáról.

Íme meg így szól: Mostan az Christus teste az, éghen vagyon: Mert ott kell ő néki lenni azt mondgya Sz. PETER, mind világ végezetiglen, és onnan jó el, nem előb, hanem az utolsó napon, itélni eleveneket és holtakat, az mint az Credoban valljuk.

Íme meg a t mondgya: Az CHRISTVS testét és véréit igaz hittel vehettjük, az mely mind az égig föl-

Debrece-

b. n. 1579.

estendőben

nyomtatva

tot.

t fol. 217.

t fol. 217.

t fol. 217.

t fol. 217.

t fol. 217.

t fol. 217.

t fol. 217.

t fol. 217.

t fol. 217.

t fol. 217.

t fol. 217.

t fol. 217.

t fol. 217.

t fol. 217.

t fol. 217.

t fol. 217.

t fol. 217.

t fol. 217.

t fol. 217.

Ezen értelemben vagyon FELEGHÁZI THAMAS-is az keresztyéni igaz hitnek részéről írott könyvében az Ur vacsorájáról mikor így szól: t Az CHRISTVS NAC az, éghen kell lenni, míg nem mindenek helyre állalnac, és onnan varjuk őtet el-jövendőnek. Mert a mint valóságos föl-ment, így valóban ott vagyon és onnan jó el az itéletre. Hát nem kell őtet test szerint az Va sorában keresztyéni.

* fol. 215.

Íme meg így is: * Az kic azt hirdetic, hogy az kenjérről az CHRISTVS NAC valóságos teste állal, szerint jelen-vagyon, és minden vévőket közzétetic. Ezec sem igaz értelemben vannac. Mert az CHRISTVS az, éghen, á hól vagyon az Atjánac jóbján, alá-hozzác, sőt ez-

zel az

zel az, ő emberi természetit meg-tagadgyác és ISTENSEGGE válótartatác.

Ezen értelemben vagyon SZENCZI ALBERT MOLNAR-is, ki az magyar BIBLIA utolsó nyomtatott Catechismusának 46 és 47 kérd. sere való feleletekben így ír: Az CHRISTVS az, ap. st. o. nac látokra ez föld. ül mennyegbe föl vitet, és mi cretűnc most-istott vagyon, és mind addig ott léssen míg nem if-még el-jó meg itéllyi el-veneket és holtakat.

Íme meg így szól: Az CHRISTVS bizony ISTEN és bizony ember: Minek-ckéint ember, égenc természetit szerint nincsen immár ez földön: De ISTENSEGE, dicsősége, kegyelme, és lelkeserint soha semmi időbő tőlűnc távul nincsen.

Ezen tanéttya Patai István Calvinista SUPERINTENDENS is a S. ramentomúl írt magyar könyvben. Sőt még az Helvetiai Confessión való Prédicatoroknak az Egyházi szolgálatban való rendtartásokról íratott könyvecskéjében-is. Az Ur Vacso-
rjáról szerzetet magyar Calvinista éneknek-is imer verse (Nem, sed is sáddal az Christusnac testét, mert az menyországhon föl vitet innét; de résed testé-
ne és vére nec jeget) tagadgya az CHRISTUS testé-
ne valóságos jelen-lét az szent Vacsorában.

Ha azért oly igen nag' örvendetes egyetűt el-
me vagyon az Augustana Confessiónac az Helvetiai-
val, bizonyára sűdseg, hogy az mit az Helvetiai

B 3

Confes-

Confessio vall, az *Augustana Confessio* is ugyan azonc vallya *per reciprocationem*: az az, az mi vagy szóval vagy értelem szerint egyikben meg vagyon, szűkség hogy az másikban is meg legyen az. De hól vallya az *Augustana Confessio* azt az Ur Vacsorája szerzésénec ízei felől, hogy CHRISTUS azt mondotta volna (ámint az *Confessio Helvetica* vallyá az Ur Vacsorája felől való *Articulumban*) Vegyétec és ösbátok föl egymás között. Mely igéket az Ur igéinéc mond lennyi az *Confessio Helvetica*. Mely értelem szerint követhetőc néitalán az az képtelenség, hogy az tanítványoc egy-másközöt magoc ösztötésé volna föl az CHRISTUSNAC testet kéziül kézre. Ugy vagyon *Luc. 22. v. 17.* mondott CHRISTUS URUNC ilyen szöket: Vegyétec ezt és ösbátocet magatok között. De ez helyen szöllöt nem az *Sacramentomban* való bor felől, hanem az *HYSPETI* pohárban való bornac itala felől, mellyet szőlő-tökénec gyümölcsénec mond *v. 18.* Az *Sacramentomi* bor felől ez igéc után szöl, ugy mint *v. 20.* kie közöc maga CHRISTUS térsen külömbséget. Képtelen dolog hát ezt is az *Augustana Confessiorac* értelme ellen állatnyi az *Helvetica Confessiorac*.

Hogy-hogy volnánác az *Calvinistac* az igaz és meg nem változtatott *Augustana Confessiorac* igaz egye ő társai és Attyafiai? Itéld meg te megadó keresztyén Olvasó. Hogy peng az *Calvinistac* az

meg

meg-mondott *Augustana Confessionac* ugyan nem igaz társai és valóságos Attyafiai legyenec, azt az igaz értelmű *Doctöröknac* és *Professöröknac* írásokból bizonyitom-meg az követhetőc írásomban, im ilyen-képpen:

§. HOGY AZ CALVINISTAC az *Augustana Confessionac* nem igaz Attyafiai és tisztá Baráti, meg-bizonyodic.

Mivel-hogy az keresztyéni *Augustana Confessionac* nevezeti mindeneknél szép és ékes, az kie az *Evangeliumi* tudománnac kedves igazságac tisztá szível vesztés vallyac: Ettül vagyon, hogy ennec nevezeti és fedele alá bé szinlenyi magokac az *Calvinistac* sem átallyic, jelentvén ezzel azt, hogy őc ennec az *Confessionac* minden kép-mutatás nélkül való igaz baráti és Attyafiai, az mint *Samaritai János* az *Halászi Calvinista Predicator* az *Olvasóhoz* írott levelében ugyan ezent vallyá az ő Magyar *Harmonijában*. De ennec hamis voltát én négy-rendben *Argumentomockal* avagy erősségeckel bizonyitom és meg-rontom.

- I. Az *Calvinistáknac* tulajdon-magok vallásokból.
- II. Az *Augustana Confessionac* ő általac lótt meg-változtatásából.

III. Az

III. Az Calvinistáknac az Augustana Confessio ellen való mondásokból.

IV. Az Calvinistáknac az tudománybán való fundamentomos tévelgésekből.

§. I. Az első Argumentom vétetic az CALVINISTAKNAC tulaydon magoc vallásokból, ilyen szöckal:

V Alakic magoc vallásic hogy az Augustana Confessio-nac gyűlölti és ellenségi, az oc annac nem Attyafiai sem Társai.

De az Calvinistác vallásic, hogy ok az Augustana Confessionac gyűlölti és ellenségi

Annakokáért az Calvinistác az Augustana Confessionac nem Attyafiai sem Társai.

Az Argumentomnac első része ő magában igaz ex categoria contrariorum. Az másodic részec penig bizonyítom példák-nac előhozásával:

Epistola 10.
Decéb. scri-
pta, An. 61.
pag. 251.
edit. prior.

Az Helvetiaiac közzül, az kie nyilvátbác, az Augustana Confessionac javallására semmiképpen nem engedic magokat birattatni. Ilyen Calvinus JANOS ő maga, ki azt adgya tanácsul: Hogy az Franciabeliec, be nevezgic az Augustana Confessiot, kassintén, ajánlattatik is az: nevezvén azt gyuladásra való aühöjseg faklyájánac, melyet meg-éjen az egész Francia-ország.

Az Neostadai Calvinistác: nevezic azt: Kevés Theolo-

Theologusoc tanácsával hamarsággal zurzavartúl az In Admon. vendég-fogadó háznál őbbe sedeketet formulánac, melyben mondat-nac ollpac kés-akarattal, melyec alkotmaztatván vannac az T'pásoc vélekedéshez, és állásfához, és az melyben az X Articulus rövideden, izetlenül, homályossan és kételkedve iratot.

EVINGLIUS az Augustai gyűléskor magát elváltasztotta az Augustana Confessióról: " Az négy Várasok is", kic az ZVINGLIUS tudománnyát vőttéc, magoc vallásokkal az Evangelicus FEIEDELMEKRŐL való külömbözéseket közönséges helyen meg bizonyítottic. Liavatherus in Hist. Sacram. pag. 49. az Augustana Confessiot neveri gunyoláf-képpen Pandora Asszony selenczéjénec, feddődés almájánac, és patástnac, mely alat. az ISTEN és az SÁTÁN lappanghatnac. Ezt őb Calvinista Doctorok-nac községes íráskból bizonyittya-meg Doct. HUTTERVS, Pareus ellen irot Irenicumjában, pag. 364. § sequent.

§. II. Az másodic Argumentom vétetic az Augustana Confessionac az Calvinistác által löt meg-változtatásából.

V Alakic az igaz és tista Augustana Confessiot meg-változtattác, és sedelgő lélecekkel külömbözetic és magyarázzác, az oc annac nem társai és Attyafiai.

De az Calvinistác ezt meg-változtattác, és sedelgő lélecekkel külömbözetic és magyarázzác.

C

Hást

In Admon.
Neost pag.
143. § pa.
162. 165.
" Slid. l.
7.
Et Lud.
Liav. Hel-
vet. Hist.

Hát az Calvinisták annac nem társai sem Attyafiai. Az Argumentomnac első része világos és nyilvánvaló. Mert az mi egyferrigaz és tisztta, az mindenkor igaz és tisztta, és azoc, az kikben igazság és tisztaság vagyon, azt meg nem változtattya és különböztetie. Az másodice része pedig meg-tesztie az Augustana Confessiónac ő általoc lett meg-változtatásából és különböztetéséből, mely az első exemplárban ki-adatot Augustana Confessioal ellenkezie, az mint ez ki-tesztie a' Calvinistáknac magoc mihelebben koholt irasokból, körül olvashatod az többec között SOHNIVS Calvinista Doctornac az Augustana Confessióról írot * könyvét. Zanchius is azt mondgya: † Hogy az Augustana Confessiót csak annyiban vehetnyi-bé, a' mennyiben Calvinista értelemmel magyaráztatic.

* In Exeg. Proleg p. 1. 2. 3. 4. & sequ. † In Miscell. p. 54.

§. III. Harmadic Argumentom vétetic az Calvinistáknac az Augustana Confessio ellen való mondasokból.

Vaalakiknac tudománnyoc az igaz és tisztta Augustana Confessióval nem egyez; hanem attúl különböz: azoc annac nem társai és Attyafiai; hanem gyűlöli és ellenségi.

De az Calvinistáknac tudománnyoc az igaz Augustana Confessióval nem egyez; hanem attúl különböz. Azert az Calvinisták az Augustana Confessiónac

nem

nem társai és Attyafiai; hanem gyűlöli és ellenségi.

Az Argumentomnac első része nem tűzkölködice bizonyítás-nélkü: mert igaz és világos. Másodice része pedig meg-bizonyodice mind az két tudományoknak őszve-vetéséből, avagy egy-más köztöt való egybe-hasonlításából, körül ide alá szólloc.

§. IV. Az negyedice Argumentom vétetic az Calvinistáknac az tudományban való fundamentomos tévelgések-ből.

Vaalakic velűnc az idvőség fundamentomában egygyeznec: azoc velűnc egygyeznec az CHRISTVS-nac ismértiben és valláában, mind semélyére, mind tudományára, mind tisztire, s-mind jótétéményére nézve. Mert más fundamentomot senki nem vethet, az körül az mely egyferr vettetet: mely az JESVS CHRISTVS. SZ: PAL bizonság-tétele serint, 1. Cor. 3. §. 11.

Az Calvinisták pedig velűnc az CHRISTVS-nac ismértiben, sem semélyére, sem tudományára, sem tisztire, sem jótétéményére nézve, nem egygyeznec. Mert az CHRISTVS-nac semélyét az ő fölséges méltóságától megfosztja: tudományának igazságát el-vonja: tisztit megvesztetie: jótétéményét föl forgattya. (Mellyet ide alá az CHRISTUS semélyéről való Articulusról mikor szólnyi fogoc, meg-bizonyitoc.)

C 2

Hát

Hit az Calvinistáknak velő az időseggel fundamētumában nem egyeztet. Az mint ez meg-teszt az meg-igazulástól és az el-választástól való Articulustokból, melyekben a Calvinistáknak tőlő igen kü.önöző értelmec ragyon.

Jóllehet mind ezec a mel'ye ő felőlőc mond t-nac, kétségtelen és nyilván való bizonyosság; hog tudni-illie az Calvinistáknak az Augustana Confessionac társaságához nem tartoznac: mind az által monó társomnac igaz voltat meg mutatnom és bizonyitanom, az Augustana Confessio meg-vizsgálásából, és az Calvinista tudománnac azzal való egybe hozásából, az Augustana Confessio Articulusinac rendszerezint. Mivel-hogy pedig az Calvinisták (ki ált-képpen az Magyar nemzetből valóc, kik a nevezetes Calvinista Doctoroc írásit nem látták, sem őrlásták) ereket az tévelgéseket és az hit ágai felől való veszedelmes vélekedéseket ragadgyác és él-hinnyi nem akárjác. Hogy azért ne panaszkodhassanac azon; hogy mi a Calvinista Doctoroc írásit csak vizsba-for-dultul hoznincelő, avag azokhoz hamis értelmet ragasztananc: azoknac tulajdon szavokat az őnnen magoc könyvökből, könyvöknec meg-irt pagelláiból, valóságos hyúséggel az sokac közül pedig csak némely válogatot szörnyű és iszonyatos írásokat hozom és számlálom elő. Engedgye az jó ISTEEN, hogy elő-vett dologban való fáradságom legyen.

az ő Isteneseges nevének dicsőségére, és az igaz igaz-retőknek épülettjekre terjedgyen,

A M E N.

AZ AUGUSTANA CONFESSIO NEVEZETESB ARTICULUSI.

§. I. ARTICULUS.

AZ ISTENRŐL.

AZ ECCLESIAE nagy értelemmel taníttyác nálunc, hogy az NICEABELI gyülekezetnek, az ISTEEN állattyanac egygyeségéről, és három személyről való végezése igaz, és minden kételkedés-nélkül hinninc kell: tudni-illie, hogy az ISTEENI-állat egy légyen, mely ISTENNEC nevezettic, s-az-issőt ugyan valóságos, örökké-való,

test nélkül való, el-fizthatatlan, meg-mérhetetlen hatalmu, bölcseségű, jóságú ISTEN; Minden látható és láthatatlan állatoknac teremője és meg-tartója: és mind az által ezen ISTENI állatnac és hatalomnac, ugyan három, egyenlő állatú, hatalmú, egy örökké való személlyé légyen, ATYA, FIÚ, és SZ: LELEC. Es az személynec nevezetit veszi azon jegyzésben, mellyel éltene ez dologban az Egy-házi dolgokról IRÓC, hogy az jegyezzen nem másban való részt, avagy minéműséget, hanem tulaydon-képpen való állandóságot (á mi ugyan vagyon.) Kárhoztatnac ez Articulus ellen támadot minden eretnekségeket: ugy mint az MANICHÆUSOKAT, kic két kezdetet JÓT és GONOSZT tartnac vala. Ismét az VALENTINIANUSOKAT, ARIANUSOKAT, EVNOMIANUSOKAT, MAHOMETISTAKAT, és mind ezekhez hasonlókát, kárhoztattyác az réghi és új SAMOSATENUSOKAT-is, kic mikor cfacegy személyt lennyi vitatnac az IGE és SZ. LELEC felől, álnokúl és Istente-

Istentelenül csevegne, hogy ezec egy-mástól nem megkülönböztöt személyec; hanem hogy az IGE izozati beszédet, és az LELEC az állatokban való teremtetet mozdúlatot jegyezzen.

EZ ARTICULUSNAC SUMMAIA.

AZ *Augustana Confession*ac Első *Articulus*sa az *Isten irással* valja, hogy az ISTEN test-nélkül való, meg-öfölbhatatlan és meg-mérhetetlen hatalmú, &c.

§ N^o AZ CALVINISTAKNAC az ISTENRŐL való tudományoc.

ISTEN szólhatné bű beszéddel az Calvinistáknac Istentelen és igen átkolmatlan szőláfokú; De sokac kőből halljad ezeket: Vannac némellyec, kic az CHRISTUSNAC maga meg-alázásáról való, némely helyen az irásnac magyarázzác az Isten-fianac Iffenségeről: az meg-tesztelendő FIÚNAC az földtől igen-igen távul-lévő magas egekből való alá-szállált tulaydonétnac, az mint BEZA cselekedet: Az ATYANAC jöbját teremtet helynec magyarázzác: az ISTENNEC bizonyos lakó-helyt tulaydonétnac tudni-illíc az leg-felső Egeket. Illyenec DAMEVSNAC, SADEELNEC, és egyebeknec sokaknac halovatatlanságoc, mellyeket vettenec az Oceanus

*
BEZA de
omnipotē.
carnis Christi
contra
Bētiūm.

szengerről, az gyűrőről és abban való körül, az feyről és az lábakról, és egyéb effle dolgokról, melyekkel az CHRISTUSNAC ISTENSEGET, és a CHRISTUSNAC semmilyenec egy ég be föl-vett emberi természet képezic és ábrázol yáo az Calvinistác. Ig-meg az melyeket bizonyos időben az CHRISTUSNAC mond az írás hogy adattattanak, azokat nem-mellyec az ISTENSEGRE magyarázzac [mely értelmes ATHANASIVS és az első LEO, ARIANVS értelmec lenyi nyilván bizonyitt yac] mely ilyen képtelen értel-mec ő nékic, jelentic, hogy effle vallásoc alatt az ördög nec törői vannak el rőytetvén, kikkel sokakat az Calvinistác közzül az Arianusoc vallására, sőt az Mahomet vallására is ragadot, minemű volt ADAMUS NEUSERUS régen Heidelbergai Egy-házi szolga, ki elsőben mi vallásunkon volt, az után Calvinista lőtt, az után Sz: Háromság-tagadó: Végre CONSTANTINAPOLYBAN Muselmanná lőtt, az az, körül-meteltetec Töröké: kinec hasznos intő szavai ezec vóltanak: Nullus nostro tempore factus est Arianus, qui non antè fuerit Calvinista, Seruetus, Blandrata, Alciatus, Franciscus Davidis & alij. Ideò qui timet sibi, ne incidat in Arianismum, caveat Calvinismū. Nisi Calvinianus fuisset eò non devenissem. Az az; Senki, ugy-mond, az mi időnkben nem lett Arianus, á ki az előt Calvinista nem lett volna, Seruetus, Blandrata, Alciatus, David Ferencz és egyebec. An-

D. Gerl.
in Praefat.
assert. pie
sanag, doct.
de divina
Majestat.
Christ. ho.
cont. Joh.
Busaum.

nako

Annak-okáért az ki felti magát, hogy az Arianuságba ne esséc, távoztassa az Calvinistaságot. En ha Calvinista nem lettem volna, oda nem jutotam volna.

Kiváltképpen penig mindenek nec-földöte az ISTENRŰL való Articulusnac meg-tagadására széles utat nyitnac azoc az veszedelmes meg-vesztegeté-sec, kikkel Calvinus JANOS, az minden Calvinisták-nac feje, az Sidóknac és az Arianusoknac példájokra, szörnyüképpen meg-vesztegette a Sz: LELEKNEC az szent írásban béiratatot nemely bizonságic mel-lyec minden időbéli Ecclesiákban mint erős bástyác ollyac vóltac, az Sz: HAROMSÁGRŰL való Articulusnac vallására az hitetlen Sidóc, Törökóc, és Arianusok ellen. Calvinus JANOS penig mely szörnyüképpen vesztegette és marzongotta legyen meg az szent írásnac nevezetes helyeit és bizonságic, mel-lyec szöllonac az Sz: HAROMSÁGRŰL, CHRISTUSNAC és az Sz: LELEKNEC Istenségéről: kiváltképpen penig az PROPHETAKNAC jövendőllését, kik szöllonac a MESSIASNAC el-jöveteléről, annac születéséről, kin-szenvedéséről, föl-támadásáról, mennyegbe való föl-meneteléről, és az ISTENNEC jobja föl való üléséről, erről olvasd Doct. HVNUSNAC hasznos könyvét, ki így intitulalatic: CALVINUS JUDAIZANS. Mel' könyv-nec meg hamisítására mikor nag'igyekezetel magát adná PAREUS, mindazáltal kényszerítettvén az nyil-

CALVINUS
JUDAIZANS
HVNNIL.

D

vân való

nyilván való igazságtól, ottan-ottan írásában meg kellett vallani, *Calvinus JANOSNAC* magán való együgyűségét és el nem szenvedhető tévelgését. *In Harm. Calvinian. & Photin.* Ilyen *Doct. CONRADVS VORSTIUS*-is ki az ISTENRŐL hibetetlen csodálatos dolgokat és nyilván való tévelgéseket írt, kinek írását refutálta *ALBERTVS GRAVERVS* Professor Jenensis.

Az *Augustana Confessio* az ISTENT mindenható-nak is vallya. *De PETRVS MARTYR in Dial. p. 6. & contra Gardinerum. Item BULLINGERVS & Tigurini in respons. de Test. Brentij fol. 94. & BEZA, MUSCULVS, FAJVS, HUBNERVS in Theſibz in Colloq. Mompelg. p. 33.* tagadgyác az ISTENNEC mindenható-ságát mondvan: *Az ISTEN minden ő hatalmával nem cselekedheti, hogy az CHRISTVSNAC teste egyser-s-mind, egy időben, sok helyeken, állattya szerint jelen-légyen, avagy hogy valahol most légyen, hanem csak mennyegben.*

Az *Augustana Confessio* vallya, hogy az ISTENBEN egy állat avagy természet vagyon, az semélyec pedig három. *De KECKERMAN: tagadgya az ISTEN állattyanac közösülését. Annac-okáért mondgya: hogy, az FIVNAC magátúl vagyon ISTENI állattya.*

In Inst. Lo. & alibi. In Anal. ad Ephes c. 1. v. 7. Es ismég, Három meg-igazétókat nevez, és á mi meg-igazulásunknac három szerző okait, az *ATYAT*, és az *FIVT*, és az *SZ: LELKET*. *COELENIVS*-is az *ATYAT*, *FIÚT* és az *SZ: LELKET* az teremtsénektárs o-kainac

kainac szokta hinya: követvén ebben *PISCATORT*, ki-is az idővségnecc három társ okait mondgya lennyi: Mind-az-által az küldő és parancsoló *ATYARA* nézve az *FIÚT* mondgya ezekőzi oknac lennyi, tudni-illíc az *ATYANAC* szolgáját (*mintha három teremtcő volnának, és így három Istenec*) de ezekről itt többet nem szólloc.

Az mellyeket az Calvinistác disputálnac, az ISTENI természeti szerint föl-magasztaltatot *CHRISTUSRŐL*, sőt az két föl-magasztatot természetec föll, és így az *Arianusoc* pártjára (*az mint LEO föl*) ragadtatnac, azokról az harmadic *Articulusban* léssen szönc.

II.

§. AZ EREDENDŐ BŰNRŐL.

IS MET azt-is tanéttyác, hogy az *ADAMNAC* cseti után az természet-szerint származot minden emberc, bűnnel születtenec; Az az: ISTENI felelem nélkül, ISTENHEZ való bizodalom nélkül, és az gonosz haylandó testi kívánsággal. Es hogy ez az nyavalya avagy eredendő vétec, ugyan valóban oly bűn légyen, mely el-kárhoztassa és öröcké való veszedelemre vigye most-is mind azokat

D 2

valakic

valakic az keresztségnek, és SZ: LELEKNEC általa újjonnan nem születetne.

Kárhoztattyác az PELAGIANUSOKAT, egyebeket-is, kic az eredendő vétke bűnnek lennyie tagadgyác: Es hogy az CHRISTUS érdemének és jó-téteményinek dicsőségét kiffebécséc, azt vitattyác; hogy az ember az ő tulaydon természeti okosságának ereje által ISTEEN előtt meg-igazulhasson.

EZ ARTICULUSNAC SUMMAIA.

AZ Augustana Confessionac másodic Articulusa azé tanéttya és vállalja, hogy: minden embernek bűnnel születetne, az az, ISTENNEC félelme nélkül, és az testi kívánsággal, és hogy az betegség avagy eredendő vétke, valóságosan most-is kárhoztató, és azoknak örök halálhozó bűn legyen, az kic újjonnan nem születetne, az keresztség és az SZ: LELEC által.

§. Zvingliusnac Calvinusnac és az ő társainac tudományoc az eredendő bűnről.

* In Epist.
ad Urban.
Regium.
" In colloq.
Marpurg.
Articul. 4.

AZ eredendő bűnt valóságosan és tulaydon-képpen bűnnek lennyi nyilván tagadgy * ZVINGLIUS: és azért nem jól magyarázza " szent PALNAC mondását Rom. 5. §. 12. ki jóllehet megint

tervénerről az tévelgéstől, értelmét láttatott el-valtoztatnyi, mind-az-által ísmegy visszafatért eszére, és az ő vállásban, mellyet itt 1530 esztendőben. az ótodie CAROLY Császárhoz, az Augustai országgyűlésben, az mely ísmég ki-nyomtatott BASTLEABAN GRINEVS JACAB-JANOS gond-viselése alatt 1590 esztendőben, ott így szól: *† Vagy akar-† Art. 4.†* *juc vagy nem kénserítettünk meg-engednyi, hogy az eredendő bűn á mint az vagyon az Adámnac fiaiban, tulaydonképpen nem bűn, az mint immár meg-magyaráztatot. Mert nem ISTEN törvénye ellen való vétke. " Az " pa. 235:†* *gyermeknek nincsen vétke, hanem csak az vétkeket büntetése, &c. Ezec ZVINGLIUS szavai.*

Vesd őszve immár ezeket az írásockal, és megteccie hogy hamissac. Mert ADAM nemzet az ő (meg-romlot és bűnös) képe és hasonlatosságára. SZ: DAVID így szól * *Imé hamisságokban fogantatam, és bűnökben fogadot engem az én Anyám, önnön-magát vádolván és fedvén. SZ: JOB-is' azt mondgya " Kicsoda teher tisztát abból, az ki az tisztátalan magból fogantatot? CHRISTUS URUNC-is' azt mondgya: † Az mi születetett tisztul, test az, és az mi születetett Lélektől, lélec az. Szent PAL-is' ugyan eceket bizonyítja: * Mindence vétkeztenec, és születkődanc ISTENNEC dicsősége nélkül. " Minden emberekre az halál el-hatott, mivel-hogy minányajan vétkeztenec. † Valanc minányajan természet szerint haragnac fiait, mint egy-be.*

* Psal. 51.
§. 7.

" Job 14.
§. 4.

† Joh. 3.
§. 6.

* Rő. 3 §. 23

" Rom. 5.

§. 12.

† Ephes. 2.
§. 3.

2. Calvinus IANOS tagadgya az eredendő bűnt az
Calv. Com. szülőkről az fiakra természet szerint származni, és
in cap. 3. így szól: Nem is szükség, úgy-mond, folyamodni
Genes. nemeljeknek amaz régi költőt gondolatra, hogy az Lel-
kec az szülő ágról származzanak. Mert természet se-
rint nem is az ADAMNAC iziről vettéc magokra az
romlottságot az maradékok: hanem inkább az ISTENNEC
rendeléséből fűg: ki miképpen az emberi természetec e-
gész természetit egy emberben meg-ékesítette vala fő aján-
dékokkal, ezenképpen ugyan abban azt, azoktól meg fosz-
totta.

Ez az az mellyeket mondott Calvinus, nem egy-
gyezne sem az föllyűl elő-hozatot szent irásnac
mondásával, sem az Augustana Confessionac igéivel,
kic azt vallyác; hogy az ADAMNAC esetinéc utánna,
természet-szerint származot minden emberec bűnnel bű-
letinéc, &c. Mi pedig Calvinusnac ilyen értelme
ellen, ilyen Argumentomot verűnc:

Valami az szülőkről az magzatokra származic az
fogantatásban, és az által, hogy azoknac hasonlósá-
goc és ábrázattyc szerint, magzatoc születessenec, az
származic a természet-szerint való nemzés által, az mint
ez nyilván vagyon:

De az eredendő bűn származic az magzatokra az
fogantatásban, és az által, Psal. 51. v. 7. Job. 14. v. 4.
hogy az szülőknec hasonlóságot és ábrázattyc szerint,
Gen. 5. v. 3. magzatoc születessenec, Job. 3. v. 6. Eph.

2. v. 3.

Hát

Hát az eredendő bűn származic az természet se-
rint való nemzés által, Rom. 5. v. 12.

Calvinus JANOS és ennek követői, azt tarttyác és
vallyác, hogy, az hiű keresztyéneknek kif-ded gyerme-
kec mikor születnecc sentec, és nem azért kereszttetnecc
az egyűgűknec gyermekec, hogy ISTENNEC fiaivá csac
akkor legyenec, kic az előt idegenec lettenec volna az Ec-
clesiától; hanem inkább az fő jellel azért fogattatnac-bé
az Ecclesiában, mert az ígéretinéc ereje által, immar az
előt az Christus testéhez tartóztanac. * Es így: az ke-
resztyéneknek gyermekec szülőjőktől ugyan azon meg-sen-
tettetést hoznac.

BEZA is az ő Attyafiaival ezen értélemben va-
gyon, mikor így szól: " Kétszen dolog mondanyi,
hogy meg újjéttássanac az kif-ded gyermekec az keresz-
ségben: Mind az által, azokban meg-győztetec az fő-
vetségben való fogadás, az melyben születtenec.

Ugyan ezen BEZA azt mondgya: † Ezt igazán
mondhatom, az kegyes szülőknec közbe-járó hitők által
léssen, hogy az születet avagy születendő gyermekéc sen-
tec legyenec, az az, az fővetségben számláltassanac, és a-
zért meg-is tartassanac.

Végezetre ZVINGLIUS nem csac az keresztyé-
nec hanem az Pogányoknac gyermekec fölöl-is
vallyá * hogy azoc CHRISTUSBAN, az életre hozat-
tanac, úgy hog' vakmerőül köllesséc azokat kárhóztatni.

Velsűc őszve immár az Calvinistác értelmét, az

D 4

Augu.

Instit. Cal.
l. 4. c. 15.
§ ult.

Lib. 4 c. 15.
sect. ult.

* Cap. 16.
sent. 11.

" Colloqu.
Momp. p.
435.

† In Quest.
§ Resp.
Sacr. sect.
126.

* Infeff. sua
p. 225. edit.
Basil. An.
1590.
Pag. 236.

Augustana Confessione az szent írásból ki-hozot egyező értelmével. Hogy pedig ez az Calvinisták értelme mod az ISTENNEC ígétével ellenkezik s mind az Augustana Confessione II. Articulusával viaskodgy, c, ilyenképpen bizonyítom-meg.

I.

I. Az Augustana Confessio az szent írással vallyá, hog', az eset után minden emberek bűnnel születnek, és ugyan a sz: írás azt tanéttya hogy, még az kegyes sülőknek gyermekei-is, természet szerint haragnak fiait, úgy hogy ha újjonnan nem születnek az víz és a' szent LELEC által, az menyországban örökös nem lehetnek, Ephes. 2. §. 1. Joh. 3. §. 5. Az Calvinisták pedig azt vallyá, hogy nemely emberek sentsül születnek.

II.

II. Az Augustana Confessio nem vallyá az, hogy az kisdédeknek sentség-e, az sülőknek nemzésekétől függene. De az Calvinisták azt vallyá, hogy; az örök-életnek igazságát szerzik magoknak az gyermekskéc, az ő kegyes süléjektől való születéseikkel. Az az, az ő értelmec ez: Valamely gyermekskéc egy általljában az örök-életre vannak választatván, azoc mindnyajan és magoc sentsül születetnek az ISTENNEC frigyében avagy fővetségében bé-foglaltatván vannak: az többihez az ISTENNEC sem kegyelmessége, sem az CHRISTVS sem az Evangelium nem tartozik, hanem egy-általljában azoc az Gehennára vannak rendeltetvén. III. Az Calvinista az sülőknek hitével mondgya sentségeknek lenni az gyermekskéket. Az Augustana Confessio pedig az PRO-

III.

phétával

PHETAKAL tanéttya, hog' az igaz ember az ő bűnével él, Hab. 2. §. 4. Rom. 7 §. 17. IV. Az Calvinista vallyá, hogy a kegyelemből való sentsülöt, ugyan azon kegyelemből nemzettek. Az Augustana Confessio pedig az ellen azt tanéttya sents JÁNOS' Evangeliumából, * hogy; az sentségek nem születnek vérsül, sem az testnek akarattjától sem az férfúnak akarattjától, hanem az ISTENTŰL. Mert ugyanis' az Atyák és Anyák nézenek, nem az szerint, hogy azoc sentségek; hanem az szerint, hogy emberek. Mert az nemzés' az emberi természetnek cselekedete: mely mivel-hogy meg-rom'ot, test az " az mi testül születik, és " Joh. 3. mindnyajan természet szerint (születvén) t haragnak fiait vagyunk, annyira, hogy ha újjonnan nem t Ephes. 2. születetünk viztől és szent LELEKTŰL, nem mehetünk-bé mennyeknek országában. Azért mondgya * TERTULLIANUS-IS: Fiunt non nascuntur * In Apolo- Christiani, az az: Lesznek, nem születnek az kereszténynek. loges. 1. 17.

* Johan. 1. §. 13.

* Joh. 3. §. 6.

* Ephes. 2. §. 3.

* In Apolo-loges. 1. 17.

V. Az Calvinisták tanéttya, hogy; az hívőknek gyermeki az Anyának méhétől fogva az ISTENNEC frigyében vannak bé-foglaltatván: Az Augustana Confessio pedig külömbec vall, tanéttván, hogy valakik az Keresztés és az sz: LELEC által, újjonnan nem születetnek, azoc el-kárhoznak. Mert ABRAHAMNAC ar-ról az frigről való ígért adatot vól nem egy általljában; hanem az ISTENTŰL széreztetet e közkö- nek rendelkezével: annyira, hogy ugyan ő-maga az

B

Isten

"Gen 17.
v. 14.

Esa: 59.
v. 2.

ISTEN mondogta legyen: "Az körül metélet en férfit, az ki az ő férfili testének bővét körül nem meté-
li, bizonyjal el törölhetic az ő népe közűl, ez okért,
mert föl-bontotta az én szövetségemet. Itt mi méltán o-
kát kívánnyc értényi, mi foda móddal és ezköz-
zel vételessenec ISTENNEC szövetségében avagy fi-
gyében az gyermekskéc anyoknak méhekben, hó-
lot azoc bűnben fogantattanac, és ig' az ISTENTŰL
idegenec? E's annak is' okát kérdehetné, miért
mondanac hát az gyermekskéc az keresztségben
az SZ: LELEC által újjonnan születetnyi, és meg-
újíjéttatnyi, ha imár anakelöte a születésb' s'jétec, és
anyoc-méhétül-fogva az szövetségben bé vanna
foglaltatván? De ez dologról töb beszélgetésné
lésnec az keresztségről való IX *Articulus*ban. Hó-
lot azért az *Augustana Confessio* az ISTEN ígétéből e-
rőséti; hogy az kisdéd gyermekskéc minék-elötte az ke-
resztég és az szent LELEC által újjonnan születetné,
kárhozat alá vanna vetetvén, melyből annak-utánna
ragattnac-ki, és az keresztségben lésnec ISTENNEC
fiai. *Calvinus* pedig az ő véle egyező társaival eg-
gyetemben tellyességgel küldömbet és ellenközöb-
bet vall: Itéllye-meg immár ebből az CHRISTUS-
NAC *Ecclesiája*, kellelséke ezeket az *Doctörök* az
*Augustana Confession*ac hyű barátinac és társainac
tartanunc? Legyen elég azért az mit az má-
fodic *Articulus*ról szóllec.

III.

§. AZ CHRISTUSNAC SZE-
MELYERŰL ES TISZTI
RŰL.

ISMET tanétyác, hog' az IGE, Az az: az ISTEN-
NEC FIA emberi természetet vőit legyen ön-
nön-magára; a boldog SZŰZ MARIANAC
méhében; hogy két természetec ISTENI és
emberi, az személynec eg'gyeségében el-vál-
hatatlan-képpen eg'gyesültenec, az eg'CHRIS-
TUS, bizony ISTEN és bizony ember legyen,
ki bizonyosan születet SZŰZ MARIATŰL, bi-
zonyosan kint szenvedet, meg-feszítettet,
meg-hólt, és el-temettetet, hogy az ő Attyát
minékünec meg-engesztelné, és áldozat lenne
az embereknek, nem csak eredendő, de min-
den cselekedőt bűnökért-is.

Ugyan ő szállot poklokra-is, és bizonyos-
san föl-is támadot harmadnapon: Annac u-
tánna föl-ment mennyegben, hog' az ATYA-
NAC jobján ülljön, mind öröckén országol-
lyon, és uralkogyéc minden teremtet állato-

kon, az Ő benne hívöket meg-szentelyle, el-
küldvén az Ő szivekben az szent LELKET,
ki birja, vigasztallya, és elevenitse öket, és
meg-örizze az ördögnec, és az bűnnec ereje
ellen. Ugyan azon CHRISTUS nyilván el-jö-
vendő, hogy meg-itéllye az élőket és hólta-
kat, az APOSTALI Credo

szerint.

EZ ARTICULUSNAC SUM- M A I A.

EZ az harmadic *Articulus* az igaz ISTEN és em-
ber JESVS CHRISTVS RÚL, az emberi nemzet-
ségnek egyedül-való meg-váltójárúl tanét: kinec mind
semélye, s-mind tistti megirattatic. Ebben az *Articulus*-
ban penig az ellenkező tudománnac meg-vetése avagy
kárhoztatása nincsen bé írva, kinec oka kettő vagyon:
I. Első oka ez: mért az Római keresztényec abban az i-
dőben ellent nem mondottanac, hanem inkább közönség-
senez az Protestántekeknek CHRISTVS felől való vallá-
sokat javallottac, mely mindenestül vétetet az Apostalok-
nac vallásábúl az Credobúl, és az szent írásnac nyilván
való bizonságival meg-erősittetet. II. Másodic oka ez:
Mert abban az időben az Pápiśc nem vádoltac az Lu-
theranusokat az Christusrúl való tudománnac semmi e-
retnekségérül, melynek gyanóságát el kellett volna téríte-

nyi

nyi. Mert meg az JESVITAKNAC (kiknek még clác
nevec avagy árnyékoc sem vala akkor) az Pápiśc
közönséges értelmekrúl való el-szakadásrúl, ez tudomány
rúl soc részekben nem tudatot semmi, mely az után soc es-
tendőckel követkőzöt. Ebből let az, hogy az Protestan-
tes Theologusoc az SMALKALDIAI *Articulusok*ban 1537
estendőben, elsőrészt ezeckel az igéckel végezic-el. Ez
Articulusokrúl azt mondgyác: (tudnyi-illic á Sz: HA-
ROMSAG egy ISTENRÚL, és az ISTEN FIANAC meg-
testesülésérül) Nincsen mi közöttünk és az ellenkező
Pápiśc között (Mert itt nincsen semmi szó az ZVIN-
GLIUSRÚL, kinec allwofsisét mint ördögnec ál-or-
cóját Doct. LUTHER MARTHON régen kárhoz-
tatta vólt) semmi viska-vonyás, hólet azokat mind ket
felől vallyoc: Minec okáért nem sükség, hogy azokrúl
többet szóljunc.

§. Zvingliusnac, Calvinusnac és az Ő tár-
soknac az CHRISTUSRÚL való
értelmec.

I. **A**Z CHRISTUSBAN való ISTENI természet-
nec igaz vóltac miképpen őltalmazac ec, in a sp. de
mikor ezt írjac: t hogy az CHRISTVS, ugy mint kül- dicto Chri:
detet semély, az ATYANAL álacsonb, avagy kisséb, és Pater ma-
hogy az ATTA ő-nálánál nagyobb, tisttirc nézve, tud jo me est a
nyi-illic, mert kisséb az szolgál és az követ az ő Uránál, bit á Heyd.
és nagyobb az küldő és föl-magáftaló semély, á küldetet, An. 1585.

E 3

meg-a Th. 6. 14. 21

A. C. pag. 223. edit. 98. vide e-
tia p. 133.
137. id. de.
Bremē. &
Anhalt. II. Tanácsya SADEEL, és ezzel egyetemben

II. egyebek-is: hogy az meg-tesztelt CHRISTVS NAC
Anton. Sad. semélye nem emberi természet magasztaltat-fől bizo-
lib. de ve. nyos időben, és vőtt-ü minden hatalmat mennyen és
bum. nat. földön.

III. III. Doct. SOHNIVS GYÖRGY azt val-
In Exe. Au lya: hogy CHRISTVS mind az két természetét szerint a-
gust. Pag. láztat meg, és ugyan az szerint magasztaltatot-is föl.

246. 255. IV. AZ CHRISTVS azért mondatik ISTEN FIA-
IV. NAC, hogy ő az SZ LELEKTÜL fogantatott. ZANCHIVS
de nat. DEI lib. 2. c. 1. pag. 63. Colloqv. & tribus Elo-
him l. 1. c. 5. p. 25. col. 2. Et l. 2. c. 3. pag. 40. col. 2.
Sohnius in Exeg. pag. 117.

V. V. FRANCISCUS IUNIUS, SOHNIVS és KECKER-
Soh in exe. MANUS tagadgyác CHRISTUST az ISTENNEC FIAT
p. 17. & 22. (kit ATHANASIUS NAC Symbolumja vall nyilván)
KECK: in az ATTANAC állattyaiból születetnek lenni. Vannac
Syst. Theo. több képtelen vallások az Calvinistáknac az CHRI-
pa. 63. 64. STUS személyében való ISTENI természet felől, ki-
rű lissad MENTZERVS Doctort in Exeg. August.
Confess. Art. 3. de Christo.

VI. Zan.

VI. ZANCHIVS azt írja: hogy Christus az ő 1-
stenségével, mellyel mindenütt vagyok, magánac úgy testet
formált, és ez alatt jelent meg ez földön sent PALNAC, c. 6. p. 138.
az ő természetét szerint való testét ezenközben menyben
bagyván. Mely értelmét mind az által annak-után-
na, egyebektől meg-intetvén, meg jobbitotta. 12.

VII. AZ CHRISTUS NAC ISTENI és emberi ter-
mézfeti közöt való közösű élt tagadgyác, és u-
gyan azt tartgyác, hogy nem lehet ezec közöt semmi
közlés. Beza, Grabinus, Pezelius, Herbornenses, Me-
dula Catechetica Marburgi edita Anno 1606. quest. 45.
Paraus in Iren: p. 265. De ez értelem az Samosate-
nus eretneknek vallásával egygyez, és az személy
szerint való egygyesülést tagadgya: úgy hogy sem
az ISTEN nem mondatatik embernek, sem az em-
ber istennek. Az Herbornaiac feddic azt; ha ki a
meg testesült Isten fiának mondgya, hogy valóságosan te-
sté és vére vagyok Ebből vagyok, hog' őc az CHRI-
STUS személyében való Isteni és emberi természet-
tec tulaydonságina egy-más-közöt való valósá-
gos részesülését tagadgyác. Beza Resp. ad Colloqv.
Momp. part. 1 p. 93. Dan. in Exam: Chemni. p. 294.
Paraus in Iren: c. 28.

VIII. Ezt ámondást azért: Az ISTEN szenvedet. BE-
ZA az ő társaival ecképpen magyarázza: Az ISTEN,
az az, az Istenséggel egygyesült test szenvedet. Es ez
mondást-is: Az ember mindenható, így feytegeti:

E 4

az az

VIII.

az az, Az emberséggel egyesült ISTENSEG mindenható
Colloqu. Momp. pag. 213. Resp. 1. ad colloqu. Momp.
183. SADEEL EZ MORDÁST: AZ CHRISTVS teste eleve-
nitő, mindenható, és mindenütt lévő, így magyarázza:
az az, test CHRISTVS teste, áki elevenítő, mindenható,

† In Exam. mindenütt-lévő. † DANÆUS EZ AZ MORDÁST: Az ember
Chē. p. 24. CHRISTVS meg-hólt mi érettűncs így érti: Az Chri-

stusnac csic az, az emberi természet, (az mely nem magá-
ban az el-választai semélyben, hanem az Christusnac az
" Rudim. ő egy semélyében gondoltatic,) hólt-meg. AZ HERBOR-
l. 2. p. 100. NAIAC AZI VALLYÁC: Csac az Christusnac emberi termé-

* In admō. AZ NEOSTADIANUSOC így szól: * DEVS passus,
pag. 250. mortuus est realiter, quatenus homo est, sed nominatenus,

quatenus DEVS est. Az az: Az ISTEN kint szenved,
meg-hólt valóságosan, á mennyiben ember, de név-se-
rint á mennyiben Isten. CALVINUS és DANÆUS, az
CHRISTUSNAC testé csatornyánac mondgyác leñyi,
mely által mi reáne számaric az élet. Ismeg DA-
NÆUS így szól: † Az meg-elevenítésne, meg-gyógyítás-
† In Exam. nac &c. Isteni cselekedetire, az Christusnac teste nem vőlt
Chem: pag. 118. többel, mint az Apostaloknac testec, az ő általoc lett csoda-
téselekre, avagy az MOTSESNEC vőssze á mennyit se-
gétet ő-néki, az ő általa lett csoda-téselekre.

IX.

IX. CHRISTUSNAC tisztí felől gyalázatoson
és káromlóképpen tanéconac. Mert az vallyác;
hogy, az Christus nem hólt-meg az egész világnac, a-
zagy

vagy minden emberekne; hanem egyedül csac az válašt-
tottnacnak bűnökért: Es hogy ő egyedül csac az válašt-
tottnac küldetet és adatot, és hogy ISTEN egyedül csac az
válaštottakat valóba és kátharó képpen híja az idvős-
ségre. Ez á Calvinistáknac közönséges tanítáóc. Vi-
de ZANCHIVM in M sellan: l. 2. p. 280. Col. Momp.
pele. p. 513 in Resp. alt. BEZÆ ad Acta Col. Momp.
p. 216. K imedoncium, Splind. Rennech. Piscatorem,
& alios integris tractatibus & disputationibus hoc do-
gma proponentes.

X. Az semély-se rint való egyesülése által az em-
ber CHRISTUSNAC, az az, az föl-vest emberi termé-
set nec nem közöltetec az ISTENI föl-ség és véghetelen
batalom: Ezt mindnyájan az Calvinistác vallyác,
de mind azon által ki imig, s ki amugy. Illyen SA-
DEEL, BEZA, DANÆUS, SOHNIVS, PEZELIVS és
egyebec.

XI. CHRISTUSNAC mind az két természet sz-
erint való igaz jelenlétet az ő Ecclesiájában, és kivált-
képpen az Sacramentomokban, tagadgyác mindnyá-
jan az Zvinglianusoc, csatolván az ő jelenlétet az
CHRISTUSNAC istenségéhez avagy lelkéhez, amaz
közönséges regula ellen: Az tisztne nevezeti illetve
az CHRISTYST, mind á két természet se rint.

XII. Halomlóképpen CHRISTUSNAC itélet té-
vő tisztitúl az Neostadisi Calvinistac azt mond-
gyác: † Az emberi természet maga savával mondgyac-
† In admō.

F

lő az pag. 23.

Idem affirmant Herbornenses & Cassellani. *lő az utolsó ítéletnek sententiájai: az Isteni természetet tekinteni és nyilatkoztatja meg mindeneknek főveket és lelkeket ismérteit: ő mondja ki, és viszi véghez az ő hatalmával, az ki adot sentenciát, megdicsőítvén az válasszottakat, és büntetésekre vetvén az megvetetteket.*

§. Az Calvinistáknac Christus felől való tévelgésinek rövid sommája.

CSINALLYOC rövid sommába immár az Calvinisták tévelgését CHRISTUS felől, és az *Augustana Confessió*tól való különböző értelmekeket. AZ CHRISTUSNAC Istenséget nem csak egyképpen utstromlyác, tulaydonítván annac meg-alázást, (melyhez tartozic az kérešsinek halála) és föl-magasztaltatást, ismét köz hatalmat, mely sem Isteni hatalom, sem semmi teremtet állathoz nem illendő. Az emberi természetet hadgyác az ő csupa természet szerint való tulaydonságiban, ítéletet tévén arról, az természetnek törvényiből: tagadván: hogy ez az természet az ISTENI véghetetlen ajándékokat bé nem foghattya, így tagadgyác az egyesülést-is, az Istennel véghetetlen Fiával, és nyilván tagadgyác az két természetnek valóságos közösülését. *Samoſatenussal*: és *Nestoriussal* az személyt ide s tova vonnyác, sőt helyeken valván lennyi az Istennel fiát az ő teste kívül, és tagadván ennek igaz és valóságos szenvedését, mely szenvedést és halált tulaydonitnac.

donitnac egyedül csak az emberi természetnek, mely móddal az Christus érdemének minden ereje és hathatósága tellyességgel tagadtatic: úgy vagy on, nemelylec ő közölőc meg-engedic, hogy az Christusnac teste elevenítő legyen, tudnyi-illic, az mint őc magyarázzác, érdemes voltára nézve, mind-az-által ezt az fundamentomban tagadgyác. Mert az Christus testetül el-vonyván az meg-elevenítésre való véghetetlen és Isteni erőt, (mellyet őc egyedül csak az Istenségnel tulaydonitnac) nyilván való dolog, hogy annac hatható erejét nem tulaydonithatnyi, az emberi természet szenvedésének és halálának, hogy az, az egész világ bűnéért való egyenlő fizetés légye. Az az, sőtma szerint szólván, mikor az Christusban való természeteknek és tulaydóságoknak valóságos közösülése tagadtatic, heába módatnac mindenec a Christus által s jereztetet idősségről, az ő benne való hitről, az ő tisztelteiről és segítségül való hívásáról. Mind ezekből nyilván meg-eczcic, hogy az Calvinisták magoc tulaydon lelkek-ismereti ellen szöllonac, mikor magokat az *Augustana Confessio* társainac mondgyác lennyi.

IV.

§. AZ MEG-IGAZULAS-
rúl.

F 2

Ismét

ISMET tanétyác, hog' az emberc az ő tulajdon erejek nec, és érdemek nec, avagy cselekedetek nec általa, semmi-képpen nem igazúlhatnac meg ISTEN előtt, hanem CHRISTUSERT ingyen hűt nec általa igazéttatnac-meg, mikor hiszic, hogy őc ISTEN kedvében bé véteffenec, és bűnőc meg-bocsáttaséc az CHRISTUSERT, ki az ő halálával az mi bűneinkért eleget tött. ISTEN ezt az hűtöt önnön-maga előtt való meg-igazulás gyanánt tarttya, Rom. 3. és 4.

EZ ARTICULUSNAC SUM-
MAJA.

EZT az *Augustana Confession* nac negyedic *Articulust* írt PHILEP MELANCHTHON magánvaló méltóságával meg-változtatta és nagyobbá csinálta 1540 esztendőben: De mi az első formula szerint való negyedic *Articulust* javallyc, tanétyoc, és hiszűc; melyben az bűnő ember nec Isten előtt való meg-igazulásának igaz okai számláltatnac elő, és ezzel az tudománnyal ellenkőző értelmec meg-vettet nec. Azt mondgya azért az *Confessio*; hogy mi ingyen (az az, az Isten nec irgalmasságáért, kegyelméért és szeretetiért. mert az mi meg-igazulásunk nac foképpen való neg szerző oka) az CHRISTUSERT (az Christus nac az meg-váltásban való

tisztinec

tisztinec érdemlő okáért) hit által igazultatunk meg, mely hűt eszközi ok, mellyel hozzánc kapcsoltatic a' Christus nac érdeme és elég-tétele: ezekhez számlátatic az igénec és az *Sacramentom* nac is szolgálattya, mely által az Sz: LELEC mi bennűnc hűtöt gerjeszt, az mint ez az követkőzendő *Articulust* okban világossan meg-magyaráztatic.

Vissontag az meg-igazulásról való *Articulus* tagadgya az emberek nec meg-igazulásokat tulajdon erőktől valónc lennyi: (az az, magoktól, és nem az Isten nec kegyelméből, az régi és az új PELAGIANVSOC ellen) érdemeiktől és jó cselekedeteiktől az Pápásoc ellen.

§. Az Calvinistáknac az meg-igazulásról és annak okairól való értelmec.

AZ Calvinistác az meg-igazulásról való *Articulus* nac minden okában, nyilván való céveléseket vallonac.

1. Mert az ISTEN kegyelmé nec az egész emberi nemzet égre való közönséges ki-terjedé-ét tagadgya, csoltván azt egyedül csak az választottakhoz, kiket őc Isten nec neminén ü egy-általlyába való decretomából, és minden egyéb okokat elöl-jró csupa akarattyaából CHRISTUSNAC és a hűt nec mind tekénteri nélkül, magyaráznac. S-Ebből vagy on az, hogy őc az *Evangeliumi* közönséges i-

F 3

gíretek

Az Istenő
Szereteti kö-
zönséges
Joh. 3.

gereceket rélz szerint valócká tézic. PAREUS mind az által ézt ő-reájoc költöt avagy fogot hamis vádolásnac avagy szokban való viaskodásnac kiálttya lennyi, s' azt mondgya: * Az kegyelēnec igéreti közön-ségessec és mindenekhez tartozác, á prädikállásra elhívás-ra, és a' hitekre való parancsolásra nézve. Tartoznac penig ezec egyedül csac az hivekre, az igéretnec magához való kapcsolására, hathatóságára, és gyümölcse nézve. Mienk nec ismérj ec azt az distinctiót. De ezt megvetette BEZA, PISCATOR és tokac egyebec, kic az választásban az ISTENNEC egy-általlyába való decretomít avagy végzését vitattyác, körül olvasd PAREUSNAC Irenicomját. Mert valakiket ISTEN egy-általlyába gyűldt és meg-vetet, és az kikhez Christus nem tartozic, mi végre prädicativic hátt az Evangelium azoknac? Mondatike ISTEN ezek-nec ajánlanyi és adnyi az ő kegyelmét, kiket örök-kén és egy általlyába gyűldt?

II.

Az Christ. II. CHRISTUSNAC érdemét az Calvinistác erőtlenné tézic. CALVINUS JANOS arrul így ír: † Bizonyára vallom, úgy mond, ha valaki egy általlyába és magán az Christust akarja az Istennec itéleti ellen vet-hat-hatő. nyi nem lenne helye az érdemnec: mert nem találtatic az † Calvinus emberben méltóság, á mely ISTENT meg-érdemlené. Inst lib. 2. Sőt az CHRISTUSNAC érdemét ugyan rész szerint c. 13. 17. valóvá is' csinálttyác. BEZA azt mondgya effe-sect. 1. löl: † Bizonyára az ti főte látatot nekűnc el-senved-

hetetlen.

hetetlenec, hogy az Christus meg-bólt volna az kár-bosztattakért. PISCATOR így szól: * Nem mindenc-kért úgy-mond, bólt-meg az Christus, hanem csac né-mellyekért. Annak-okáért nem is akarja Isten hogy min-denec idvözüllyenec, hanem csac némellyec. Ezt az mon-dást: Az Christus meg-bólt mindenekért elegen-dő-képpen; hamisnac mondgya: Mert, úgy mond, az Christus egyedül csac az választottakért bólt-meg. Pareus választást tézzen az Christus elégtételēnec elegendősége közöt, és annac hathatósága közöt: amazt közönségesnec mondván, ezt penig rész szerint valónac. Itt is' mi értelmünk szerint szól Pareus, de ezt meg-vetette és hamisította Beza, Pi-scator és egyebec. Mert, ugyan sem álhat-meg ez az értelem, az egy-általlyába való decretommal, A-zért írja Piscator: " Az meg-vettettekért semmi móddal nem bólt-meg Christus: akár elegendőképpen mondgyad, s- akár hat-hatő-képpen. Pareus vádol ben-nünket azzal; † Hogy mi tanéttyc Christust meg bólt-nac lennyi, még az kár-bosztattakért is (mind az fizetésnec hat-hat-óságára és gyümölcse nézve) s-mind penig ele-gendőségére nézve. De hamissan vádol ezzel ben-nünket, mert kű őmbet mutat az mi distinctiónc.

III. Ennek fölötté Piscator tagadgya az Chri-stus tökéletes endelmetségét (mellyel eléget töt az Isten törvényēnec) az meg-igazulásnac érdemlő o-kánac lennyi tagadgya azt is', hogy az Christus en-

F 4

gedelmef-

† Beza & Socij in col. Momp. ad Thes. 7. Vi-temberg. de prädest. pa. 514. * Pif. disp. de Prädest. thes. 5. the. 109. Pareus in Iren. c. 24. pag. 142.

" Pif. par. 2. disp. pa. 232. † Par. pag. 245. pa. 142.

III.

Az Christ. engedelm-e tökéletes.

Piscat. in gedelmessége nem tulajdonittat az hívőknek, valván
Com: ad Rō. azt, hogy egyedül csak az *Christus* halála tulajdonitta-
 c. 4. & 5. tic az igazságra, így szólván: * Nem igazán, ugy,
pag. 87. c. mond, tulajdonittat némellyek az örök életnek birását.
Herb. úgy mint, hasznát, az *Christus* engedelmségének, mel-
 1001. lyet az *Aty* által, szentül élvé ná törvény szerint. 15.
 * *Pag. 106.* met így szól: "Nem tétetűnc igazaká az *Christus*.
 " *Pa. 109.* nac sent élete által. 16. meg így ír: † Tévelegnek az kic
 † *In Com:* azt vélic, hogy mi-nékűnc élet szerzetet az *Christus* nac
ad Roma. sent élete által, &c. Mely nyilván való *NESTORI-*
in Synodo usnac tévelgését mizolnyi nem állallotta *PAREUS*,
Wappinēsi. az mely *GALLIABAN* közönségesen kárhozzatott,
 és *Calvinus* Jánosnak is soc tanécványi méltán ve-
 tőttéc-meg, úgy mint *Bucanus*, *Polanus*, *Trelcatius*
 és egyebek.

IV. Az hitről is' nem igazán tanétnac az *Cal-*
vinisták, kinek fundamentomit meg-vesztégetik,
 az ISTENNEK kegyelmét és szeretetit és az *Christus* nac
 érdemét, csatolván nemely kevés emberekhez, kic
 egy-általljába ISTENTŰL az életre vannac válas-
 tatván, valván azt, hogy az egyszeradatcatot hitőc
 el nem vesztethetnyi, még az uralkodó bűnőc által-
 is'. Tagadgyác az gyermekeskéknek magoc hitőc
 által való meg igazulásokat is': Mert ilyen hitőc
 azoknac nincsen nem-is lehet. *Beza 2. part. Resp. ad*
Acta Colloqv. Momp. pag. 97: & sequ. Piscator Resp.
ad dictata Hoffmanni pag. 84. Azt mondgyác, hogy

az i-

az igazság nem azon formán tulajdonittat az gyermek-
 kének, mint az öregeknek. Mind ezeknek-fölőtte *In Expo-*
ZVINGLIUS az örök-életben helyheziteti ezeket *sic. Christ fi-*
 az *Pogányoka*, *Herculest*, *Thesest*, *Socratest*, *Aristi-* *deiad Christ.*
dest, *Antigonust*, *Numat*, *Camillust*, *Catoz*, *Scipio-* *Regem.*
kat: Ez vélekedését *ZVINGLIUS* nac őltalmazza,
Heinric. Bulling. és *Rudo'ph. Gualt. pecul. Apolog.*
 Melyet rövideden elő hoz *Sohnius in Exeg. A. C.*
pag. 828 Edit. Sig. Anno 98. & Embdenes contra D.
Hunn: De erről lásd *D. HUTTERNEC PAREUS* ír-
 sa ellen való feleletit. Mi azt mondgyoc az szent
PALLAS hogy az *Christus* felől való igaz hit, I-
 sten igéjének hallásából vagyon, *Rom. 10. v. 17.*

Az mint az *Augustana Confession* nac az Egyházi
 szolgálatról való ötödik *Articulussá*

meg-mutattya

V.

§. AZ EGYHAZI SZOL- gálatról.

E Nnec az hitnek meg-nyeréséjért szerzette I-
 TEN az Evangelionnac hirdetését, és az Sa-
 cramentomoknak szolgálatását. Mert az igé-
 nek, és az Sacramentomoknak, úgy mint esz-
 közőknek általa ajándékozttat a' Sz: LELEC,
 kiaz hitőt, valamikor és valahól akarja meg-

L

szerzi

szerzi az Evangeliomot halgatokban, tudnyillic: Hogy az Isten, nem az mi érdemkért, hanem az Christusért igazécsa-meg azokat, kie azt el-híztic, hogy ők az Christusért vétessenec-bé az Istennek kegyelmébe.

Kárhoztattyác az (Anabaptistákaz) Uy-keresztyéneket, és egyebeket kie azt tanityác, hogy az emberec az Isten igéjénec külső halgatafa-nélkül-is, az önnön-magoc cselekedettyec és készülesec által vehetséc-el az szent LELKET.

EZ ARTICULUSNAC

SUMMAJA.

HOGY az bűnös ember az Christusban való hit által igazúllyon meg, erre meg tanitot az Augustana Confessionac negyedic Articulusa, következőc immár az az esköz, mely által az embereknek hit adatic, és azokban meg tartatic: az pedig nem egyéb semmi, hanem az Evangeliomnac és a Sacramentomoknac szolgálattya. Errül pedig az Egyházi szolgáltnac Articulusárul, úgy vagyon igen frissen és tisztességesen állonac és irnac az Calvinisták azt vélné ember hogy ők ugyan igazán híztic és vallják ezt az Articulus, de mely tárul legyenec őkennec velőnc egyező értelméül, meg-teczic az, az ö-magoc következőzendő írásokból.

Zvingli-

§. Zvingliusnac, Calvinusnac és az ő társoknac ez Articulus felől való értelmec.

I. **O**ECOLAMPADIUS azt vallyá: † Az Christus nincsen az Ur Vacsorájának kenyerében, az mint hogy sem az predikáltat igében, sem az el-őlvast Bibliában nincsen jelen.

BUCERUS az Isten igéjénec és az Sacramentomoknac hatható ereje felől így káromkodic: * Eorómeft annak okáért vallyoc, hogy az Isten közön-séges törvénnel az külső igét az őveinac tanításokra elő vegye, de hogy azért esköz és szerző ok legyen, mellyel az szent LELEC ISTENNEC egyéb ajándéki adassanac, az szent írásaac semmi helyeiből meg-nem bizonyodhatic. Ugyan ezen BUCERUS emberekül költöt dolognac mondgya lennyi, kie az mi tőlőnc predikáltatot ISTENNEC igéjét, és az Sacramentomokat taníttyoc ISTENNEC hozzánc való kegyelménec esközzeinac és szerző okainac.

CALVINUS így ír: " Sokaknac hívásokban, ugyan mond, az Isten élt belső móddal, kiket az szent LELEKNEC világosításával semmi predikálásnac közbe járása által az ő igaz isméréti vel meg nem ajándékozot. SOHNIVUS azt írja: † Az szent LELEC az igénec szolgálattya nélkül gyűit hitet a' gyermekeskében, esköz nélkül. Ismeg azt mondgyac nemellyec ő közölőc: Minden hitől az emberekben az szent LELEC szerez,

G 2

vagy Orthod. fi-

† In lib. de verb. Dom. Hoc est corpus meum edit. An. 1525.

* Sup. Joh. pag. 128.

Super Joh. pag. 141.

" Inst. l. 4 c. 10. Scđ. 19.

† In Exeg. A. C. p. 792. edit. Anno 98.

Theaurus

Dei Bif. ex. vagy az mennyei tudománnak főzattya által, vagy eszköz
 caus An 37 nélkül való meg-jelenés által.

in class. 3. HENRICUS BULLINGERUS is így szól: Az Isten.
 loco 2. de sa- NEC külső igéje semmit nem használ, és az Sacramen-
 do in gen. tomnal való külső éléj-is nem használ semmit, hanem ezt
 ches. 2. az belső lélec szerzi.

VOLPHGANGUS MUSCULUS nyilván tagadgya
 * In explic. azt, * hogy mi az Ur Vacsorájával való igaz. élésben
 Edist. ad bűneink bocsánattját vennenc, mivel hogy az CHRISTVS
 Rom. nem mondotta azt: Ezt cselekedgyéte az bűnöknek meg
 bocsánattjára; hanem az én emlékezetemre. Ugyan ot
 " In Locis egy keveset hátráb így szól: " Ez Sacramentommal
 suis Theol. való élés nem á végre szerzetet az Uról, hogy abban
 pag. 167. bűneinknek bocsánattját vegyőc, és meg-igazítsunc.
 Annak-okaért azt mondgyác, hogy veszedelmes
 szóllás legyen, és az Christus mondásától idegen,
 ha az Ur Vacsorájában az bűnöknek bocsánattja
 mondatráséc kerestetnyi.

Ilyen értelmű GRINEVS, kinec értelmét lásd
 in prefat. theorem. Theol. ad Joachimum à Berga. Ro-
 dOLPHUS GOELENUS Marpurgensis Professor ily
 gyaláza. ott is szól az Isten igéje felől: † Verbum
 Dei non est efficax, non est conversionis causa, quā dici-
 tur, & est sonus evanescens, sed quā accipitur & conside-
 ratur; At az: Az Istennek igéje nem hatható, az
 meg-térülésnek nem oka, á melyben mondati, és el enébb
 zengés, hanem az mennyiben bé-véteti, és gondoltati.

Ugyán

Ugyan ezen igé után, több Isten igéje ellen ká-
 romló izavát-is olvashat, ez Calvinista Goeleni-
 niusé.

BEZAigy felel Jacob-André Snac: † Valakik pe- In Colloq.
 nig az Ur ecképpé el né valasztot, ha szintén ezerszer ke- Momp. de
 restelt, ténéki meg á viznek külső keresztségével, azok- Bapt. pag.
 nac mind az által sba hűt vagy szent LELEC nem a- 385. Viteb.
 jinpékoztatic, hanem az ISTENNEC igaz itéletire ka- expres. An.
 gyattatván az magoc bűn'kben vesztet el. Olv. d több- 1561.
 illyé főnyű s; wait ezé Bezánac in 2. Part Resp. ad
 Colloqu. Momp. p. 115. & 116. PAREUS irását olvasd
 in Ex g. doctrina Palatina p. 81. & 82. Ki-5 egye-
 beckeit sokackal minden hatható erőül meg-üre-
 séti az ISTENNEC az Egyházi szolgác által piad-
 kiltator igéjét. Es így it-is az Augustana Confessio-
 nac ötödik Articulusárúl nincsen semmi egyező itel
 mec az Calvinistáknac; Hát az Augustana Confessionas
 itt sem baráti ök.

VI.

§. AZ JO-CSELEKEDÉ- TÉRÜL.

ISMét tanéttyác hogy annac az hűtnek jó
 gyümölcsöket is kelly teremtenyi. és
 hogy ISENTŰ parancsolt jó cselekedeteket
 keltsen cselekdőnyi, mert Isten, azt kíván-
 nya, nem oly bizodalommal, hogy mi az I-

§.

Isten

ISTEN előtt való meg igazulásunkat azoc az cselekedetec által érdemleni alétananc. Mert az ábűnőknek bocsánattya, és az ISTEN előtt való meg igazulás hit által fogattatic meg, mint CHRISTUS szava-is meg bizonyított: Ha mind ezeket meg cselekedenditők-is mondgyátoc: Haszontalan szolgác vagyunc. Ugyan ezent tanított az régi Egyházi Doctorok-is. Mert sz: Ambrus D. azt mondgya: AZ ISTENNEL elvagyon az végezve hogy valaki CRISTUSBAN hiszen, idvözüllyön, cselekedeti nélkül, csak azon hittel, ingyen vevén bűneinek bocsánattját.

EZ ARTICULUSNAC

SUMMAJA.

EBBEN az hatodic Articulusban meg-iratic az mi igaz értelműnc, és tudományunc, az jó-cselekedetec felől: mely Articulusban nevezet szerint az ellenkőző tudománnac meg-vetése és kárhooztatása nincs kifejezve. Mert a-nélkül-is ez, az mi tellyes tudományunc vagyon az, Pápistác tévelgési ellenveve, és azoc ellen-is, kic káromlonac bennünket, hogy mi meg-vettyóc, utálljoc és tiltjoc az jó-cselekedeteket. Ez Articulus penig áll négy részből. 1. Meg-irattatic ebben az jó-cselekedetecnek fő-

nec szerző oka illen főokat: Az bűnec, ugy mond, jó győmölcsöket kell teremtenyi. II. Az jó-cselekedetecnek szükséges volta, szükség, ugy mond, jó-cselekedeteket tenni. III. Az jó-cselekedetecnek rövid magyarázattya jelentetic meg: Az mellyek-t, ugy mond, az Isten parancsolt. IV. Igaz okait mutattya-meg, az mellyekért jó cselekedeteket kell tenni, és az hamis okait félre tésti. Az ISTENNEC akarattya-ért, ugy mond, nem oly bizodalomért, hogy az jó cselekedetec által Isten előtt való meg-igazulást érdemlyunc. Ennec miért nem kellestéc így lenni, okait mondegya az Articulus: Mert hűtel el-rette-
tic (nem jó-cselekedetecel) az bűnőknek bocsánattya, és az meg-igazulás. Mellyet bizonyit CHRISTVS URVNACNAC mondásával. Luc. 17. v. 10. és sent AMBRUSNAK-is irásával in Epist. Pauli 1. Cor. 1.

§. Az Calvinistáknac az jó-cselekedetec felől való értelmec.

AZ Calvinistác az meg-igazult embereknek jó-cselekedetec felől nem, igazán tanétnac. Mert azoc közül nemelleyec, ugy mint Piscator János, és Goclenius azt tanéttya és vallyác, hog' * á * jó cselekedetec szükségesséc az idvősségre, az az, oly okoc, kic nélkül az mi idvözülésünknek nem lehet uta, mely által az idvősségre jutassunc, el annyira, hogy ugyan igazán mondatasséc az; hogy mi nem idvözülhetünc az cselekedetec nélkül. ZANCHIUS így il: " Egy öreg ide-

L. 4.

jü ember pag. 97.

* Pis. l. 2.
c. 3. de just.
pag. 85.

In Misc.

jú ember sem idvözülhet az Istenhez, és felebarattához való szeretet nélkül. Ismeg így szól: Senki nem idvözülhet (ideje meg lévén) ha jó-cselekedetekre nem igyekezik, és azokban nem jár. Ismeg PISCATOR így ír:

† In Analys Eph. 1. §. 4. Ez, † ugymond, az mi meg-szentelésűnc (mellyel sentsülünk) ISTENNEC cselekedete, mellyel minket egyebek közöt idvőségre viszen, és azért ragyon valami meg-ferzőoka. Ugyanczen PISCATOR JANOS az Papá-sokkal vallyá, hog' az jó cselekedetec tarttyác az hitet, kegyelmet és idvőséget: De ez az Calvinistáknac vallása hamis, és képtelen értelem: Mert az irás-ban az szent LELEC az jó cselekedetec feől, il-

* Johan. 3. lyen-képpen nem szól. Halljad mit mond CHRIS-
† 25. TUS: * Valaki hiszen az FIVBAN, öréc élete ragyon.

* Act. 15. AZ APOSTALOK-IS ezt vallyác: " Az UR JESVS
† 11. Christusnac kegyelme által hiszűc; hogy idvözölűnc. Szó
PAL-IS ezen értelemmel mōdgya ezt: Kegelembűl
† in tittatoc meg, ugy mond, hitnec általa, és nem ti tō-
letek ragyon. ISTEN ajándéka ez. Nem az cselekedet-
tekbűl, hogy senki ne kérkedgye.

† Rom. 3. Ismeg így szól: † Az ember meg igazul hitnec ál-
† 28. tala, az törvénnec cselekedete nélkül. Lásd az irásnac
tōb helyei-IS. Gal. 2. §. 16. Ephes. 6. 2. §. 8. 9.
Tit. 1. §. 5. á hōl mind meg igazuloyi s' mind id-
vözűnyi mondatunc, hűttel az törvénnec csele-
kōdete nélkül. Mert ugyan-IS CHRISTUS az ur,
á ki által jucharunc az ATYAHOZ. Joh. 14. §. 6. &c.

AZ

Az irás-IS ugyanczen CHRISTUST mondgya az mi idvőségűnk nec kezdetűnc, közepűnc, és végű-
nec lennyi. Szent PAL * CHRISTU T az hitnec el-
végezőjenec nevezi. " Minket hűt által (nem cse-
lekedetec által) mond állanunc. Szent PETER-IS
† azt mondgya: † Hogy mi Istennec erejével őriz-
† 1 Pet. 1. terűnc hűt által az idvőségre, sőt az mi lelkűnk-
† 5. nec idvőségét, az hűt végűnc mondgya lennyi.
† 9. De ez Articulusnac vallásában-IS magoc közöt az
Calvinistác villongó értelembe vannak, nem kü-
lōmben mint az Samsonnac tōkái; erről ki egy-kép-
pen s' ki más-képpen tanéc.

VII.

§. AZ ANYASZENTEGY-

HAZRÚL.

Ismét tanéttyác, hogy egy Anyaszentegy-
háznac kellyen öröcké meg-maradnyi; az
Anyaszent Egyház pedig, az szentōknec oly
gyülekezeti, melyben az EVANGELIOM, iga-
zán tanéttatoc, és az SACRAMENTOMOC igazán
szolgáltatnac, és az Anyasz: Eg'háznac igazán
való eggyeségére elégséges az EVANGELI-
OMNAC tudományárul, és az SACRAMENTO-
MOKNAC szolgáltatásárul való egyező érte-
lem. Nemis szűkséges mindenűt hasonlo

H

emberi

emberi rend tartásoknac, avagy embertől talált ceremoniaknac lenni. Az mint Sz: P A L mondgya: Egy az hűt, egy a keresztség egy az Isten, és mindennek nec ATTYA, &c.

EZ ARTICULUSNAC SUM-

MAJA.

EB BEN az *Articulus*ban kiváltképpen három czírá kelektről vagyon szó. I. Legyen *Ecclesia*? S. Erről ez az *Articulus* azt vallja, hogy vagyon *Ecclesia*, mely először mondati egy nec, kinec egysége áll az *Evangelium* tudományja felől való egyező értelemben, és az *Sacramentum*oknak ki-szolgáltatásában; 2. Szent nec, 3. örökkén meg-maradandónac mondati. II. Mi legyen az *Ecclesia*? tudnyi-illie az: *Sentek* nec gyülekezeti; melyben az *Evangelium* igaz-án tanéttatic, és az *Sacramentum*ok-is igaz-án szolgáltatnac ki. III. Honnét származóc az *Ecclesia*? tudnyi-illie, az *Evangelium* nac tudományából és az *Sacramentum*oknak ki-szolgáltatásából. Az Egyházi rend tartásoknac és Ceremoniaknac különbségéről-is vagyon emleközet, mely az *Ecclesiának* egységét el nem bonttya. Mely meg-bizonyodic *Szent P A L* Apostolnac bizonság tételéről, Eph 4 v. 4. 5. 6. Egy az hűt; egy az Keresztség, egy az ISTE N, és mindennek ATTYA, &c.

§. Az Calvinistáknac az *Ecclesia* felől való értelmec.

I. Sokan

I. **S**OKAN á Calvinistic köztől az *Ecclesia* állat-tyának megszerző rőseiről igen téveleg nec: melyeket két közönséges állat-szerint való részekből mondonac allanyi, tudni-illie Angyali és embert állatból. Ilyen FRANCISCUS JUNIUS, de *Ecclesiæ* 3. *Guilhelmus Bucanus Instit. Theol. p. 96. Edit. Bernens. Anno 1652.*

De ez nem igaz értelem: Mert az ISTE NNEO FIA, nem vőf föl magira Angyalokat, hanem ABRAHAMNAC magvát. *Heb. 2. v. 1.* és nem Angyalokért töte eleget, hanem emberekért. *Luc. 2. v. 11.* nem Angyaloknak hanem emberek nec szörzött az igénec és az *Sacramentum*oknak szolgáltattat. *Math. 28. Marc. 16 Eph. 4.* melyben az bűnök nec bocsinttya nem Angyaloknak, hanem emberek nec hirdettetic, és ajánlattatic. *Math. 8. Joh. 20.* Innét vagyon, hogy az *Ecclesia* nevezttetic ISTE N népénec, hívóc sokaságának, CHRISTUS' testénec, &c. 1. *1. Pet. 2. v. 9. Eph. 2. v. 19. Act. 4. v. 4. 32. 6. 5. v. 11. c. 13. v. 1. c. 14. v. 6. 9. &c.*

II. ZVIGLIUS az *Ecclesiához* számlállja az Pogányokat-is, Herculest, Numát, Catokat, Scipio- In Instit. kat, és egyebeket, kic az látható *Ecclesiának* tagjai Christ Rel. sona sem vőltanac. Ezt az értelmetől almaztat, ad Regem Bullinger, Guther, Embdenser, Sohnius, Pareus, és Christ.

H 1

H 2

Ez sem igaz értelem: Mert CHRISTUS azt mondgya: Az ki nem hiszen el-kárhozic, *Marc. 16. 7. 16. Job 3. 18.* Miképpé hisz nec pedig á ki felől nem hallottanac? *Rom. 10. 14.* Mert nincs semmi más név melyben idvözülhesűnc, az JESUS kivül. *Act. 4. 12.*

III. Azt vallyác, hogy egyedül csac az választottac (kiket Isten nec csupa és egy-á tállyában való végezéséből magyaráz nac) tartoz nac az Ecclesiához: és egyedül tulaydon-képpen, szólván, csac ezek nec szereztetet az Evangeliomnac szolgálattya: mert egyedül csac ezekért tött eleget az Christus, és hogy egyedül csac ezek vészic az Sacramentumokat: és az kie egyszer hűtel meg-ajándékoztatván váonnac, azt el nem vesztetic. Az töb hivatalosokat, és az ideig hívöket-is, nem hiszic hogy igazán az Ecclesiának tagjai volnának: kiker ugy vagyon, az Ecclesiában vallónac lennyi, de nem az Ecclesiából valóknac. Mely illyen nagy tévelgési az Calvinistáknac meg-ü. köznec egy-néhány fele Articulusokban: Mert nem jól télsz nec különbözést az öröc el-választás közöt, és az Ecclesiában való bizonyos időbéli hivatal közöt. Mert az Christus nyilván mondgya: Sokan vannak, ugy mond, az hivatalosóc, kevesen pedig az választottac, *Math. 20. 16. c. 22. 14.* Melyből következik ez: Hogy, ugy vagyon minden el-választ-

el választattac, hívattattac: de nem minden hívattattac, választattac. Mivel-hogy az soe hívattattac nem jönec-el, vagy hogy az hivatalos el-hagyác, á mint meg-eczic az Christus példa-beszédiből. *Math. 13. 3. Luc. 8.*

IV. Ionét il még úy tévelgés támad: Mert ök az Isten nec hívását tagadgyác köszönséges nec lennyi. Es azt mondgyác, hogy egyedül csac az választattac hívattannac hatható-képpen és belső-képpen, kic kel Isten akarja közlenyi az ő kegyelmét, egyebeket pedig külső-képpen hiy az Isten, mind az által nem akarja hogy el-jőjenec, és engedgyenec az hivatalnac, hanem inkább annac ellene álvan, meg-keményedgyenec, és így igazán el-kárhozzanac. Ez köszönséges vélekedéle Calvinusnac, Bézánac, Spindlernec, Rennechernec, Piscatornac és egyebek nec. Mint ha az Isten nec kegyelme, az Christusnac érdeme, és az Evangeliom kifebre terjedne, az Isten nec törvénnýnél, és az bűnnél, *Rom. 5. 20.* De az Isten nem kép-mutató, hogy ő szóckal édesdeden híjon az ő fiának menyegzejére, kételen pedig és egy-á tállyában való végezésével az pokolnac büntetésére tasziclon. Mert valaki az Evangeliomban szóló Istent halgatnyi nem akarja, a oc mondannac ellene állanyi az Sz: LELEKNEC. *Act. 7. 51.* és az ISTEN NEC tanácsát magoc ellen meg-vevnyi, *Lu. 7. 30.* holot öket az Christus őszve akarja gyű-

tenyi, mint az általánosan ismert, de pedig nem a
kariác, *Math. 23. v. 37.*

V. Az Calvinisták az Evangéliom által való
Isteni hivatalnokok erejét, az mint tölök lehet,
az fundamentumból elvesztik; mikor tanéttya,
hogya hűülőknek gyermekek, sőtül, az Istennek fr
gyében, születnek.

Ha ez így vagyon, mit használhat azokban az
kereszttség? és mikor föl-nevelkednek az Evange-
liom? Mert az kic immár az *Christusban* vannak
öltetvén, mi végre hivattatnak azoc az *CHRISTUS-
hoz*? Mert az kic az menyegzőben jelen vannak
immár, és az menyegzői éledelecekkel élnek volta-
képpen, igen alkalmasanúl mondgya, valaki hog'
azokat ez végre annak-utánna foc idővel köllés-
sét el-hinya. Erről többet olvashatsz az kilencze-
dic Articulusról való írásomban.

VI. Az Ceremoniáknak és Rend-tartásoknak
szab déléseit utromlyák, az mint az képeknek, öl-
tároknak, kelyheknek, &c. el-rontásáról írok
könyveim az Calvinistáknek meg-mutatnyák. Mel-
dologról úgy vagyon ok-is' nincsenek egy érte-
lemben. *Vide Col Mampel. de Eleemosinis & Organis,
Musicis & templis. Et librum Herbornae excusum. BER-
RICHION Ceremonien: &c. & Parei, & Nec Mar-
purgenäum scripta, von Brot und Brocht rechen, &c.*

VIII.

AZ

§. AZ KEP-MUTATOKRÓL, ES
az Ecclesiában a hives köziben egye-
lítettet gonoszokról.

Noha az Anya-szent-Egyház tulajdon-kép-
pé a szenteknek és az igazán hívőknek gyű-
kezetli legyen; mind-az-által holot azoc kő-
zé elegyedőt foc képmutatóc és gonoszoc van-
nac ez életben, az Sacramentomokkal élhet-
nyi, ha szintén azoc gonosz emberekől szől-
gáltatnak-is; *CHRISTUSNAK* mondása sze-
rint: Az Írás-tudóc és az Phariseusoc *MOYSES*
székiben ülnek, &c. Es mind az Sacramento-
moknac, s mind az igénec erejec vagyó, az ő-
ket szerző és rendelő *CHRISTUSERT*, ha szin-
tén gonosz emberek által szől-gáltatnának-is.

Az Donatistákat, és azokhoz hasonlókát
kárhoztattyák, kic tagadgyák vala, hog' nem
volna szabad élnyi az gonoszoknak szől-gá-
lattyokkal az Anya-szent-Egyházban, és azt
tarttyák vala, hog' a gonosz Egyházi szől-gákac
szől-gálattyoc haszontalan és erőtelen
legyen.

H 4

Ez

EZ ARTICULUSNAC

SUMMAJA.

EBBEN az *Articulusban* az alatic előnkben, hogy az Istennek házában, az az, szent gyülekezetiben ezen az világon, az jókkal az gonoszok, az hívekkel az hitetlenek, mind az nyágra nézve, s mind az Egyházi szolgálatra nézve, őfve vannak egyeledve, és hogy meg az gonosz életű Egyházi szolgálók is igaz Sacramentumokat osztogatnac. Mert az Egyházi szolgálata, és az Sacramentumoknak ereje és hathatósága fűg, nem az szolgáló avagy szolgáltatótól, hanem az fő oktúl, az az, az Istentől, az ki az Evangeliumnac és Sacramentumoknak szolgálattját szerette. Ez *Articulus*sal ellenkőző hamis és tévelgő tudománypenig meg-vettetic és kárhoztatic.

§. Az Zvinglianusoknak és Calvinistáknac ez *Articulus* ellen való tanétásoc.

IT-ís sok-képpen tévelegnac az Calvinistác. Mert mind azoc az tévelgésoc ide-ís elő járulnac, kikről szollottunc oda föl az heted *Articulusban*: Eze kivül azok-ís, mellyekről lésen fűlone ide-alább az XIV. *Articulusban*. Veszedelemes tévelgésoc vagyon, azon-képpen az ő és őy Testamentumoc különbségének meg-mutatásában: körül emlékezni fogunc az tized *Articulusban*:

lusban: Hásonlóképpen az tanétásnac rendiben is mikor ők az Evangeliumnac tanétását előbb tészie az törvénnec prédikálásánál, körül kölletic szollanunc az Poenitentiától való tizenketűd *Articulusban*: Végezetre az Sacramentumoknak erejét el-vonszác az embereknek bűnökűl, mellyet nem mellyec az Sacramentumoc formájának vitatnac lennyi, á mint meg-teszie az 9. és 10. és 13. *Articulusokból*.

IX.

§. AZ KERESZTSEGRUL.

AZ Keresztsegrul ugy tanetonac: hogy az szűk-séges légyen az idvösségre: és hogy az kereszt-ség által adassóc az Isten kegyelme: Es hogy az gyermekeket is meg-kellestóc keresztelni, kie az keresztsegnec általa Istennek ajánlatatván, bé-vétesse az Istennek kegyelmében.

Az Anabaptistákat avag' Uy-kereszttyéneket, kárhoztattyác, kie az gyermekek kereszt-ségét nem javallyác. Es azt tarttyác, hog' az gyermekek az kereszt-ség nélkül is idvözülhetnec.

mondván: *Valljoc terméket berint haragnac fiait, &c.*
Ephes. 2. §. 3.

In Confes. 11. Az keresztség által nem adatic Istennek kegyel-
sua ad Ca- me, és ez által az, kik Istennek eleiben vitetnek, nem vé-
rol. V. An. tetnek Istennek kegyelmében, ezt tanítja ZVINGLIUS,
30. Art. 7. mondván: Nem adatic az hűt az keresztséggel: sem
ezzel az meritéssel nem hozatic az kegyelemnek lelke.
† Inf. l. 4. CALVINUS azt írja, † hogy a keresztségben való viz-
0. 15. dist. 2. zel né vitetic véghez, a mi mosogatásunc és idvőségunc,
és ennek az viznek magában meg-tisztulásra, újjánnan
való sületésre, és meg újjétásra való ereje nincsen: és
ebben az Sacramentomban nem vétetic az idvőségnek
oka. És ily nagy képtelenséget szól: Ki mondaná
azért, hogy mi ezzel az vízzel meg tisztulnanc? Ismeg
† Sect. ult. így szól: * Az ISTEN frigyének haszna nem fűg sem az
keresztségről, sem semmi oda járulásoktól: Honnét kö-
vetközics hogy az hűveknek gyermekek nem azért keresz-
töltetnek meg; hogy ISTENNEC fiaivá csak akkor legyenek,
kik az előtt az Ecclesiától idegenek vóltanac; hanem in-
kább nevezetesb jellel azért fogattatnac-bé az Ecclesiában:
mert az ígéretnek erejével annak-előtte immár az Chri-
stus testéhez tartoznac vala.

BEZA így szól: " Az embernek újjánnan való
sületésében igen meg-csalatkozik, és Isten ellen-is boszu-
ság tétvő, valaki vagy embereknek, kiknek sájjac által I-
sten szól, vagy az ISTENNEC külső igéjének, avagy az
Sacramentomi jegyeknek alittya, hogy az embereknek meg-
újjétá-

újjétásokban, és örök élettel Christusban való meg-tartá-
sokban, az ő Isteni erejében csak egy kicsint-is tulajdonít-
na Isten. PISCATOR JANOS-IS ezt írja: † Még az va-
lastattac felől sem igaz, úgy mond, hogy ISTEN az ő
kötését kapcsolta volna azokhoz az körül-metelésben.

III. Az keresztségnek haszna és ereje felől va-
ló mondásit az irásnac csak azon példázat és jegy-
zés szerint valóknac mondgyac lennyi, avagy tel-
lyességgel tagadgyac az keresztségről értendők-
nek lennyi. Ugyan ezen értelemben vagyon Be-
za-IS, in 2. part. Resp. ad Col. Momp. p. 115. 120. 121.
Calv. lib. 4. Inf. c. 15. dist. 14. 15: Goclen: in Probl.
Aliter in 2. dissert. public: § diss. de Analog. Sacra-
Anatom. Marburg. edita Anno 1606. c. 35. p. 150.

IV. Az keresztséget két-félének mondgyac,
külsőnek, ki külső vízből és igéből áll: és belső-
nek, ki jegyzettetet dologbul, az az, Christusbac
véréből áll. Beza in Col. Momp. p. 437. Idem in alt.
resp. ad acta Col. Momp. p. 115. 122. Calv. l. 4. c. 15.
sect. 8. Grinaus diss. de Euchar. Heidelb. Anno 84.
habita thes. 17. Szent PAL penig ezec ellen Eph. 4.
§. 15. egynek mondgya az keresztséget, az bűnök-
nek meg-bocsátására.

V. Tanítottac az Calvinistác; Hogy az keresz-
ség nem használ minden meg-keresztettetet gyermeknek,
hanem csak az válastattaknac, az az Istennek egy-által-
nyában való rendeléséből az örök életre válastattaknac.

† Resp. ad
diss. Hoff.
p. 88.

Beza in
dissert. 2da
Publ. Vrs.
in Compens.
p. 632.

† In Comp. p. 545. az mint ők magyaráznyi szoktác. URSINUS így ír: † Nem mindnyájan, úgy mond, az kic vízzel megkereszteltetnec, vagy öregec, avagy kif-dedec, vérszec az Christus kegyelmében. Mert az ISTENNEC öröckén

* In Col. Momp. pa. 469. való választása szabad. BEZA-IS' így szól: * Valakiket az Ur ecképpen el-nem választot, ha bintén ezerfer kereszteltetnec meg-is, az víznec külső keresztségével: mind az által azoknac soha nem ajándékoztatic hűt, avagy β, LELEC, hánē ISTENNEC igaz ítéletire hagyatván, magoc vétkec miat el-vešnec. Ismeg így szól:

† pag. 472. " Azt mondgyác; hogy az βent Lélec az víznec külső keresztsége által, nem mindenekben gyakorollya az belső keresztségnec erejét: hanem csaa az választattakban. POLANUS-IS' ezt írja: † Az Sacramentomoc közönségesec mindeneckel, de az kegyelem nem köz mindeneckel. Ismeg így szól: Nem mindnyájan kic az külső keresztséggel kereszteltetnec-meg, újjonnan-is βülettetnec belől az βent LELEC által.

† In Symphon. c. 15, de Sacramingen: the. 9. cap. 16. thes. 4. VI. Az Calvinistác, az keresztségben tagadgyác az embernec az keresztség által való újjonnan születésöt, maga CHRISTUS' viz, és Lélec által vallya az újjonnan születést, Joh. 3. BEZA és' az ő tarsai így szólnac: Képtelen dolognac véllyöc az kif-dedecet újjonnan βületteteknec mondanyi. In Col. Momp. p. 432. 435. Et in presat. Resp. prior. ad acta Col. Momp. p. 24. & part. 2, p. 97. 126. 135. Calvin: Inst. l. 4. c. 15. dist. 2. 22. Pisc. ad dict. Hoff. p. 83. 88, 90. 91. Zving. in conf. ad Car. v. Art. 7. 7 AZ

VII. Az Calvinistác az keresztségben az kif-dedeknec hittel való meg-ajándékoztatásokat tagadgyác: Mind az által errül ő közöttöc; külömböző értelem vagon. Mert CALVINUS Sect 19. l. 4. Inst. c. 16. dist. 20. meg-engedi az kif-dedeknec az jövendő poenitentiára és hűtre való meg-kereszteltetésekert. Mind az áttal minémű értelemben. kellešséc lennyi ez életben az kif-dedeknec hűtöc felözl, ezt ő fön badgya. BEZA penig és az ő tarsaivilágosan és nyilván írjac: * hogy az kif-dedeknec nin. cšen tulaydon hűtöc, kiváltképpen cseleködö avagy munkálkodö.

VIII. Calvinus, Beza, és sokac egyebec, az vallyác és tanittyác: hogy az keresztség elöt az hűvek-nec gyermekek βentec, és annyoknac méhektül fogva örökségi igazsággal frigybe tartatnac, Calv. l. 4. Inst. c. 15. sect. ult. c. 16. sect. 24. Az mint ezt az ő írásokból oda föl az eredendö bünrül való Articulusban megmutatoc.

IX. Azért az Uy-kereszttyéneknec az gyermekék keresztségec ellen való tudományokat az Calvinisták vastagon meg nem hamisithattyác, ezekért az ő követközendö czilúl föl tött vallásékért. I. Mert az gyermekék szentül születtetnec az szülöktül. II. Nem lehet hűtöc az gyermekéknek, Vide Col. Franckent: Art. 12. 31. & sequent: 361. & sequ.

* In Colloq. Momp. p. 4. 35. & in 2. part. Resp. ad acta col. Momp. pag. 99. & seq.

APPENDIX.

* pag. 46.

MIEL-HOGY mind az Helvetiai Confessionae XX. Articulus: * s' mind pedig magoc az Calvinisták közönségeben az kereszttségnek Sacramentomát az kövekközendő újjonnan való születésnek csupa és merő azon pöcsétének, jelének és példázattya mondgyác lenyi. Mert ugyan-is őc az írásna az keresztsegről való minden helyeit n'ás értelemre és jegyzésre néző *Tropus* nac, *Metonymia* nac és *Metaphora* nac mondgyác. Hog' pedig az kereszttség az újjonnan való születésnek és meg-újításnak nem csac jelle, pöcséte, és példázattya, hanem az kereszttség ugyan valóba az újjonnan való születésnek és meg-újításnak földője, meg-bizonyodis nyilv' sz: *PAL* nac írásából, *Tit. 3. v. 5.* Mert az emberec az bűnökből újjonnan születetnek, *Joh. 3. v. 5.* és meg-tisztogatannac, *Eph. 5. v. 25.* és az Christust magokra föl öltöztic, *Gal. 3. v. 27.* és idvözű nec, *1. Pet. 3. v. 21.* *Marc. 16. v. 16.* Az kereszttség annak-okáért nem csac újjonnan való születést jegyző jel, hanem az. ugyan h' tható esz-köz-is', mely által *ISTEN* bennűnc munkállyá az újjonnan való születést. Ez az Sacramentomnac pedig az öegész tökéletességére és egységére nézve, gondolván annac végét, hasznát és erejét

vagyons

vagyons közönsépes jedző érteleme, mellyet Doct. LUTHER t' ezekben az igékben magyaráz meg: *† In sua Ca-*
Ez vízzel való keresztelés azt jedzi, hogy az ő *thet. mino-*
ADAM mi-bennűnc naponként való szánással, bá-
nással, és poenitentia tartással meg-foytatásac és
meg-hallyon, minden bűnökkel és gonosz kíván-
ságokkal egyetembe, és vis' őt naponként elő jöy-
jön, és támadgyon új ember, az ki szentségben és
igasságban *ISTEN* előtt éllyen mind öröckén. Az
ő *ADAM* ON pedig értetnek minden gonosz kíván-
ságoc és vétkec, mellyec mi re'nc árrattanac az
ADAM NAC eseti által, és szű einkül velűnc szű-
lettenec. Eze pedig bennűnc meg-foytatnac, mi-
kor az gonosz kívánságoknac ellene állunc, azo-
kat le-nyomjuc, és cselekedet szerint való bűnök-
re ki-fakadnyi nem engedgyűc.

Az új emberen pedig értetic, az szent Lélek-
rűl újjonnan születet ember, ki igasságban és tiszt-
ságban, az az: igaz hűttel és erkölcsöknek szent-
ségével kép mutatás nélkül *ISTEN* előtt él, mind öröckén.

Ugyan ezen Helvetiai Confessionae XX. Ar-
ticulus *Simarjai JANOS* magyar Harmoniájában
tartalmozza * az keresztsegnec akár mi móddal és * *pag. 49.*
állapattal való ki-szolgáltatását az Aszszonyi-állat-
októl és Bábáktól: mellyet közönségeben tiltnac
az több Calvinisták-is',

K

De

De ezeknek értelmec ellen mi vallyuc, tanétyuc és jóvá-is' hadgyuc; Hogy az szükségnek ké-kéntelen és kényszerítő állapotában, mikor tel-lyességgel sem Egyházi szolgál, sem más egyéb fér-fü nem nem találathatic; szabad akár mely ke-reszttyén embernek keresztelni, az, akár magán való férfiú legyen, s' akár Afzszonyi-állat, csac az kereszttségnek szerzésének illendő igéjét meg-tar-esa. De azért, 1. nem rendeltetett móddal, hanem rend kívül. 2. nem közönséges, hanem magán va-ló helyen. 3. nem egyeleleg, hanem csac az igen nagy szükségnek idején. Mivel-hogy az Egyházi közönséges hivatal, csac az törvény szerint hivat-tatot Egyházi szolgákat illeti. Az mi értelmünk-nek és vallásunknak pedig kiváltképpen való okai im ezec: I. Mert az Afzszonyi-állatok-is' az I-STENNEC képére teremtettenec, az *Christus* vérével meg-váltattanac: az kereszttségben az szent LELEC által uyjonnan születtenec: *Istennec* leányivá fo-gadtattanac: Királyi Papoc: az kegyelemnek ör-ökös társai: az Anya-szent-Egyháznak tagjai a-vagy részei, és hűt által *Christusban* egyesűtenec. kikerül szent PAL így szól: *Az JESVS CHRISTVSBAN nincsen válogatás sem férfiú sem Afzszonyi-állat között,* Gal. 3. v. 28.

II. Ennec az szentségnek ereje és hathatósága nem fűg sem az keresztelő férfiúnac sem Afzszon-

nyi-állat-

nyi-állatnac minéműségétül: hanem az szerző és' rendelő ISTENNEC erejétül, hatalmátül és igéretitül. Annak-okáért az személnék-is' minéműségő az Sacramentomnac erejét sem véghez nem viszi, sem el nem ronttya.

III. Ha az környül-meteltetésnek Sacramen-toma Afzszonyi-állat által szolgáltathatot-ki; mi-ért nem szolgáltathatnék-ki az kereszttségis? De azt szabad volt ki-szolgáltatni, mint *Zypora Moyses* felesége cselede, ki az ő fiát környül-metelte. *Exod. 4. v. 25.* Környül-meteltéc fiokat nemely *Machabeus* nemzetségéből való Afzszonyi-állatok-is', 1. *Mach. 1. v. 62.* 2. *Mach. 6. v. 10.*

IV. Az Isten igéjének prädikáltatása meg-en-gettetec, mind parasztnak s' mind Afzszonyi rendnek az szükségnek állapotában: Miért nem engedethetné hát meg ennec az Sacramentom-nak-is' ki-szolgáltatása. De az Isten igéjét prädikáltac Afzszonyoc, ugy-mint *DEBORA, Judic. 4. v. 4.* *HULDA 2. Reg. 22. v. 14.* *HANNA Luc. 2. v. 36.* *PRISCILLA, Act. 18. v. 26.* kit szent PAL segé-tő társának mondaz *JESVS CHRISTVSBAN, Rom. 16. v. 3.* Nem-is' ellönkezc ezzel ugyan ezen sz: *PALNAC* imez mondása: *Az Afzszony népec az gyüle-közetben halgassanac, 1. Cor. 14. v. 34.* Mert ezt ő nem egy-általlában parancsollyá; hanem az férfiaknac jelenlétekért. Mellyel jelentenyi akarta az

K 2

Apostal,

Apostol, hogykű ömb állapotban, és az fe fiaknac fogyaikozot állapottyokban, kíváltképpen az szükségnec esetiben, az tanétás nem utalmas az Aszszony népektől.

X.

§. AZ UR VACSORÁJÁRUL.

AZ UR Vacsorájárul úgy tanétónac, hog^o az CHRISTUSNAC teste és vére valóságosan jelen-legyenec és osztogattassanac, az czeckel élőknecc az UR Vacsorájában. Es az külömben tanétókat nem javallyác.

EZ ARTICULUSNAC

SUMMAJA.

EZ az UR Vacsorája az új Testamentomnac másodice Sacramentoma, avagy sentsége, melyet ő-maga CHRISTVS URVNC szerzöt és rendelt.

Ez az Augustana Confessionac az UR Vacsorájárul írot tizedice Articulusa, egyenessen vagyon vettetvén az Calvinistáknac tévelgő tanétásoc ellen. Mely Articulusban nyilván és valóságosan mondatic, hogy az CHRISTVSNAC teste és vére valóságosan jelen vagyon:

Ez

Ez pedig hogy az Christusnac nem menyben való létéről érteséc meg-teczic ezekből az igékből: Az UR Vacsorájában: melyet s^{ent} PAL nem az fejűnc fölöt való menyben, hanem ez földön az Ecclesiánac gyülekezetiben mond ki szolgáltnyi, 1. Cor 11. Az Augustana Confessionac Apologiája-is ezt vallya, hogy az Christus teste és vére az UR Vacsorájában jelen-vagyon világossan és állattya-serint az látható kenyérrel és borral, és adatic azoknác, kik ezt az Sacramentomot vessic. Ezt az mi Ecclesiáinc hissic, vallyác és tanéttyác, a Sacramentariuscoc és egyéb ellenkőző tévelgőc ellen, kiknec hamis tudományokat meg-vettyőc, és egyenlő akarattal kárhoztattyc.

§. Az Calvinistáknac ez Articulus ellen való tanétásoc és tévelgéscc!

AZ Calvinistáknac, az UR Vacsorájánac Sacramentoma felől minémű sok-féle, külön böző értelmecc légyen, meg-teczic az nyilván és valóságosan az ő közönséges írásokból, kik kezűnkél forognac, kiknec elő számlálásával nem hofszabatom írásomat: Hanem rövideden mit vallyanac és tanécsanac ök, egy-néhányaknac írásokból meg-mutatom, kiknec első tévelgéscc ez:

I. Hogy; az UR Vacsorájánac igéit nem bőrtű serint és egy-általlýába kell értenyi; hanem tropusokkal és figurákkal, más és új értelemmel kell magyarázni.

K. 3

Calvi-

In confessione. CALVINUS így ír: Annak okiért, valakic, az mutua cum Vacsorának nevezetes igéjében; Ez az én testem, Ez Tygurinú az én verem: gy-általlja az bötűi (az mint földnek) Ministris, értelmet vitattya, azokat, ugy mint visszáfordúl ma- in re Sacra- gyarázókat, meg-vettyc. Mert visszáfordítás kívül való mentaria, dolognac tarttyc, példázat-képpen kell értenyi; hogy az An. 1549. kenyér és bor mondattassanac annac, az mit jegyez nec.

pag. 16. THEODORUS BEZA is ugyan ezent vallyá, *In Mōp. col. mondván: * Mi alittyc, hogy az Ur szerzésenec igé- de Cēna it bötűi értelem szerint nem magyarázhatnyi, ha hitünkne Domi: ad egyező értelmē fōn marad.

dogma 1. p. 33. II. Ez-is az Calvinistáknac vallása; Hogy az égnec egy bizonyos helyében bé rekesztet Christusnac teste, oly távúl vagon, mely távúl vagon az leg-felsőbb égh az leg-alsó földtől.

III. Hogy; az kenyér és az bor, az igen távúl lévő Christus testēne, csak példázati, jelei és hasonla- tosaigt, mely Christusnac érdeme; az hitnec erejével off- togiatatic és közöltetic.

IV. Hogy; az Christus testēne és vérēne jelen- léte csak elmében formáltat ábrázolás, melyet az égh- ben röpülő hit serev-meg, és az Christus testét és vé- rē fogja meg.

" Cōf Hel. Az Helvetiai Confessio ezekrűl ilyen igéckel Tigur. An. szól: " (mellyeket Samarjai JANOS az ő magyar Harmoniájában ekképpen magyaráz) † Az Christus sa fol. 65. teste mennyegben vagon az Anyjánac jobján: föl kell tehát

emelnűnc

emelnűnc az mi siveinket, és né a kenyérhez kell fegez- nűnc, sem az kenyérben kell imádnunc Urunkat. Mind † Samarja: az által az Ur nincsen távúl az ő Anyját-Egyházától, pag. 53. midőnél az Ur Vacsorájával. Az nap mi-tőlűnc tá- vúl lévén az éghen, mind az által ereje f-bathatósága szerint, jelen-vagyon mi nekűnc: mennyivel inkább az i- gaságnac napja az Christus, testével távúl lévén tőlűnc az éghen, jelen-vagyon mi-nekűnc, nem testi mód szerint ugy vagon, hanem lelki-képpen meg-elevenítő cseleke- deti által.

Calvinus JANOS-is így ír: † Kiváltképpen penig el kell venni az hely-szerint való jelen-lételnec minden elmékedését. Mert holot az JEGREC it ez világon le- gyenec, láttassanac, kezeckel tapasztaltassanac, a Christust, a mennyiben ember-is, nem egyébűt, hanem az éghen, nem egyéb-képpen, hanem az elmében, és az hitnec értelme- ben kell keresnyi.

Is meg így szól ugyan ezen CALVINUS: * Az Christusnac teste (az mint tarttja az emberi testnec természeti és módgya) meg-határoztatot éghen, mint helyben, tartatic: szükség tőlűnc helyeknec annyi közivel távúl lennyi; mennyire az égh vagon az földtől.

BEZA-IS ugyan ezent tarttja pag. 273. Is meg pag. 116. így szól: Mi azt (az CHRISTUS testét) csak Beza Cy- Sacramentomi mód szerint, állat szerint penig és valóba, clop. Vol. 1. Tract. " Csak az mennyegben tanittyc lennyi, a hol-is azt lelki- Thcol. képpen, mind addig az igével és Sacramentomockal föl- " Idē Vol.

K 4

vitete 2. Tractat

vitelet hűt által kereszünk. De itte az dologra. Hát az kenyeret az testnek JELENÉK mondgyác lennyi, &c.

Illeg ot kevés főc u in azt írja, hogy; az Christus test oly távúl vagyon az Vacsorától mint az ég az földtől.

Illyen értelemben vannac az több nevezetes Calvinisták is, úgy mint, *Piscator, Grineus, Bucanus, Keckermānus, Goclenius, Amandus Polanus, Bullingerus, Petrus Martyr, Bucerus, Galtherus*, &c. és egyebek sokac, kiknek könyvök kezünkbe-ld. zót forognac. Ezen értelemben vannac az mi Magyar Calvinista ellenkőzőink is sokan, kik köül említettem egy-néhányat ez írásomnac elől-járó beszédében, lásd-meg ott.

N.B.

De itte mondhatnád azt: Ha vallyác ők-is, hog' az Christus testé eszic ők-is az sz: vacsorában? Ugy vagyon vallyác, de nem igaz az mit vallonac; mellyet így bizonyítok-meg:

Ha az Calvinisták eszic a' CHRISTUSNAC testét: az hűt vagy az szyűben marad, avagy az ki ül rőpül. Ha az hűt az szyűben marad: bizonyára az CHRISTUS teste vagy jelen vagyon avagy nincsen. Ha jelen vagyon: miért tagadgyác az Calvinisták az Christushnac emberi természetiben való igaz jelen-létét? Ha pedig távúl vagyon: miképpen eszic az Christushnac igaz testét? Mert az hűt nem kívül,

hanem

hanemből vagy az embernek szyívében, sz: PALNAC im ez mondása szerint: *+ Szível hiszünk az igazságba, szíjjal teszünk pedig vallást az idvőségbe: veszi né azt a mire néz, hanem annak csak képét.* Mely dolog holot így vagyon, következik hogy az Calvinisták az ő hű. öckel nem vészic az CHRISTUSNAC testét, hanem csak az testnek szűnét és képét. Ha pedig az hűt ki-rőpül az szyűből, avagy rőpül egyedül hűt nélkül, az szyv az hűttel együtt rőpülki. Ha maga rőpül, hát így bizony az a hűt szyv-nélkül vagyon és léfzen, kinél mi lehet képtelembe dolog?

Holet az hűt szyűv nélkül, és az szyűv kívül nem lehet, az szent PALNAC előb meg-mondot bizonság-tétele szerint. Ha az szyűv az hűttel együtt rőpül, avagy a szyűv és az lélec vagyon egyszer-s' mind: avagy az szyűv és az lélec vagyon csak az test kívül. Ha az szyűv és az lélec vagyon egyszer-s' mind, az testben és az test kívül-is' egyszer-s' mind, hát az szyűv és az meghatározottat lélec vagyon egyszer-s' mind foc helyeken. De ki engedné ezt meg? Mert (az Calvinistáknac vélekedése szerint) ha az CHRISTUSNAC teste, az ő állatynac meghatározatásáért nincsen jelen foc helyeken: az embernek lelke sincsen foc helyeken az ő állatynac hasonló meghatározatásáért. Ha az egyedül-való lélec, egy időben mennyegben va-

L

gyon,

+ Rom. 10.
v. 10.

Rom. 10.
v. 10.

gyon, nézvén ott az Christust, és itt ez földön-is igazgatván és infirmálván az ő testét, léfzen az egy meg-határozot lélec, egyszers-mind az testen kívül-is, az testben-is, menyben, és ez földön-is, az az, egyszers-mind soc helyeken. Mely ha nem képtelen dolog: Miért mondgyac képtelennec az Calvinistác az CHRISTUS teste felől? Jól-lehet az test és az lélec között nagy különbség vagyon: mind-az-által ez az különbség nem áll sem az lélec, sem az test állattyanac meg-határozásában: Mert ez, köz, ugy az testtel, mint szintén az ember-nec lelkével.

Ha pedig csak az szűv és az lélec vagyon az ő teste kívül; bizonyára avagy addiglan aa test lélec nélkül hagyatic, és így meg-holt test léfzen: avagy az ember-nec két lelke vagyon: kic közül az egyic ez földön az testben léfzen, az másik pedig az leg-felsőbbégben mégyen, hogy ott az Christust meg-fogja. Mely értelemnél mi lehet illetlenb? Ez azért így lévén; következőic, hogy az Calvinistác sem sájjal, sem hűttel nem vészic az Christus testét: Es így ő nékic ez földön Christusnac teste és vére nélkül való pusztá Sacramentomoc vagyon. Mind ezekből azért világossan meg-teczic, hogy az Calvinistác az Augustana Confessioneban az UR Vacsorája Articulusának igaz értelmétül igen távul van-nac, és így annak nem igaz baráti és

Attyafiai.

XI.

§. AZ GYONASRUL.

AZ bűnnec meg-vallása (avagy az gyónás) felől, így tanétnac, hogy az kiváltképpen való, avagy egy magában való személyre néző óldozat meg-tartáséc az Ecclesiában. Noha az gyónásban szűkséges ne legyen (egyenkint) a minden bűnök-nec elő-számlálása. Mert lehetetlen, amaz Soltár szerint: Az bűnöket ki tudgya:

EZ ARTICULUSNAC SUM-
MAJA.

ENNEC az Articulusnac két része vagyon: 1. Vagyonszó az bűnök-nec magán való meg-gyónásárul, mellyet javalt és hasznosnac itélt az Augustana Confessio. 11. Az minden-féle vétkek-nec czickelenként való elő-számlálása nem szűkséges-nec tartatic, ez okból: Mert lehetetlen az, szent DAVIDNAC Soltára szerint: Az vétkeket kicsoda tudhattya? Psal. 19. 5. 13. Ezt az bűnök-nec magán való meg-gyónását avagy meg-vallását, az mi keresztjén Ecclesiánc (az mellyekben

L 2

az

az szokásul bé-vetett) nem valami Isteni tiszteltnecc érdemnecc, és kékéntelen sükségnecc vélekedése alatt. Soktác gyakorlanyi, hanem más sok-féle hasznos dolgokért, ugymint: I. Mert használ embernecc az maga meg-probalásának áhítatos föl görjeztésére, mellyet sent PAL az Ur Vacsorájával való élésben kívánnya hogy meg-tégyen. II. Hogy ezzel az alkalmatossággal az tudatlanbac oktattassanak és tanéttassanak az kütnec tudományában. III. Hogy az éktelenül élő embernecc, az itéletnecc félelmével (mely az méltatlanul élőkre jün) az igaz meg-térülésre sörkengetteessenec. IV. Es végre, mivel-hogy ez az bünöknec magán-való meg-öldozása, tellyes kés vigasztalással, mely öldozatban kinck-kincc magához kapcsoltatic az Evangeliomnac igéreti, és ő-néki mondat: † Matth. 9. † Bizzál meg-bocsáttatnac néked az te bünceid. * 2. Sam. 12 * El-vette az UR az te bünceidet. Mely mondatnac ható erejét és hasznát mondgya. Math. 16. CHRISTVS URVNCC, Joh. 20. az Evangelistác irásiban.

§. Az Calvinistáknac ez Articulus ellen való értelmec.

I. **A**Z Calvinistác közül sokan, ezt az halgatóc meg-probalására, tanéttására, és áhól sükség meg-jobbítására való hatható hasznos Evangeliumi vigasztalást, tudnyi-illie az magán való gyónást, az ő Ecclesiájokból ki-vetettéc és kiadta

adta rayta, tanéttván azt, hogy ez eredetet vöit az Antichristus Pápától, és az öldögtül hozatot-bé az I-
STEN Ecclesiájában, az mint vallyá Calvinus hogy p. 712. Gennecc az magán-való öldozatnac eredetit, nem egyébüt, neva Anno
hanem az Pápánac bűdös poczolyójában találhatnyi-meg. 1597.
Mind az által Calvinus sockal igazab értelmet tart az öldozat felől az ő Institutiojában, Lib. 3. Inst. c. 4. § 12. 13. 14.

Bizonyára az Calvinistác ugyan-is' az ő Catechismusokban, és az egyházi cselekedetben semic errül az magán-való gyónástról nem tanéttnac, sem irnac: körül LAVATHERUS így ir: † Az magán-való † De ritib' gyónást és öldozatot, úgy mond, az Tjgurina Ecclesia Ecclef. Tj-
meg nem tartotta, mert az irásnac arról nincsen semmi gurin. sok
parancsolattya sem példája. Meg elégfic azzal az köz 14. p. 3. 4.
gyónással, mely mindenektül az Egyházi sölga után léssen 14.
egyedül csac az ISTENNEC.

II- Mely dolognac ez kíváltképpen való oka; Mert az Calvinistác az Evangeliumi szolgálatnac ereje felől nem igaz értelemben vannac: de azért vagy on ő közzöttéc valami külömbözés, az mint az ő irásokból meg-teezic. De mivel-hogy ok az külső Evangeliumi szolgálatot el-választtyác az belsőtül, és mindenkor néznecc az kevés választot-taknac és soc meg-vetetteknecc egy-általlyába való végezésére; ő-nékie képtelen, és ugyan Isten-ten dolognak-is' láttatic tulaydonitanyi az Egyhá-

zi szolgáknac az bűnőc meg-öldozásának tehetségét, mely egyedül ISTENNEC tulaydona. Es így ők ez cselekedetekkel a' menyorság kulfai felől való egész tudománt rutúl meg-vefztegetic, és á mint ő raytoc áll, és attúl az ISTENI hatható erőc elvonnyác: el-választván azoktúl, mellyeket ISTEN erőssen őszve foglalc. De á mint mondom, errül nem minden Calvinistáknac egyező értelmec vagy on.

XII.

§. AZ POENITENTIA.

RUL.

AZ Poenitentia felől így tanétonac, hogy az el-estec az keresztség nec utánna bűnők nec bocsánattyát nyerhelséc, akár mi időben-is, valamikormeg-térnec. Es hogy az Ecclesia, effele Poenitentiára meg-térők nec bűnőkből való meg-öldozást tartozzéc adnyi.

Alpenig á poenitētia tulaydóképpē ez két rézből; Első az töredelmesség, avagy az meg-ismért bűnőc miát föl-háborodot lelki-isméret nec rettegési. Másodic az hűt, mely az Evangeliumból, avagy bűnből való öldozatból

ből vészén eredetet, és hiszi CHRISTUSERT bűneinec bocsánattyát. Vigasztallya, és az rettegésektől föl-szabadéttya az lelki-isméretet. Ezeket őstán követic az jóságos cselekedetec, mellyec az Poenitentiának gyümölcsei.

Kárhoztattyác az Uy-keresztyéneket, kic azt tarttyác, hog'az egyfiser meg-igazéttattac, az sz: LELKET el nem vészthetic.

Ismét azokat-is kárhoztattyác, kic nemelylek nec ez világi életben annyi tőkélletességet tulaydonitonac, hogy ne vétkezhessenec.

Az Novatianusokat-is karhoztattyác, kic az keresztség után bűnbén cset poenitentiára térő bűnösöket nem akarjác vala bűnőkből meg-öldoznyi.

Meg-vetic azokat-is, kic azt tánéttyác, hogy az bűnnec bocsánattya nem az hűt által adafséc, hanem azt tarttyác, hogy miérdemlyőc a' kegyelmet a' mi elegendő tételinc által.

EZ ARTICULUS NAC

SUMMAJA.

L 4.

Ez

EZ Articulusban im ezec az dolgot foglaltatnac:
 I. Az Pœnitentiárul való igaz értelm és tudomány: 2. Ez tudománnyal ellenkötő tételeknek megvetése és kárhóztatása. Tanétatic azért ebben az: Hogy az bűnben eset emberec, ha meg-térnec, bűnéc bocsánatját meg-nyeric, és azért azoknac az Ecclesiában, bűnbűl való oldozást kell adnyi. Meg-iratic ebben az- is: Hogy az Pœnitentiának két része vagyon, tudnyi- illic az töredelmesség és az hűt, kinec követő gyümölcssei az jószágos cselekedetec. Ezzel az tudománnyal három-féleellenkező tételek vettek meg. I. Az Úy-keresztényéneké, (mely az Calvinistáké-is) kic tagadgyac, hogy az egyser megigazittattac, el nem vesztetic az sent Lelket. II. Az Novatianusoké, kic nem akarjác vala meg-öldoznyi az keresztség után, bűnben eset embereket, ha bintén az pœnitentiára meg-térnének-is. III. Az kic tanéttyac, hogy az magoc tulaydon elég-tételec által érdemljéc az kegyelmet.

§. Az Calvinistáknac ez Articulus ellen való értelmec és tanétásoc.

Lib. 3. Inst. c. 3. dist. 9. **C**ALVINUS JANOS-is' az ő Társaival együt, az Pœnitentiát, egy szóval, magyarázza újonnan való születésnek, és annac tulaydonit nevelkedéseket és öregbüléseket, ki ismeg az tanéttya, " hogy; tulaydonképpen

képpen az töredelmesség és az hűt nem része az Pœnitentiának. Martyr Peter in locis Commun: pag. 315. Sect. 18. Beza l. 1. Tract. Theol. p. 328. Ursinus in Compend. pag. 666.

BUCANUS-is' így ír: † Ha tulaydon-képpen akarunc születni, úgy mond, az hűt nem része az pœnitentiának, hanem Anyja és eredeti. Ugyan ezen BUCANUS így szól: * Az újonnan-való születésnek, avagy pœnitentiának, két állattya-ferint való részeit mondgyac: Az testnek avagy bűnnek meg-foytását, és az igazság lélekének, avagy az úy embernek meg-elevenítését, avagy meg-újítását. Ugyan ezent mondgya CALVINUS: " de azért sokkal különbben magyarázza az meg-foytást és az meg-elevenítést, hogy sem az Augustana Confessionac Apológiája. † Loc. 30. pag. 290. * pag. 293. " Lib. 3. a 3. dist. 8. Pag. 159.

POLANUS mit írjon, lásd Lib. 1. partit. Theolog. pag. 183. § sequ. edit. Basil. Anno 99.

Tanéttyac és vallyac az Calvinistác az Úy-keresztényekkel köz akarattal azt-is, hogy; az egyser megigazítatot emberec az sent LELKET el nem vesztetic, el-annyira, hogy DAVID az paráznaságnac és az gyilkoságnac közepőtte is el nem vesztette hűtét. Lásd er. űl CALVINUST, † BEZAT, in Colloqu. Momp. p. 463. 465. 567. Resp. 2. ad Col. Momp. p. 68. * Az igaz hűt hogy el-vestéséc, tagadom. " Az Leányival paráználhodot LOTH-is igaz volt.

KACKERMANNUS-is' így ír: † Az válastattakban † Libr. 3. Inst. c. 2. dist. 11. 12. * pag. 72. " pag. 74. † Syst. Theo. lib. 3. c. 7. p. 434. egyszer

egyfer föl-gyuytatot idvözítő hűt, sehatelljességgel nem öltethat, vagy nem fogyhat el.

PAREUS ő-ellenec költöt hamis vádolásnac mondgya * lennyi, az ő Iranieumjában: De Doct. Art. 8. pa. *Huttherus in suo Irenico*, reá rakja és bizonyítja. Hasomlóképpen Doct. *MENZERVS in Exeg. Aug. Confess. Art. 12. pag. 579. § sequ.*

Mivel-hogy az Poenitentia-tartásban, az hűt nec az CHRISTUSRA, ugy mint idvőlség nec fundamentomára kell nézni, és azt erős bizodalommal meg kell fogyni: De az Calvinisták vakmerő-képpen tagadgyák az CHRISTUST az egész viláért adattatónac lennyi: Az az: Nem hiszik, hogy az CHRISTUS az egész világra sületet minden bűnös emberekért eleget tett volna; És hogy az Evangelionnac praedikállása által nem mindenek nec adatic az bűnők nec bocsánattya. Erről BEZA így szól: "El szenvedhetetlenec láczot az ti szavatoc, ugy mond, Hog' CHRISTVS meg-hólt legyen az kárhoztattakért. PISCATORIS' ig' ir: Nem mindenekért hólt-meg az CHRISTVS, hanem csak nemelljekért. If-meg így szól: * Nem mindeneket, hanem csak nemelljeket akar idvözéteni az ISTEN. Az CHRISTVS egye-ül csak az válastottakért hólt-meg." Az meg-vettettekért semmi-móddal nem hólt-meg az CHRISTVS, akár elegendő-képpen mondgyád, s-akar hatható képpen. Ez értelme nagyobb részben az több Calvinistáknak is."

"In Colloq. Möp p. 514. t Diss. de prae: thes. 7. NB. * Thef. 4. Thef. 75.

Mely:

Melyből ki-teczic bizonyossan; hog' a hól az CHRISTUSnac érdeme, és az Evangelionmi ígéretek nec közönséges volta tagadatic; ott az Poenitentia felől való igaz tudomány meg nem állhat, és abból állhatatos vigasztalást nem vehetnyi: hanem inkább ez, az kétségben esésre nyakra feyre való rohanás."

XIII.

§. AZ SAGRAMENTOMOK-NAC HASZNARUL.

AZ Sacramentomoc hasznárul ugy tanétonac, hogy azok nem csak arra valóc hogy keresztyénec vallása közöt külső jelec és billegec legyenec: De sőt inkább az ISTENNEC mi hozzánc való kedvénc és akarattyánac jelei és bizonsági, hogy azokban, a kik ezeckel él nec, a hitöt föl-görjesszéc, és meg-erősécséc. Ug' kell annak-okáért az Sacramentomockal élnyi, hogy hűt járullyon hozzájoc, mely az ígéretnec hidgyen, mellyec az Sacramentomoc által nyuytatnac és mutattatnac.

Kárhoztattgyák azért azokat, kik azt tanétyák, hogy az Sacramentomoc az vélec való

M 2

élés nec

élésnek érdemeért igazéclanac meg: és nem tanéttyác, hogy á Sacramentomockal való éléshez oly hit kívántaséc, mely az bűnöknek bocsánttyát hidgye.

EZ ARTICULUSNAC
SUMMAJA.

EBEN az *Articulusban* ezec az dolgot foglaltatnac: I. Hisi és vallja az *Augustana Confessio* hogy az *Isten tül* rendeltet Sacramentomoknac végső okai két féléc, tudnyi illic, fő végső oka, az ajánló ki-adó, és hozzánc kapcsoló *Istenre* nézve, az *Istennec* mi hozzánc való akarattyanac jelei és bizonyági: az *Istennec* kegyelménecpőcséti és zálagi. Az *Sacramentomockal* élőkre nézve: Hogy azoc által mi bennűnc az hűt mind föl-görjestséc, s mind meg-erősítéséc. II. *Meg mutatatic*, hogy ad hűt szükséges az *Sacramentomockal* való idvősséges élésre. Noha, ugy vagyon, az hűt nem szerzi az *Sacramentomot*, hogy az á legyen (mert ez *Istennec* szerzése) cselekefi mind az által, hogy az, minékűnc idvősséges legyen. Azért, ugy vagyon, hűt nélkül az *Sacramentom* meg-lehet, de minékűnc hűt nélkül nem használhat. III. Utólssor két tévölgséket kárhoztat ez *Articulus*: Elsőt, az *opus operatumot*, az az, az *Sacramentom* vételnec cselekedeti által való hason szerzést; Másodikat, az *Sacramentomnac* hűt nélkül való hasznát.

AZ

§. Az Calvinistáknac ez *Articulus* felől való értelmec.

MI némő nagy tévelgő értelmec legyen az Calvinistáknac ez *Articulus* felől-is, megte-
szic azoknac írásokból, kiket oda föllyeb *Artic. 5.*
és 9. elő számláltam. Kiknec erről való töb tével-
géseket olvashad *Doct. MENTZERVS* írásában: És
Conradus Schlussemburgi nac az Calvinistá Theo-
logiájáról írot könyveiben, *Artic. de Sacramentis in*
genera.

Inexeg. Aug.
gust. Conf.
Art. 1. pa.
624. §. 1.
quentik

Mert az mit az *Augustana Confessio* az Sacramen-
tomoknac hasznáról hiszen és vall, azt az Calvini-
stá azoknac állatyára vonszác tudatlanul, az
Sacramentomoknac állattyát egyben zavarván és
egyelétyén azoknac hasznával. Hogy penig ezec
egy-mástul meg-választva legyenec (noha az *Sacra-*
mentommal való idvősséges élésben egy-mástul el nem
választatnac) bizonság erről, az kép-mutató embe-
reknec az keresztséggel való éléséc, mellyet azoc
föl-vesznec egészlen, az keresztségnec ig az állat-
tyára nézve: de azért ennec hasznát avagy gyümöl-
cét nem veszic: Mert ennec hasznát hűt nélkül
nem vehetic.

Az Calvinistá azt-is tanéttyác, hogy; az *Sa-*
cramentomoc nem szerz nec avagy adnac kegyelmet, lásd

M 3

erről

* *Lib. 4. In. criu.* * Calvinus BEZA-S az keresztiségről azt írja, hogy az; nem eszköz; hanem jele, nem az adandó; hanem az régen adatot kegyelemnek. Azért ez Articulus felől is nem igaz értelmec vagyon ő-néki; Isig'is az *Augustana Confession* ac nem igaz, hanem kép-mutató barátság találtatnac.

XIV.

§. AZ EGYHÁZI RENDRŐL,

AZ Egyházi rend felől úgy tanétnac, hogy az gyűlekezetben közönségesen senki se tanécsón, se Sacramentomokat ki ne szolgáltasson, hanem ha igaz rend szerint hivattatic.

EZ ARTICULUSNAC

SUMMAJA.

MINKEN semélynec kellestec az Egyházi rendben és hivatalban lenni; mint és hogy járjon el abban az ki erre adgya magát, azt adgya előnkben ez az Articulus; tudnyi-llie, hogy az, az ISTEN igéjénec közönséges helyben való tanítására, ISTENTŐL hivattatot és gondeltetett semély legyen.

§. Az Calvinistáknac tévelgése.

A2

1.

AZ Ecclesiában való Rendet az Calvinusnac ne- mely tanétványi, igen meg-háborittyc, gondolván és bé-hozván oly-féte hivatalnac nemér, mellyet közbe-vetet hivatalnac nevezne: körül olvasd SADEELT.

BEZA mikor kérdetnec Galliába lett hivatalya felől, felel vala; hogy ő-néki sem eszköz által, sem eszköz nélkül, hanem rend-kivül való hivatalya vagyon Galliában az tanétféte. Erről olvas-hacz többet Doct. CHEMNITISNAC * könyvében.

II. Tavábbá ellenkeznec ezzel az Articulusal azoc az Zvingliánusoc, az kic az Apostaloktól s'az első Ecclesiától, [és az fő nevezetes Conciliomoktól] szorgalmazottan ajánlattatot, kezeknec az Egyházi szolgákra való tételét meg vetie és utá-lyác. Es az Ecclesia akarattya ellen az prädikállo széket el-foglállyc.

III. Ellenkeznec azok-is, az kic az Egyházi szolgák között való rendet meg-vetie. Illyetén volt Carolstadius és egyebec, kic az Doct. roknac közönséges helyben szép móddal föl-vett Titulusát meg-vetettéc és utáltéc. Erről többet olvashacz Doct. Mentzerus * könyvében.

XV.

AZ EGYHÁZI RENDTAR-

TASORRŐL.

M4 AZ

In resp. ad fidei prof: &c. p. 403. 404. & p. 527. et 548. edit. Gene: Anno 91.

* Part. 3. loc. Theol. de Eccles. 4. p. 144.

Artic. 14. §. 23. 2. Cor. 3. §. 19.

"In Exeg. A. C. pag. 657 & seq.

AZ Egyházi rend-tartásokról úgy tanéonac, hogy azoc az Ceremoniác meg-tartassanec, valamellyec vétec nélkül meg-tartathatnac, és az Ecclesiában való csendeliségre és jó rend-tartásra hasznosoc: úgy mint á bizonyos Innepc, és egyebec effeléc.

Intetnec mind-az-által effele dolgokról az emberek, hogy á lelki-ismérerec meg ne terhelteffenec, mintha az ilyen tisztelet szükségcs volna az idvőiségre.

Arra-is intetnec, hogy az emberektől, az ISTENNEC meg-engesztelésére, kegyelménec meg-érdemlésére, és az bűnért való elég-tételre találatot Ceremoniác ellenkőzzenec az Evangeliommal, és az hűtnec tudományával. Minek-okáért az kegyelemnec érdemléseért, és az bűnökért való elég-tételért talált fogadásoc, étkec és napoc felől való találmányoc haszontalanoc, és az Evangeliommal ellenkőzőc.

EZ ARTICULUSNAC

SUMMAJA.

KET részből áll ez *Articulus*: I. *Meg-iratic* erről az *Articulus*ról való igaz és tiszta tudomány. II. Es ez tudománnyal ellenkőző hamis és tévelgő értelem. I. Hogy az rend-tartásoknac az Ecclesiában helyec vagyon. II. *Meg-mondatic*, hogy ezec az rend-tartásoc nincsenec ISTEN ellen, hanem ezec olyac, kic bűn-nélkül meg-tartathassanac, tudnyi-illic, csendeliséggel és jó rendel. III. Számlál elő bizonyos Innep napokat, és egyéb hasomló dolgokat. A hól intés jelentetic tudnyi-illic, hogy azockal az rend-tartásokkal az lelki-ismérerec meg ne terhelteffenec, mintha az idvőiségre szükségesséc vólnanac. II. Másod részen meg-vettetnec és kárhoztatnac azoc az emberi találmányoc, melyekhez érdem csatolatic, példáknc elő-hozásával, tudnyi-illic, az étkekről és napokról való fogadás tételec és találmányoc.

§. Az Calvinistáknac tévelgéséc.

I. **A**Z Calvinistác közül nemellyec ellene mondonac ennec az *Articulus*nc, az fő innep napoknac meg illésekben, kiket ők nem illenec, hanem csác az Urnac napját az Vásárnapot tarttyác, kic még az jó és hasznos tanácsal régen, az egész esztendő által, bizonyos rendel rendelteret Evangeliomokat-is felre teszic, az Bibliának nemely textusát, egy-más után, az időnc és

† Stich.
Christ. I. 2
c. 2 fol. 171.
172. edit.
Gen: Anno
1562.

az szent Historiáknac minden tekintetű öc nélkül magyarázzác. Mely cselekedetekkel az Anya-szent-Egyháznac csöndességét és jó rendit meg-halboríttác. Errű DANÆUS így ír: † *Az meg holt Szenteknec innep napokat meg-illenyi és szentelni, úgy mond, tellyességgel bálványozó és kárhoztató dolog. Mert csak egy ISTENT kell tisztelni: Ezeket az napokat (mellyec magánac az CHRISTUSNAC szenteltetvén vannac: úgy mint, az Karácson: Víz-kereszt napját: Húsvét napját: és az föl-menetelnec napját) nem sükség sem tisztelni, sem meg-tartani, nem is hasznos dolog. Lásd Calvinust is in 2. Defens. ad ver. sus Westphal. p. 913. Col. 1. edit. Genew Anno 97.*

II. Az Patriárcháknac, Prophetáknac, Apostaloknac, és az szent irásbéli Historiáknac és szent dolgoknac képeket (kic nálunc nem tiszteltetnec, sem imádtatnac, hanem csak emlékezetre és külső ékecségre irattatnac, minémű képec voltanac az SALOMON Templomában) az Templomokban nem szenvedic, hanem ki hánnyác, és nem jóvallyác. Errűl ökigy ír nac: Ház nál magán szabad az Apostaloknac képeket tartani De mihelt az Templomban rendeltetnec bálványozást gyakorlaß azoc által. Maga szent PAL nem á falokban, hanem az szűben helybezterti lennyi. 1. Cor. 8. 4. Több effle keresztényeni szabadságban helyhezteret dolgokat is kárhoztatnac, minémű az Exorcismus, az Osta az Sacramentomban, Musikánac

kánac Deák nyelven való énekléli, az Egyházi szolgáknac fejér ruhájoc, az Alba, az Pápistkúl az Templomokban maradot oltároknac ki-rontásoc, es egyebec, kiket ök kárhoztatnac és nem javallonac.

Az magyar nyelven fordittatot *Helvetica Confessio* is kárhoztattya és nem javallya az szenteknec rendeltetec innepeket, így szólván azoc fölöl: * *Az emberek nec avagy az szenteknec rendeltetec innepeket pedig nem javallja. Imeg ugyan ott így szól: Az szenteknec rendeltetec innepekben, mellyeket mi el-tör-lőtűnc, fölötte soc képtelen haszótalá és túrhettelē dologc vānac. It-is azért meg teccic, mely dicséretes egyet-sége legyen az Helvetica Confessionac az Augustana Confessioval, itéllye az jó lelki-ilméretű kereltzyén Olvasó.*

* Pag. 87.

XVI.

§. AZ FEJEDELEMSEGRŰL
avagy az Polgári rendeltetec dol-
gokrúl:

AZ Polgári társaságnac rendirűl úgy tanétonac, hogy az törvény szerint való Polgári rendelésec az ISTENNEC jó cselekedési legyenec, hog az keresztvényeknec szabad legyen Fejedelemségeket viselni, és törvénykedéseket gyakor-lanyi

lanyi, szabad legyen az CSASZARI, avagy más szokot Decretombúl-is az törvényeknek ki-szolgáltatása, és gonoszoknak büntetése, hadakozás, kereskedés, maga tulaydonyának őrizése, és meg-tartása, az Magistratusoktól kívántatott esküvés, házasulás, férhez-menés, &c.

Kárhoztattyác az Uy-kerefsztyéneket, kic ezeket az Polgári cselekedeteket tilttyác á kerefsztyénektől.

Kárhoztattyác azokat-is. kic az Evangeliomi tőkélletességet, nem az ISTENI félelemben, és az hűben helyhezthetic, hanem morhájoknak, jószágoknak, feleségeknek, gyermekeknek, és egyéb oda föl meg-mondatot emberi társaságbéli tiszteteknek el-hagyásában: holot az igaz Evangeliomi tőkélletesség, csac az igaz ISTENI félelem, és az ISTENBEN helyhezthetic hűt. Mert az Evangeliom, nem valami külső, és idő szerint mulandó dolgot ad előnkben; hanem belső és öröckén meg-maradandó szyűvbéli meg-igazulásra vezet bennünket. Azonképpen az Magistrátusnac, és
emberi

emberi társaságnac tisztit nem ronttya-el, hanem inkább meg-tartanyi kívánnya, mint ISTEN rendelkezését, és az ilyen rendelkezben az Atyafiúi szeretetnek gyákorlását. Annak-okaért az kerefsztyénec szükségképpen tartoznac az Magistrátusnac engednyi, az bűntételre való parancsolat kívül. Mert akkor inkább tartoznac ISTENNEC engednyi, hog' sem mint embereknek. Act. 5.

EZ ARTICULUSNAC

SUMMAJA.

I. **J**AVALLATTATIC ez Articulusban ez világg fejedelemség, és en nec kíváltképpen való tisztet elő-állaltatnac és dicsértet nec. II. Kárhoztattyá pedig ez Articulus az Uy-kerefsztyéneket, és az magán-való baráti életet: kívánván egyetemben az birodalom alatt valóknac, az fejedelemséghez és en nec törvényhez való engedelmességet mindenekben, az bűntételre való parancsolat kívül. Mert akkor inkább kell az ISTENNEC engednyi, hog' sem az embereknek. Act. 5.

§. Az Calvinistáknac tévelgésce.

I. **U**Sromlyác ezt az Articulus (Uy-kerefsztyéni lé-

nyi lélekek) az HERBURNAI Calvinisták, vitatván azt, hogy az MOYSESNEC Polgári törvényét elő kell venni, és azokkal élni kell az keresztényi társaságban, kívül el-távoznai méltatlan dolognac tarttyác, úgy hogy eire való tekinté bűl, az ROMAI Fejedelmeknek törvényeket meg-vet c, mivel-hogy azoc az MOYSEStörvényivel nem egyeznec, kívül így állonac: Az Istennek az bűnök büntetése fölöl egyser ki-adatot törvénye (az MOYSESNEC ítélet-tévő törvényeken) hogy en bertül el-változtassc, Istentelen vakmerőség volna. Mely értelemben azt mondgyác, hogy ők követic *Franciscus Junius*. Mely ilyen veszedelmes tévelgésről őket meg-intetéc, mind az *Theologus* s mind az *Politicus*oc, mind-az-által még-is vakmerő-képpen az ő értelemeket mentegic.

II Ide tartozic BEZANAC és egyebeknek (Beléd-ségnek lelkét sarmazot) tanításoc, kie az *Magistratus*oknak tanácsoltác, hogy azoc az magocméltóságával törvénnyel meg-íteltet eretnekeket, inkább halálos büntetéssel zabolázzác-meg, hogy az

Pag. 121.

Ecclesia kárt ne vallyő. *Beza contra Holderum & Jacobum Andrea; Anthonius Fajus in vita Beza. Danaus in Eibic. Christ. l. 2. c. 13. fol. 191. fac. 2. Bucanus loc. 49. p. 777. Franc. Jun. in defens. 2da de Sanct. Trin. adversus Samosatitanos, Heidelbergæ edit. Anna 219. p. 40. &c.* Ezeket követic és javallyác az Her-

bornai

Bornai Calvinistákis, in not. ad exposit. Catechetica pag. 147. & sequ.

XVII.

§. AZ UTOLSO ITELERŰL.

AZT-is tanéttyc, hogy az CHRISTUS ez világ-
nac végezeten, meg-jelenic, és el-jön az ítéle-
tre, és minden holtakat föl-támaszt; az Isten-
felőknek és az választottaknac örök életet ad,
és véghetetlen örömöt. Az Istenteleneket
pedig, és az Ördögöket el-kárhoztattya, hog'
végtelenül gyötretteffenec.

Kárhoztattyác az Úy-kereszttyéneket, kie
azt tarttyác, hogy az kárhozot emberek, és az
Ördögöc gyötrelminec valaha vége lenne.

Kárhoztattyác azokat-is, kie most-is
ilyen Sídó vélekedéseket hintegetnec, mint-
ha az holtaknac föl-támadásoc elöt, az iga-
zac ez világi birodalmat magokévá tennéc,
az Istenteleneket mindenűt ki-törölvén.

EZ ARTICULUSNAC

SUMMAJA.

N 4

Ebben

I. **E**bben az *Articulusban* tanéttya és vallyá az *Augustana Confessio* ez világnac végét, és *CHRESTVS* NAC az ítéletben való meg-jelenését, és az halottaknac föltámadását, íf meg az választottaknac öröckén való boldogságát, az hitetleneknek pedig pokolban való gyötrelmeket. 2. Kárkoztattya az *ORIGENES* NEK, az *Vykereftényekben* való tévőlgését, az pokolbeli büntetéseknek vége felől. Íf meg az *Sidoc* értelmén való *CHILIASTAKAT*, kik azt tarttyák, hogy az hiveknek országá, az halottaknac föl támadása előtt ezer estendeig fog tartanyi.

§. Az Calvinistáknac tevélgésec.

I. **U**Gy vagyon, egyenessen ez *Articulus* ellen nem szollonac az Calvinistác: de mind az által az választottac felől való értelemben tévelegnec igen. Mert azt vallyác, hogy nemely emberek egyáltallyába meg-vettetenec az *Christus* közbe-járása és elég-tétele tekinteti-nélkül, hasomloképpen az hitnec és hitetlenségnek gondolkodása nélkül. Erről olvasd *Bezanác* az választásról írott minden könyveit. *Calvinust lib. 3. Inst. c. 21. 22. 23. & Tract. de Prædest. Piscator. de Prædest. the. 79. Rudimenta Theol. Herbornens. l. 2. p. 57. Kecker. mannus Syst. Theol. l. 3. c. 1. p. 299. 361.*

Az

Az ember *Christus* tul, az Isteni hatalmat, az ítéletnek ki-főlgáltatásiban mint vonnyák-le az *Calvinistác*, meg-teszic azokbul, mellyeket oda föl *Art. 3.* elő számláltunc.

I. l. Tagadgya *Beza*, és az kik ötöt köveric, az *Istenteleneknek* egyedül az hitetlenségért való kárhozattatásokat, az *Christus* nac nyilván való mondása ellen *Jeh. 3. v. 18.* Az ki hiszen ő benne nem ítéltet meg: Az ki pedig nem hiszen immir meg-ítéltet, mert nem hiszen az *ISTENNEC* egy sűldő *Fiá* nac nevében. Mely az egész *Evangelium* nac szava: *Joh. 16. v. 9.*

Ezt pedig az Calvinistác azért tagadgyic; mert azonképpen tagadgyic és nem hiszic, hogy; az *Christus* adatot és küldetet volna azoknac: az kik el-kárhoznak, és hogy eleget tőtt volna-ú érettec. Az mint erről szölloc *BEZA*, mondván: "Es bizonyára el-senvedhetetlenec láttat nekünk az ti sőtoc, hogy az *Christus* meg-holt volna az kárhoztaitakért. Azt mondgya azért, * hogy; az bűn, az ő őc kárhozatnac egyedül való oka. Mely mondása *BEZANAC*, ha értetie az kárhozatnac érdemlő okáról, igaz, és nem tagadgyuc az bűn érdemlő okának lennyi az kárhozatnac. Mind az által bizonyos dolog, hogy mind azoknac bűnőc bocsánatya vagyon, az kik hisznec az *CHRISTUSBAN*: Az ki pedig nem hiszen az *Fiá* nac, nem láttya az életet, és az *ISTENNEC* haragja

marad

Col. Mőp.
p. 598.

Col. Mőp.
p. 514. in
resp. ad the.
7. de præde:
* pag. 548.
Col. Momp.

marad azon. *Joh. 3. v. ult.* Az mint azért, egyedül az hűttel igazulunk-meg, tudnyi-illio magunkhoz kapcsolván az CHRISTUST: Ezenképpen valakie nem hisznec, annak-okáért kárhoznak-el, mert hitetlenséget által az CHRISTUST meg-vetic, kiből egyedül vagyon az bűnöknek bocsánattya, az élet és az idvőség, külömbséget kell azért tennyi az kárhozatnac érdemlő oka között, és annak csejőzi oka között.

XVIII.

§. AZ SZABAD AKARATRUL.

AZ szabad akaratrul úgy tanétónac, hogy az emberi akaratnac legyen valami szabadsága az külö-képpen való tisztetseges igaságnac viselésére, és az okótság alá vetteret dolgoc között való válogatásra. De az Szent **LELEC** nélkül nincsen creje, hogy az **ISTENNEC** igaságát, avagy az lelki igaságot meg-cselekedhesse. Mert az lelkes ember meg nem foghattya azokat, mellyec az **ISTENNEC** lelkéjé; hanem ez az erő az szivekben, mikor az ige által az Sz: **LELEC** vétetic.

Ezeket szent AGOSTON Lib. 3. Hypognoticon, ugyan ezen igéckel mondgya; Minden

den emberekben szabad akaratot lennyie valunc, melynec okótság-szerint való itéleti lévén, nem az, mely által alkalmas legyen az Istère néző dolgoknac Istennélkül, avag' elkezdésére avag' bizonyosá való elvégezésére, hanem csac a jelenvaló életnek, mind jó s-mind gonosz cselekedetiben. Az jókban mondom, mellyec az természetnek jóságából származnac, az az; hogy; akarhasson az szántó földön munkálodnyi, akarhasson ennyi, s-innya, akarhasson barátkoznia, akarhasson ruhát csináltatnia, házat építeni, akarhasson megházasulnia, külömb és külömb-fele jó dolgoknac mesterségét tanulnia, akarhassa azt a' jót valami az jelen, való életre tartozic, mind ezec az Istennec igazgatása nélkül nincsenec, sőt mindenec ő tőle és ő általa van nac, és lennyie kezdettenec. Az gonoszoknak pedig mondom, úgy mint bálvánt akarnyi tisztelni, akarnyi ember öldöklést, &c.

Kárhoztattyác az PELAGIANUSOKAT, és egyebeket-is, kic azt tanéttyác, hogy az szent **LELEC** nélkül, csac az természetnek eréjéből

az ISTENT mindeneknél fölötte szerethessék. Ismét: hogy az ISTENNEC parancsolatit betölthessék a cselekedeteknek állatnyára nézve. Mert noha az külső cselekedeteket az természet néminémő-képpen véghez viheti. Mert megtartoztathatja kezeit a lopástul, a gyilkosságtul: mind az által a belső indulatokat meg nem cselekedheti, úgy mint, az ISTENI félelmet, az ISTENHEZ való bizodalmat, az tiszta életet, békeséges türelést, &c.

EZ ARTICULUSNAC

SUMMAJA.

KET részből áll ez *Articulus*. I. Azt tanítja: hogy az emberi akaratnak vagyon szabadsága, az okosság alá vettetett külső dolgokban: de az lelki és mennyei dolgokban nincsen. II. Kárhoztartja az PELAGIANVSOKAT, és egyéb tévelgőknek ez tudománnyal ellenkőző értelmeket, kik vagy mindenestül, avagy részből tulajdonították az meg-térülést az ember erejének.

§. Az Calvinistáknak tévelgése.

Különb-különbfele móddal uszromlyák ezt az

Arti

Articulus a Calvinistáé: Azt vallyác és tanétyác, hog' mindeneknél lesznek az Isténnek el-változhatatlan decretomából, és ugyan kénkételen szükség-képpen: mivel-hogy az ISTENNEC akarattya minden dolgoknak igaz oká. Innét vagyon, hogy ők ISTENNEC az jövőendő dolgok fölől való előb meg-tudását, az előb meg-tudatott dolgoknak okának mondgyác lenyi. Lásd erről való írását *† CALVINUSNAC*, és *BEZAT*-is olvasd. *Vol. 1. Theol. p. 47. & Resp. 2. ad Col. Mompel p. 252. & sequ.* *PISCATOR* JANOS írását is *Doct. CUNRADVS VORSTIUS* ellen olvasd. *TOSSANVS* Calvinista *Doct. HUNNIUS* ellen írott könyvében azt mondgya, hogy; ő hiszi és tanétya, hogy mindenek szükség-képpen, kénkételenül lesznek, ha ISTENNEC elő-járo akarattját, és akarattjának ISEN el-változhatatlan tanácsát nézed: mely sem meg nem csalattathatic, sem heában valóvá nem tétethetic. *BYCANVS*-is így ír: ** Semmi* nem lehet, hanem az mit ISTEN el-rendelt. Az első oknak tekintetiből, az történt dolgok is szükség-képpen valóc. Is meg így szól: Valamellyeket cselekeßnek vagy az emberek, vagy az ANGIALOC, szükség-képpen cselekeßic, mert ISTEN azt meg-lennyi maga gond-viseletével rendelte.

II. Hogy; az embereket az hűn-tételre az ISTEN kénseréti, indítja, kисти, és reá üzi, tanétyác *Zwinglius*, *Calvinus*, *Beza*, *Martyr*, *Boquinus*, *Spindler*, *Rennecherus*, *Piscator* és egyebek, az mint meg-bi-

O 3

zonyo-

† *Inst. l. 1. c. 16. & 17 lib. 2. c. 3.*

* *Loc. 14. pag. 133.*

pag. 136.

zonyodis az következőzendő XIX Articulus ellen való tévelgésekből.

Li. i. quest. 621. *Et resp. pa.* III. Tanéttya az Calvinistác azt is, hogy az ijjonnan nem sületet emberben vagyon szabad akaratnac erejes; hogy az emberec együt munkálkosnac az ISTENNEC kegyelmével, az mint BEZA tanéttya. Hemniugius és Volphgangus Amlingus ez értelemben vagyon.

IV- Mivel-hogy az Calvinistác (kiknek hitőc semes, mert semmit nem hisnec, hanem az mit elméjekkel meg-foghatnac, semekkel láthatnac, és kezeikkel meg-tapastralhatnac) az ISTENI dolgokban, és az bűnec ágaiban (mellyec minden emberi értelmet fölyül múnac) az ő vakságokat követic, mely meg nem foghatya azokat, a' mellyec az ISTENNEC lelkéje: s' ettül vagyon hogy ők, valami az okossággal ellenkezic, egy-általlýába meg-vetic, és mint képtelen dolgot kárhoztatnac. GEORGIVS LUTHERUS SELNECERVS így ír: "Hancem kell tanácsolnunc az mi okossá gunkat az hitnec dolgában, hát miért nem prædikátatic az CHRESTVS felől való Evengeliom az teheneknec és verebeknec?"

N.B. ZVINGLIUS LUTHER ellen így ír: Ha sintén az ISTEN mind sent Angyalival, menybül le-sálván én hozzám jöne, és énnékem minden sent dolgokra esküdnéc; hogy az ő Fiánac az JESVS CHRISTVSNAc teste az URV acsorájában jelen volna, mindazáltal azt nem lehetném, sem akarnám hinnyis; hanem ha az én seme-

immel

immel az CHRISTVS testét láthatnám, és kezeimmel meg-tapastralhatnám.

De illyen Phylisophálóc és bölcselkedőc ellen külömbet tanét szent PAL, mondván: * Okos san járnunc nem ugy, mint ez világnac bölcsői, kik követvén az magoc okosságát, estelenecké lesznek: Hanem mint bölcsőc az ISTENNEC akarattya az ő igéjébül megtanulván, Mert ugyan-is' ez világnac bölcsesége, bolondság Istennél, ezen szent PAL mondása szerint. Az mi értelmünket fogva vigyőc, az Christusnac engedelme re, ugyan azon Apoštalnac intése szerint. CHRISTUS URUNK-is' így szól: Halákát adoc néked Atyám, menynek és földnek: Ura, hogy elrőytetted ezeket az bölcséktül és eszéktül, és meg-nyilatkoztatad az kifedeknec.

Tertullianus-is' az okossággal bölcselkedő Phylisophusoc felől azt mondgya: Philosophi sunt Hereticorum Patriarcha. Az Phylisophusoc, ugy mond, az Erstnekeknek Patriarchai.

XIX.

§ AZ BÜNNEC OKARUL.

AZ bűnnec okarul tanéttya, hogy noha az ISTEN teremti és tartya a természetet; mind az-által a bűnnec oka legyen a gonoszoknak

szóknac tudni illic az Őrdög nec, és az Istentelenek nec akarattyoc, mely ISTENTŰL nem segéttetvén, ISTENETŰL elfordéttya magát, mint CHRISTUS mondgya Ioh. 8. mikor hazugságot szól, Őnnen magátúl szóllyá.

EZ ARTICULUSNAC

SUMMAJA.

I. **E**B BEN az Articulusban az Augustana Confessio ISTENRŰL el-téríti az bünnec okát, hogy nem ő annac szerző és indító oka. II. Meg mondgya, ki légyen annac oka, tudnyi illic az Őrdög nec és ez világon való Istentelenek nec akarattyá. Vóltanac olyan cáromló Istentelen emberek, még CHRISTVS sületése előtt is, sőt ez világra lett jöve tele után is, kic ISTENT mondottác lennyi az bünnec okánac. Az Apostoloc idejében is vóltanac efféléc. Annak-utánna támadtanac az Valentinianusc, Marcionitác, és az Manichausoc, kic se jól egyebeken kívül, olvashad Irenausst, és Augustinust. Most is vannac illeténec, kic ezt az ISTEN ellen való nagy cáromlást (hogy ő az bünnec oka) nem hogy el-téríténec Istentről, de inkább Argumentomockal e rósétényi nem ségyenlic: Az többec közűl illeténec az Calvinistác; kik nec cáromló írásokról ércsed ezeket:

§. Az Calvinistáknac tévélgéséc.

Az

I. **Z**VINGLIUS így ír: † az Isteni erő szer. † Serm. de Zsó oka annac, ami nekünk hamiság, ő neki provident. penig semmiképpen nem az. Az mit ISTEN cselekedtic ember által, az ember nec az vétékűl tulajdonittatic, de ISTENNEC nem. Ismeg: * Ugyan azon egy vétéc, tudnyi illic, paráznság, avagy gyilkosság, a mennyiben az szerző, indító, izgató Istennec cselekedete, nem vétéc: az mennyiben penig ember cselekedete, vétéc és bűn. Ismeg, Indíttya (ISTEN) a latrot az öléfre, az ártatlant és az kézületlent is az halálra. Ismeg: De mondod talán: Kénserétette ember az bűn-tételre? meg-engedem, úgy mond, hogy kénserétette. * Cap. 6.

II. CALVINUS így ír: " Semmit nem cselekedess nec az emberek (sőt penig az még-váltástól) hanem csak ISTENNEC titkos akarattyával. Es bizonyára ha (ISTEN) belőlaz emberek nec elméjekben nem munkálkod nec, nem igazán mondatot vólna el-vinni az ajakat az igaz mondóktól, &c. " Lib. 1. In. stit ca. 18. Sect. 1. & sequentib.

Ismeg így szól: † Az Istentől származic az tévelgés nec hathatósága, hogy hidgyenec az hazugságoknec. Ismeg: Az ember, úgy mond, az Istennec igaz indétásával cselekedti azt, az mi neki nem szabad. Ismeg: * ISTEN akarattyával estenek-el az ADAMNAC minden fia: és Istentől el vólt végezve, hogy az ő el-szádásával el-vegne az ADAM. Ugyan ezen Calvinus ismeg így szól: Honnét lett, úgy mond, hogy ennyi

P

nemzet-

nemzetiséget mind az ő gyermekeivel egyetemben, örök halálra el bűntetné az Adamnac efete orvosság nélkül, hanem hogy az ISTENNEC úgy teccet?

Bizonyára az végezé. sörnyű, vallom, mind az által senki nem tagadhattya, hogy Isten előbb meg nem tudta volna, minémű kimenetele lenne az embernek, minekelőtte őtet teremtené, és azért tudta elől meg, mert az ő decretomával ecképpen rendelte volt. Ismeg így szól:

Sec. 8. "El esé az ember, Istennec acképpen rendelő gondviselésével. Ismeg: Istennec rendelésével adatot az megvettetteknek az bűn-tételre való szükséges kénytelenség.

III. BEZA is ezen értelemben vagyon, mikor így szól: Az Evának el kellett hitettetnyi az kígyó által, hogy az törvényt által hágná. Ismeg: Nem vakmerőül eset-el az ember, hanem Istennec gondviselésével. Mert meg kellett történni: az mit Isten el-végezet Ismeg így szól: * Et-eset az ember szükség-képpen Istenre nézve. Ismeg: "Isten az haragnac edényit az örökkén való veszedelemre teremtette és késztette. Nemellyeket az Isten igaz decretomával az örök kárhozatra teremtet, és soha nem-is szerette. Ugyan ezen Beza azt írja: † hogy az ADAM Istennec ecképpen való rendeléséből eset-el. Ismeg így szól: * Vallanano kell, úgy mond, hogy az Isten még az gonosz akaratokat is, nem csak közönségesen, hanem nyilván Istentől tett bizonyos szempillantásban, erre vagy amaz cselekedetre viseli. Ez pedig nem lehet egyéb képpen, hanem Istennec akarattyával és végezésével

In. Colloq.
Momp. pa.
527.

* pag. 517.

* pag. 532.

† Sec. d. par.

resp. ad col.

Möp p. 153.

* pag. 155.

vel. Ismeg így káromkodic: "Az mit mondasz, hogy az ISTEN nem csak az kárhozatra, hanem az kárhozatnac okaira is választot valakiket teccet, igaznac ismértjőe lennyi. 417.

IV. PETRUS MARTYR így ír: † Nem tagadhat-tyoc, úgy mond, hogy az Isten valami móddal az bűnnec oka nem volna. ZVINGLIUSNAC is mondásával így szólván: Az ISTEN tífsti indította és izgattya az ördögöt és az embereket az hazugságra, &c. Ezen értelemben vagyon HIERONIMUS ZANCHIUS: Grineus in Thesaur. Orthod. clas. 1. Loc. 15. Thes. 1. 14. Item thes. 6. § 18. Thes. 8. § 13.

V. SPINDLER azt mondgya; * hogy az emberek Istentől üzettetnek, és társigálttatnak mindenekre, valamelyeket cselekecsnek (vagy jókat vagy gonoszokat) RENNECHER így ír: "Az ISTEN titkos erővel, mint titkos köztéllel vonsa az embereket, mint tudatlanokat &c. miképpen az lóvó nec nyilai mennek az czilra minden ő érzékenséget nélkül. * fol. 189. 426. 401.

VI. PISCATOR pedig azt meri mondanyi: Ezentúl, úgy mond az Isten, úz az vétkekre, hogy vétkeket bűntessen. † Az Isten tanácsánac erejével külvőben nem lehet, hanem hogy vétkezzenek az emberek. Ezzel az tanáccsal teremtette (ISTEN az első szülőket) hogy voltaképpen el-esnének. Irja azt is nemely írásában, hogy; az Isten szerző oka az hitetlenségnek, és ezt Argumentomokkal igyekezie meg-mutatnyi.

P 2

Ször-

"Primo
Volum. fol.
417.

† In Epist.
ad Rom. c. 1.

N.B.

* fol. 189.
426. 401.

"fol. 32.
164. N.B.

In praefat.
disp. prae.
pag. 8.

† pag. 11.

Thes. 72. §
33. N.B.

Szörnyű esztelen és ISTEN ellen való káromlás. Katir egy EILHARDUS LUBINUS Crypto-Calvinista Doctor in suo Phosphoro secunda editionis de prima causa & Natura Mali.

Az idő káromkodási közül egyic ez: Szükség volt ADAMNAC el-esnyi, hogy á jót meg-ismérhetné. Cap. 20. pag. 248. 249. & alibi.

Is meg így szól: Szükség volt, hogy az emberek vétkézzenek, hogy az Istennec jósága ki-nyilatkoztatnéc. mely különbé meg-nem tudatot volna. Cap. 20. p. 247. &c.

Is meg, Cap. 5. pag. 48. &c. Azt írja: Hogy Isten parancsolta az Isráel népének á lopásokat, ISTEN parancsolta SAMSONNAC és egyebeknek is á paráznaságokat.

Nem ISTEN ellen való káromlások e ezec? De vallyon hól mondotta ISTEN az ő népének lopy avagy oroz? Mellyic caputban vagyon az meg-irva? Mikor parancsolta ISTEN Samsonnac á paráznaságot? En, á BIRAC könyvének cap. 14. olvasom; hog' Samson pogány nemzetből való feleséget vőtt magánac: Es cap. 16. olvasom, kétszer, hogy paráználkodot, annak-okáért el-végre meg-is bűntettet: De hogy áz ISTEN meg-hadta volna, hogy ő paráználkodgyéc, avagy néki az paráznaságot parancsolta volna, én sohult nem olvasom. Es így egyebeknek sem parancsolta á paráznaságokat. Ezenképpen az Isráelitáknac cselekedetec, mikor kölcsön kértének vala ezűst edényeket, nem vőlt lopás.

lopás. Mert az ISTEN nem akarja az hamiságot, Psal. 5. sokkal inkább né parácsollya. Mely Calvinisták vélekedésekből ilyen ISTEN ellen való gyalázatos és képtelen káromlás következik: Valaki parácsollya á lopást és az paráznaságokat, az parácsollya és akarja á bűnöket: Mert á lopás és az paráznaság az ISTEN törvényével és az ő akaratyával ellentőző vétke. De az LUBINUS értelmé szerint, az ISTEN parácsollya á lopásokat és paráznaságokat. Hát az ISTEN parácsollya á vétkeket: és így á bűnöket is akarja. Mely képtelenség és Istentelenség. Az Calvinistáknac ilyen szörnyű ISTEN ellen való káromlásokról olvaslad D. Schlüsselbur: in Theol. Calvinistarum de lapsu hominis Art. 8. pag. 30. & sequent. Item Schafmanni libros duos controversiarum de peccatorum causis. Es így haszontalan menti az Calvinistákat Pareus az ő Irenicomjában ez vádolás ellen: Mert reájoc rakja, és bizonyittya eztet mind D. Leonhardus Hutterus, David Pareus ellé írot Irenicomjában, s' mind D. Balthasar Mentzerus in Exeg. Aug. Confes pag. 82. & sequ.

XX.

§. AZ JO CSELEKEDETEKRL.

HAmiffan vádoltatnac az mieinc arról, hogy á jó cselekedeteket tiltanác. Mert

á tiz parancsolatrul, és egyéb ahoz hasonló dolgokrul ki adatot ő írásoc, bizonyóságot téfnec, hogy hasznossan tánétottanac légyen őc az életnec minden nemeiről, és tisztiről, az életnec minémő nemei, mely cselekedetec, akár mely hivatalbanis legyenec, ISTENNEC kedvessec, mely dolgoc felől keveset tánétottanac régenten á Prædicatoroc, csac gyermeki dolgokat, és nem szükséges cselekedeteket vitatnac vala, ugy mint, bizonyos Innepeket, bizonyos bőytöket, Atyafiságokat, szarándogságokat, szenteknec tiszteleteket, olvasokat, Baráti szerzeteket, és hasonlókat, ezekről á mi ellenközöinc intetvén, most ki tanulnac ezekbül, és nem-is annyira hirdetic, mint régenten ez hejába való cselekedeteket, Annakfőlte az hitöt-is emlegetic, mely felől régenten csoda nagy halgatásban voltanac. Most azt tánéttyác, hogy mi nem csac cselekedetincel igazúlunc, hanem az hitöt és á cselekedeteket őszve foglallyác és azt mondgyác, hogy mi hűttel és cselekedeteckel-is igazúlunc meg. Mely tanétás tūrhetőb az elsőnél,
s-tőb

s-tőb vizsgálalást-is hozhat, hogy sem az ő régi tudományoc.

Holott azért á hitrül való tudomány, melynec az Ecclesiában főnec kell lennyi, ily sokáig nem tudatot, á mint mindeneknec szükséges-is meg-vallanyi, az hűt által való meg-igazúlafrul igen mélyféges halgatás volt á prædicációkban, és hogy csac á cselekedetekről, való tudomány forgot az Ecclesiában, á mieinc á hitről így intettéc az Ecclesiákat.

Először; hogy á mi cselekedetinc nem engesztelhetic meg az ISENT, avagy hog' nem érdemelhetnec bűn bocsánatot, kegyelmet és meg-igazúlást; hanem ezt csac hittel nyerhettyőc-meg, el-hivén, hogy, á CHRISTUSERT vétessűnc á kegyelembe, ki csac egyedül tétet közbe-járóvá és engesztelővé, ki által meg-békéltesséc az Atya. Ezokáért valaki abban bizic, hogy ő cselekedetivel érdemlye meg á kegyelmet, az meg-útállyá á CHRISTUS érdemét és kegyelmét, és CHRISTUS nélkül keres emberi erő által utat az ISTENHEZ; holott CHRISTUS maga felől ezt mondotta: En

vagyoc az útt, az igazság és az élet. Ez hűt-
ről való tudománt szent PAL mindenút ta-
néttya, Ephes. 2. Kegyelébűltártattatoc meg-
hitt által, és ez nem túletec vágyon, ISTEN
ajándéka az, nem az cselekedetéből &c. Es
hogy valaki ne patvárkodgyéc, mintha mi
szent PAL irásánac uy magyarázattyát köl-
tenénc, egészlen ez dolgot bizoníttyác az A-
tyác irási. Mert sz. Agoston soc könyveiben
óltalmazza á kegyelmet, és az hűt által való
meg igazulást, á cselekedeteknec érdemec el-
len. Szent AMBRUS-is hasonlókát tánét á Po-
ganyoc hivatallyáról írot könyvében, és
másut-is. Mert így szól á pogányoc hivatal-
lyáról írt könyvben: Alávalová lenne á CHRI-
stus vére nec váltsága, az emberi cselekede-
tek nec méltósága sem adná magát az ISTEN-
nec irgalmasága alá, ha á meg igazulás, mely
kegyelē által lészē, az elől-járó érdemeknec
tulaydonittatnéc ug' hog' nē az ingyē adónac
ajándéka, hanē á műkálkodónac jutalma leñe.

Noha pedig ez á tudomány meg-utáltatic
á tudatlanoktól, mind az-által á kegyes és fé-
lmes

lmes lelki isméréstű emberek meg-tapasztal-
lyác, hogy ez tudomány soc tudomány soc
vigasztalásokat hoz. Mert á lelki ismérétec
semmi cselekedetec által csendezsecké nem-le-
hetnec, hanem csac az hűttel mikor bizonyos-
san el tőkéllic, hogy á CHRISTUSERT meg-
engeszteltetett ISTENEC vágyon. A' mint szent
PAL tanét, Rom. 5. Meg igazittattac lévén
hűtt-által, békeféségűnc vágyon ISTENNEL.
Eztaz egész tudománt, á meg-rettent lelki is-
mérétnec amaz viadallyára kell vinnyi, mely
viadal nélkül ezt meg sem érthetnyi. Ezoká-
ért arrúl nem jól télnec ítéletet az tudatlan
és goromba emberek, kic á keresztyéni igaz-
ságot semminec egyébnec lennyi nem álma-
dozzác, hanem csac pólgári és é világi bölcsé-
ségbűl talált igazságnac.

Régenten gyötrettetnec vala á lelki ismé-
retűc á cselekedetek-felől való tudománnyal,
nem hallonac vala az Evangeliomból vi-
gaztalást: Nemellyeket á lelki ismérést ki-űzet
á pusztábā á kalasstromokba, reménlvén, hogy
ők ott kegyelmet érdemlenyi fognac á Baráti
élet

élet által. Nemellyec másféle cselekedeteket gondoltanac á kegyelemnek éidenlésére, és á bűnöknek való elg-tételre. Ez okáért igen szűkséges volt ez tudománt, mely az CHRIS-
TUSBAN való hűtről vagyon, tanétanyi, és meg-újjétanyi, hogy az felelmes lelki-ismé-
teknek vigasztalásoc lenne, és meg-tudnác, hogy á CHRISTUSBAN való hűt által vétetic á kegyelem, á bűnöknek bocsánattya, és az meg-igazulás.

Arra-is intetnec az emberek, hogy itt az hitnec nevezeti, nem csac az meg-lőtt dolognac isméretit jedzi, minémű vagyon az Istentelenekben és az Őrdögökben-is, hanem oly hűtöt jegyez, mely hiszi nem csac á meg-lőtt dolgot, hanem még á meg-lőt dolognac hasznát-is, tudnyi-illic ez czickelt: az bűnöknek bocsánattját; hogy tunyi-illic az CHRIS-
tus által legyen á kegyelem, az igazság, és á bűnöknek bocsánattya.

Immár az ki tudgya hogy ő néki á CHRIS-
tus által vagyon kegyelmes Attya, az igazán isméri az Istent, tudgya, hogy gondgya
vagyon

vagyon néki ő reá, segítségül híja őtet. Vé-
gezetre, nincsen Isten nélkül, mint á pogá-
nyoc. Mert az Őrdögök és az Istentelenec
nem hihetic ezt az czickelt: Bűnöknek bocsá-
nattját. Ez okáért az Istent, mint ellensé-
get gyűlöllic, nem híjac őtet segítségül, sem-
mi jót ő tőle nem várnac. Szent AGOSTON-is
áz hűtnec nevezetiről ecképpen inti és tanét-
tya az Olvasót; hogy az Írásokban á hűtnec
nevezeti vétetic nem az isméretért, minémű
az Istentelenekben vagyon; hanem az bizo-
dalomért; mely vigasztallya és föl-gyámolét-
tya á meg-rettent elméket.

Ezeknek-főlőtte azt tanéttyác á mjeinc;
hogy szűkséges legyen jó cselekedeteket ten-
nűnc, nem oly bizodalommal, hog' azoc által
kegyelmet nyerjűnc, hanem az ISTENNEC a-
karattjáért. Csac hűttel fogattatik-meg á bű-
nöknek bocsánattya, és az kegyelem. És mi-
vel-hogy hűt által vétetic az Sz: LELEC, im-
már az szivec meg-újjétatnac, és úy indula-
tokat őltőznek-föl, hogy jó cselekedeteket
nemzhesenec, Mert ig' szól szent AMBRUS:

Az hűt a jó akaratnac és az igaz cselekedetnec nemző Anyja. Mert az emberi erőc az Szent LELEC nélkül, tellyessé Istentelen indulatockal, és erőtlensécc, hogy sem mint ISTEN előt való jó cselekedeteket szerezhetnénc. Ezeknek-fölötté az őrdőgnec hatalmában, vannac, ki kényszeríti az embereket külömbkülömb-fele bűnökre, Istentelen vélekedésekre, és nyilván-való czégéres vétkekre. Az mint ezt látnyi a bölcs Philosophusokbā, kik is igyekeztvén tisztességgessen élnyi, mind-azáltal nem vihettéc véghez, hanem megundokittatván vóltanac sőt nyilván-való czégéres vétkeccel. Jlyen az embernek erőtlensége, mikor hűt nélkül és Sz: LELEC nélkül vagyon, és csak emberi erővel igazgattyá ő magát.

Innén könnyen meg-teszik; hogy ezt á tudománt nem kellesték vádolnyi; mintha tiltaná az jó cselekedeteket, de sokkal inkább dicsérnyi kell, hogy meg-mutattyá, miképpen cselekedhesék a jó cselekedeteket. Mert hűt nélkül az emberi természet semmi móddal az első és

ső és második parácsolatnak cselekedetit nem cselekedheti. Hűt nélkül az ISTENT nem hívja segítségül, az ISTENTÜL semmit né vár, a keresztet nem szenved; hanem emberi segítséget keres, emberi segítségekben bizik, Eképpen uralkodnak az szivben minden kívánságok, és emberi tanácsok, mikor távul vagyon a hűt és az ISTENBEN való bizodalom. Ez-okáért mondotta az CHRISTUS-is: En nálam nélkül semmit nem cselekedhetec, Joan. 15. Az Anya-szent-Egyház-is azt éneklí: Az te ISTENI erőd nélkül, semmi nincsen emberben, nincsen semmi ártatlan.

EZ ARTICULUSNAC SUMMAJA.

EZ az Articulus vagyon vettetvén az ellen az káromlás ellen, mellyel vádoltatnac az mi Ecclesiáinc, mintha azokban el-vólna tellyességgel vettetvén az jó cselekedeteknec gyakorlása. Ez Articulus azért meg-magyarázza az Christusbán való igaz és élő hit felől való egész tudománt, mely Christusbán való hűttel igazúlunc meg: melynec bizonyos gyümölcseit meg-mutattyá, hogy az jó cselekedeteket, és miért, s miképpen kellesték azokat cselekedni, meg-magyarázza. Q3 AZ

§. Az Calvinistáknac tévelgéséc.

MIND ezekrűl penig minémű tévelgéseket tart-
 esanac az Calvinistác, s' mint különbözze-
 nec az *Augustana Confessiotul*, oda föl az negyedic és
 hatodic Articulusban meg-mutattuc; kik nec ezek-
 felől való tévelgéseket nem szükség újjobban elő-
 számlálnunc, á ki olvasnyi és értenyi akarja, keres-
 se az fellyül meg-írot Articulusokban.

XXI.

§. AZ SZENTEKNEC TISZ-
TELETERŰL.

AZ Szenteknec Tiszteletekrűl azt tanéttyc,
 hogy az szenteknec emlékezete élő-hozattat-
 hatic, hogy azoknac hiteket, és hivatallyoc
 szerint való cselekedeteket kövessóc, mint az
 Császárkövetheti DAVIDNAC az hadvisele-
 ben való példáját, á Törökök nec hazánktul
 való el-kergetésében. Mert mindenic Király.

De az irás nem tanéttya, hogy az szente-
 ket segítségűl hijoc, avagy hogy az szentek-
 tül segedelmet kérjűnc, mert az egy CHRIS-
 TUST adgya nekűnc előnkben közbe járóul,
 engesz-

engesztelől, fő Papul és szószóllól. Ezt kel-
 segítségűl hivnuc, és meg ígérete, hogy á mi
 könyörgésinket meg halgattya, és ez tisztele-
 tet igen javallya, tudni illic, hogy minden
 nyomorúságokban segítségűl hivattaséc. 1.
 Ioh. 2. Ha valaki vétkezik, vagyon szószól-
 lónc ISTENNEL &c. mayid csac ez summája á
 mi közöttűne való tudománynac, melyben
 meg látnyi, hogy semmi nincsen az mi kü-
 lömbözne az irásoktul, avagy á közönséges
 Anya-sz: Egyháztul, avagy á ROMMAI Ec-
 clefiátul á mennyiben á Könyv-íróknac írásá-
 bul meg-bizonyodic, mely dolog hólot így
 legyen, irgalmatlanul itélnec azoc, kic á mi
 feleinket eretnekek nec lennyi kívánnyc. Ha-
 nem viszházkodás vagyon néminémő, gonosz
 szokásoc felől, kic bizonyos méltóság nélkül
 az Anya-szent-Egyházban be másztánac, á
 mellyekben ha vallami különbözés volna is,
 mind-az által az Püspökökhöz illic vala ez az
 szelédség, hogy vallásért, mellyet most elő-
 számláltunc el szenvednec á mieinket. Mert
 még az szabot regulác sem oly keményec,

hogy mindenűt ugyan azon rend-tartásokat kívánnának lenyi. Nē-is vóltanac soha mindē Ecclesiáknac hasőlo rend-tartási. Iollehet minálunc á régi rendelēsec nag'ob rézbűl s;orgalmatossan meg tartatnac. Merthamis káromlás az, hog' mindē régi rend tartások ámi Ecclesiáinkban eltőrűtessenec. Hanem közönséges panasz volt, hogy néminémű abufusoc, az az, jóval-való gonof;ul élēsec vóltanac á közönséges rend-tartásokbā. Azoc mivel-hogy jo lelki-ismérettel nem javaltatthattac, nemely rézbűl meg-jóbbéttattanac.

EZ ARTICULUSNAC

SUMMAJA.

ERTELME ez Articulusnac ez; hogy az Szenteknec emlékezetē az Ecclesiában igazán adastathatic előnkbe. Mely meg-bizonyodic annac igaz végső okárúl: Hogy az sőlgállyon nekűnc arra, hogy mi-is azokat az igaz hűtben és az jó cselekedetekben kövessoc, ki-ki mind az ő hivatallyában: meg értvén az Szentec emlékezetēnek hamis végső okát, tudnyi-illic, azoknac segétségűl való hívásokat. Mivel-hogy egyedűl csac az CHRISTVS kell segétségűl hívunnc, mintn i-nékűnc egyedűl-való közbe-járónkat, fő Papunkat, és sőlsőllónkat,

ki min

ki minket meg-halgat az ő igéreti-szerint, és ő ezt az tisztelētet igen javallya, 1. Joh. 2.

§. Az Calvinistáknac tévelgēsec.

NEM javallyac ezt az Articulusnac az Calvinistác, kie az szenteknec emlékezetit úgy rekesztik ki az Ecclesiábűl, még hogy azoknac irator és ki-faragot vifelt dolgokat sem akarjse szenvednyi az Templomokban, nem-is ingedic az esztendő nec bizonyos és rendeltetec időiben, azoknac historiáit prädikatio helyet magyaráztatnyi okát im ezt adván: Mert egyedűl csac az Istent kell tisztelnyi. Azért egyedűl csac ezt kell az keresztyén halgatóknac eleikben adnyi, és azoknac elméjekben bévennyi. Az feszűlet nec képēc BEZA szyive-szerint utállja és el nem szenvedheti, DANÆUSSAL egyetében. De ez az ő Argumentomoc mely távűlvaló legyen ecűl az kérdéstűl, könnyen értic minden értelmes emberēc. Mert az Augustana Confessio nyilván semmit nem tulaydonic az Szenteknec az mi egyedűl az CHRISTUSNAC tulaydona. Az Szenteknec penig az ő emlékezeteket illenyi, hűtöket és jó cselekedeteket diczérnyi, és egyebek nec eleikben adnyi, hogy azokat kövessoc, nem kegyes, igaz és hasznos dologe? Hebr. 13. v. 7.

Col. Mőp.

p. 418.

In Erich.

Christ: l. 2.

c. 2.

R

ETI.

EPILOGUS.

MIVEL-HOGY az *Augustana Confessione*ban számláltatnac XXI Articulusoc, mellyec tudományról való hűt-
nec ágazati, kikről is? vagyen közöztűnc és a Cal-
vinistác közöt vilongás: azért itt ez írásomban
nem szólloc az *Augustana Confessionae* hátra mara-
dot VII Articulusiról. Mert azoc felől nekűnc
vagyen viszfzálkódálunc, nem az Calvinistákkal;
hanem az Pápásekkal, kikről ezec ellen elegendő
írás bocsátottanak ki az keresztyén világ eleibe a
mi Doctorinc. En pedig ez írásomban meg mu-
tattam hog' az Calvinistác az igaz és meg nem vál-
toztatot *Augustana Confessionae* nem igaz barátai és
Attyafiai. Mert az keresztyéni tudománnac fun-
damentomes Articulusliban ő-nékie velűnc sem-
mi egyezésec ninesen, hanem nagy remérdec és ta-
pasztalharó veszedelmes tudománybéli tévölgésce,
az mint ez írásomból meg teccic. Mi azért a Cal-
vinistákat lelki Atyáknak fainac nem ismerjőc, és
soha azoknac nem is? akarjoc ismernyi, valamig

az igaz Ecclesiának kebeléhez meg nem térvén,
poenicientiát nem tartanac, és az hűt nec minden
ágazatiban mindenekben az ISTENNEC igéje sze-
rint velűnc nem egyez nec az URBAN, és tévelgése-
ket, kiket mogoc közöt és közönségessen hinte-
gettenec és óltalmaztanac, el nem hadgyác, és tel-
lyes szzyűbül, kézzel és lábbal nem kárhoztattyác.

Mert az ISTENNEC igéje arra tanét, hogy az I-
stentelenek nec társaságokat távoztatnunc kell, és
azokkal Atyafiúságot ne szerezzűnc. Idegen igát
ne vonnyatoc az hitetleneckel: Mert mi közti va-
gyon az igazságnac az hamissággal? Mi közti va-
gyon az világozságnac az sötétséggel? Micsoda
egyezés vagyon az CHRISTUS és az BELIAL kö-
zöt? avagy micsoda közti vagyon az keresztyén-
nec az hitetlennel? vagy micsoda egesége vagyon
az ISTEN Templomának az bálványokkal? Mert
ti az élő ISTENNEC Templomi vattoc, &c. Mo-
stan penig irtam nekrec, hogy ne társalkodgyatoc
azzal, ha valaki hólót atyafiúnac neveztetec; pa-
rázna, vagy fosvén, vagy bálvány imadó, vagy ke-
vély, vagy részeges, vagy ragadozó, és ilyenek-
kel mondom hogy ingyen se egyetec. Ha valaki
hirdet nektec Evangeliomot, az kívül a mellyet
vettetec, átoc légyen. Ha valaki ti-hozzatoc mé-
gyen, és ez tudománt nem viszi közét ec, ne fogad-
gyatoc azt házatokban, és ingyen se közönnyc

R 2.

néki

2. Cor. 6.
v. 16. & seq1. Cor. 5.
v. 11.

Gal. v. 9.

2. Joh. v.
10. & 11.

néki. Mert az ki köszön néki, annac gonosz cselekedetiben részes léfzen. † *Pfal. 26.* † Nem űltem együt az
 † *4. 5.* hivalkodó embereckel, és az csalárd embereckel
 nem nyájaskodtam. Gyűlölöm az gonoszoknac
 gyűlékőzetit, és az hitetlenekkel együt nem űlök.
 * *1. Par. 19.* * Minem szereted te azokat, azt mondgya az UR,
 " *Luc. 11.* az kie gyűlölnee engemet? " Az ki én velem,
 † *23.* nincsen, én ellenem vagyok, és az ki én velem,
 † *1. Thim.* nem takar, tékozol az. † Egyebek nec bűnökben
 5. † *22.* részesec ne legyetec. * Legyen te előtted mint va-
 * *Matth. 17.* lamely Pogány, és nyilván való bűnös. " Az ki il-
 † *17.* leti az szurkot, meg-undokittatic attúl. † Az jó
 " *Sir. 13.* erkölcsöt meg-vesztegetec az gonosz társaságoc.
 † *1.* Mert ugyan-is az ki az sánta mellett lakic, sántálni
 † *1. Cor. 15.* tanul az, &c. Ezeckel, és az ISTENI főlség nec e-
 † *33.* zekhez hasonló bizonság tételivel, mi-nékűne
 nagy keménységgel parancsoltatic ISTENT ŰL,
 hogy az hit vallásnak dolgában, azokkal kie I-
 STEN igéje ellen nyilván való tévölgéseket vakme-
 röképpen őltalmaznac, (minéműec az Calvinis-
 stác) jó lelki-ismérettel társaságot és Atyafúságot
 nem tarthatunc.

Mert valahól az Tudományról egyező érte-
 lem nincsen: ott nem lehet semmi erős és állandó
 együt való viadal avagy harez az ellenség ellen.
 Az tudományról való egyező értelem pedig mind
 az két feletről nem csalárd bizonyító és tagadó értel-
 meket

meket kérem. Szükség hát az Calvinistákkal való
 barátság és Atyafúság szerzés előtt, hogy ők az hűt
 ágazati felől való fundamentomos tévölgéseket
 • kárhoztassac, és minden csalárdság nélkül való i-
 gaz vallást tegyenec. Mert az csalárd és ravasz
 dolgoc soha nem lehet nec állandó és sokáig tar-
 tóe. Valaki pedig az hűben meg-marad mind vé-
 gig, az időzül, azt mondgya * az igazságnac Me- * *Matth. 10.*
 stere az CHRISTUS. Minden hitető tévölgőkért † *24.*
 és Eretnekségben lévőkért, a kie még meg-tér-
 hetősée és meg-térendőe, térícsé-meg az örök
 ISTEN ákrefűvésével azt mondotta: " E'lec én, " *Ezech. 31*
 nem akarom az istentelen nec halálát, hanem hog' † *3.*
 meg-térjen az istentelen és és éllyen. Ismeg: † Tér-
 † *Zach. 1.* jetec hozzám és hozzátoc térec: Az vakmerő en-
 † *3.* gedetlenec ellen pedig, és az igazság ellen tufako-
 dónac ő-maga az őtőc ISTEN állyon ellenec, hog'
 az ő Ecclesiájánae, mellyet * a maga vérével kere-
 * *Act. 20.* set, ne árcsanae többé. Adgyon az ő hiveince
 † *29.* meg választásnac lelkét, hogy minden lélek nec ne
 " *1. Joh. 4.* hidgyenec, " hanem a lelkeket meg-próbállýac, ha
 † *1.* ISTENT ŰL valóke, és ecképpen az el-hitettéstől me-
 neckedgyenek-meg. Az el-hitettek nec pedig ad-
 gyon meg-téréfre való eszközöket, kie által az e-
 gyenes útra hozattassanac: mind azokat pedig, az
 kie még az meg-ismért igazságban állonac, tarcsa-
 meg alhatatossan, hogy azoc mi-velűne, és mi-is

Ő-véle az ISTENT az MI URUNK JESUS CHRISTUS-
 NAC ATTYAT az Ő egy-szülöt FIÁVAL az IESUS
 CHRISTUSSAL az SZENT LELEKNEC egeségében,
 az egy igaz ISTENT egy szivel léleckel di-
 csérjőc, áldgyoc és magasztallyoc vég-
 hetetlen örök időkig,

AMEN.

VEGE.

